

**KÜTÜPHANE İÇ MİMARİ TASARIMININ
ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMALARINA ETKİSİ:
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
PROF.DR. ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI
KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ**

Sema ERSÖZ
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Mehmet SARIKAHYA
Temmuz, 2023
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜTÜPHANE İÇ MİMARİ TASARIMININ
ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMALARINA ETKİSİ:
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ PROF.DR.
ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan
Sema ERSÖZ

Danışman
Doç. Dr. Mehmet SARIKAHYA

AFYONKARAHİSAR 2023

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof.Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Örneği**” adlı çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde bilimsel etik kurallara ve atıf gösterme ilkelerine riayet ettiğimi belirterek aksi bir durumun tespiti hâlinde sorumluluğun tamamen bana ait olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederim.

06/07/2023

İmza

Sema ERSÖZ

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Sema ERSÖZ
	Numarası	21658108
	Anabilim Dalı	Sanat ve Tasarım
	Programı	Sanat ve Tasarım
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı		Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof.Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Örneği
Tez Savunma Sınav Tarihi		06.07.2023
Tez Savunma Sınav Saati		14.00

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

KÜTÜPHANE İÇ MİMARİ TASARIMININ ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMALARINA ETKİSİ: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ PROF.DR. ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ

Sema ERSÖZ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

Temmuz, 2023

Danışman: Doç. Dr. Mehmet SARIKAHYA

Günümüzde teknolojinin de gelişmesi ile fiziksel kitap ve diğer kaynakların kullanımı azalmaktadır. Üniversite kütüphanelerinin asıl amaçlarından biri olan öğrencilerin ders çalışması ve kitap okuması için öğrencilere sessiz ortam sunmak daha önemli bir hale gelmiştir. Bu nedenle üniversite kütüphanelerinin iç tasarımı öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve kendilerini rahat hissetmelerini sağlayacak biçimde tasarlanmalıdır. Bu çalışmada “Üniversite Kütüphanelerinin Tasarımlarının Öğrencilerin Ders Çalışma Psikolojilerine Etkisi” araştırılmıştır. Bu doğrultuda; Öncelikle kütüphane kelimesinin kökeni, kütüphanelerin ortaya çıkışı, gelişimi ve kütüphane türleri incelenmiştir. Üniversite kütüphaneleri üzerinde durulmuş, üniversite kütüphanelerinin tasarım kriterleri ve tasarımda konfor şartları araştırılmıştır. Üniversite kütüphanelerinin bölümleri ve tasarımları nasıl olmalı sorusuna cevap aranmıştır. Dünyada ve Türkiye’de üniversite kütüphanesi tasarım örnekleri incelenmiştir. Üniversite Kütüphanesi Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışma Psikolojisine Etkisini daha iyi anlamak için kütüphane tasarım faktörlerinin insan psikolojisine etkileri incelenmiştir. Son olarak, Araştırmanın amacı, önemi, hipotezleri, kapsamı ve sınırlılıkları ve yöntemi belirtilmiştir. Daha sonra araştırmaya konu olan Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi’nin mevcut iç tasarımı incelenmiştir. Sonrasında tezin konusu olan Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisini incelemek için uygulanan anket formunun sonuçları ve araştırmanın bulguları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kütüphane, iç mimari, tasarım, öğrenci, ders çalışma

ABSTRACT

THE EFFECT OF LIBRARY INTERIOR DESIGN ON STUDENTS' COURSE STUDIES: THE CASE OF AFYON KOCATEPE UNIVERSITY PROF. DR. ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI LIBRARY

Sema ERSÖZ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF ART AND DESIGN**

July, 2023

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Mehmet SARIKAHYA

Today, with the development of technology, the use of physical books and other resources is decreasing. It has become more important to provide a quiet environment for students to study and read books, which is one of the main purposes of university libraries. Therefore, the interior design of university libraries should be designed to meet the needs of students and make them feel comfortable. In this study, "The Effect of Design of University Libraries on Students' Study Psychology" was investigated. In this direction; Of all, the origin of the word library, the emergence and development of libraries and library types are examined. University libraries were emphasized, design criteria of university libraries and comfort conditions in design were investigated. An answer was sought to the question of how the sections and designs of university libraries should be. Examples of university library design in the world and in Turkey are examined. The effects of library design factors on human psychology were examined to better understand the effect of university library design on students' study psychology. The purpose, importance, hypotheses, scope, limitations and method of the research are stated. Then the current interior design of Afyon Kocatepe University Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Library, which is the subject of the research, is examined. Afterwards, the results of the questionnaire form applied to examine the effect of library interior design on students' course studies and the findings of the research are examined.

Keywords: Library, interior architecture, design, student, study

ÖN SÖZ

Üniversitelerin gelişimleri için önemli olan üniversite kütüphanelerinin öğrencilerin ders çalışırken kendilerini rahat hissedebileceği şekilde iç tasarımının yapılması için bu çalışma hayata geçirilmiştir. Üniversite kütüphaneleri tasarlanırken bu test çalışmasının fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Tez konumun belirlenmesinde ve hazırlanmasında bana yardımcı olan ve yön gösteren tez danışmanım sayın Doç. Dr. Mehmet SARIKAHYA' ya, Tez çalışmam sırasında bana destek veren Doç. Dr. Oğuzhan Uzun'a, Lisans, Yüksek Lisans ve eğitim hayatım boyunca bana katkıda bulunan tüm öğretmen ve hocalarıma, Hayatım boyunca bana destek olan ve her zaman yanımda olan sevgili aileme, Tez çalışmam boyunca daima yanımda olan ve beni destekleyen Ekrem Resul YAMAN'a saygılarımla teşekkür ederim.

Sema ERSÖZ

2023, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI.....	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GÖRSELLER LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜTÜPHANE KAVRAMI VE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ

1. KÜTÜPHANE KAVRAMI.....	3
1.1. KÜTÜPHANE KELİMESİNİN ETİMOLOJİK KÖKENİ VE TANIMI	3
1.2. TARİHSEL SÜREÇTE KÜTÜPHANELERİN GELİŞİMİ	4
1.3. KÜTÜPHANE TÜRLERİ.....	7
1.3.1. Milli Kütüphaneler	8
1.3.2. Halk Kütüphaneleri.....	9
1.3.3. Okul Kütüphaneleri	10
1.3.4. Dijital Kütüphaneler	11
1.3.5. Özel Kütüphaneler	12
1.3.6. Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri	13
2. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN TANIMI VE TARİHÇESİ	15
2.1.ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ.....	15
2.2. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİNİN TEMEL ÖĞELERİ	16
2.3. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN TARİHÇESİ	18
2.3.1. Dünyada Üniversite Kütüphanelerinin Tarihi Gelişimi	18
2.3.2. Türkiye'de Üniversite Kütüphanelerinin Gelişimi.....	19
2.4. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİYLE İLGİLİ YAZILMIŞ TEZLER.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ TASARIMI

1. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIMI NASIL OLMALIDIR	24
--	----

1.1 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIM KRİTERLERİ	24
1.1.1. Erişilebilirlik (Accessible)	24
1.1.2. Esneklik (Flexible)	25
1.1.3. Çeşitlilik (Varied)	25
1.1.4. İşlevsellik	26
1.1.5. Estetik	26
1.2. TASARIMDA KONFOR ŞARTLARI:	27
1.2.1. Aydınlatma ve Havalandırma	27
1.2.2. Renk ve Malzeme.....	28
1.2.3. Donatı Elemanları ve Ergonomi.....	28
1.2.4. Isı ve Havalandırma	29
1.2.5. Akustik ve Ses	30
2. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN BÖLÜMLERİ VE TASARIMLARI ..	31
2.1. GİRİŞ VE KATALOG HOLÜ	31
2.2. KOLEKSİYON SALONLARI.....	32
2.3. KULLANICI VE OKUMA BÖLÜMLERİ.....	34
2.4. DÜŞEY VE YATAY SİRKÜLASYON	35
2.5. SOSYAL MEKANLAR.....	36
2.6. İDARİ MEKANLAR	37
2.7. ISLAK HACİMLER VE TEKNİK MEKANLAR.....	38
3. DÜNYADA VE TÜRKİYEDE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ ÖRNEKLERİ	38
3.1. DÜNYADA ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIMI ÖRNEKLERİ	38
3.2. TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIMI ÖRNEKLERİ	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜTÜPHANE TASARIMININ İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİSİ

1. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIM FAKTÖRLERİNİN İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİLERİ.....	48
1.1. MEKAN VE ALGI.....	48
1.2. AYDINLATMA	49
1.3. RENKLER.....	50
1.4. DONATI ELEMANLARI VE ERGONOMİ.....	52
1.5. ISI VE HAVALANDIRMA.....	53
1.6. AKUSTİK VE SES	53

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KÜTÜPHANE İÇ MİMARİ TASARIMININ ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMALARINA ETKİSİ: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ PROF.DR. ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI	55
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	55
3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	56
4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI	56
5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	57
5.1. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	57
5.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	58
5.3. VERİ ANALİZ YÖNTEMİ	58
6. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ PROF.DR. ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI KÜTÜPHANESİ	59
6.1. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ PROF.DR. ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI KÜTÜPHANESİ İÇ TASARIMI	60
6.1.1.Giriş-Fuaye Alanı	61
6.1.2. Koleksiyon Salonları	62
6.1.3. Sessiz Çalışma Alanları.....	64
6.1.4. Grup Çalışma Alanları.....	66
6.1.5. Oturma ve Dinlenme Alanları.....	67
6.1.6. Kafeterya	67
7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	68
7.1. KATILIMCILARIN BİREYSEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	68
7.2. ÖLÇEK VE ALT ÖLÇEKLERE İLİŞKİN GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ANALİZİ SONUÇLARI	71
7.3. KÜTÜPHANE İÇ MİMARİ TASARIMININ ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMALARINA ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR	74
7.3.1. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	74
7.3.2. Kaynak Arama ve Kitap Ödünç Alma Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	80
7.3.3. Referans Kaynakları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	82
7.3.4. Bireysel Ders Çalışma Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	83
7.3.5. Bilgisayar-Multimedya Salonu Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	84

7.3.6. Grup Çalışma Odaları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	85
7.3.7. Oturma ve Dinlenme Alanları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	86
7.4. KÜTÜPHANE İÇ MİMARİ TASARIMININ ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMALARINA ETKİSİNİN KULLANICILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR.....	87
7.4.1. Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisinin Kullanıcıların Cinsiyet Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	87
7.4.2. Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisinin Kullanıcıların Okudukları Bölüm Niteliğine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	91
7.4.3. Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisinin Kullanıcıların Yaş Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	93
7.4.4. Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisinin Kullanıcıların Kullanım Sıklığına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	93
SONUÇ VE ÖNERİLER	97
KAYNAKÇA.....	103
EKLER DİZİNİ.....	107

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. AF Ölçeği	57
Tablo 2. Katılımcıların Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular	68
Tablo 3. Ölçeklere İlişkin Faktör Analizi ve Güvenirlik Sonuçları.....	71
Tablo 4. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	74
Tablo 5. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Renklerine İlişkin Betimsel İstatistikler	75
Tablo 6. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt Ölçeği Kütüphanenin Renklerinin Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler	76
Tablo 7. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Kampüsün İçinde Bulunduğu Konuma İlişkin Betimsel İstatistikler.....	76
Tablo 8. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Aydınlatmasına İlişkin Betimsel İstatistikler	77
Tablo 9. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Aydınlatma Elemanlarının Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler	77
Tablo 10. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Zemin Kaplamasına İlişkin Betimsel İstatistikler	78
Tablo 11. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Zemin Kaplamasının Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler	78
Tablo 12. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Tavan Malzemesine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	79
Tablo 13. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Tavan Malzemesinin Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler	79
Tablo 14. Kaynak Arama ve Kitap Ödünç Alma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Kitap Sınıflandırma ve İç Yönlendirme Düzenine İlişkin Betimsel İstatistikler	80
Tablo 15. Kaynak Arama ve Kitap Ödünç Alma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Raf Üniteleri ve Kitaplık Düzenine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	81
Tablo 16. Kaynak Arama ve Kitap Ödünç Alma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Raf Üniteleri ve Kitaplık Düzeninin Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler	82
Tablo 17. Referans Kaynakları Bölümü Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	82
Tablo 18. Bireysel Ders Çalışma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Bireysel Ders Çalışma Masalarına İlişkin Betimsel İstatistikler	83
Tablo 19. Bireysel Ders Çalışma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Bireysel Ders Çalışma Bölümünün Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	84
Tablo 20. Bilgisayar-Multimedya Salonu Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	84
Tablo 21. Grup Çalışma Odaları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	85
Tablo 22. Oturma ve Dinlenme Alanları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	86
Tablo 23. “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Düzenli-Düzensiz Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi.....	88
Tablo 24. “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Uyumlu-Uyumsuz Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi.....	88
Tablo 25. “Kütüphanenin Zemin Kaplamasını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Uygun-Uygun Değil Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi.....	89
Tablo 26. “Kütüphanenin Tavan Malzemesini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Sessiz-Gürültülü Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi.....	89
Tablo 27. “Kütüphanenin Raf Ünitelerini ve Kitaplık Düzenini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Yeterli-Yeterli Değil Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi.....	90

Tablo 28. “Kütüphanenin Oturma Alanlarını Ve Mobilyalarını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Konforlu-Konforlu Değil Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi	90
Tablo 29. “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Kalabalık-Seyrek Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Bölüm Niteliğine Göre Değerlendirilmesi.....	91
Tablo 30. “Kütüphanede Kullanılan Renkleri Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Uyumlu-Uyumsuz Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Bölüm Niteliğine Göre Değerlendirilmesi	92
Tablo 31. “Kütüphanenin Tavan Malzemesini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Kullanışlı-Kullanışsız Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Bölüm Niteliğine Göre Değerlendirilmesi.....	92
Tablo 32. “Kütüphanenin Bireysel Ders Çalışma Masalarını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Düzenli-Düzensiz Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Bölüm Niteliğine Göre Değerlendirilmesi.....	93
Tablo 33. “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Geniş-Dar Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Kullanım Sıklığına Göre Değerlendirilmesi.....	94
Tablo 34. “Kullanılan Renkleri Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Odaklanmaya Yardımcı-Dikkat Dağıtıcı Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Kullanım Sıklığına Göre Değerlendirilmesi.....	94
Tablo 35. “Kütüphanenin Kitap Sınıflandırma ve İç Yönlendirme Düzenini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Sade-Karmaşık Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Kullanım Sıklığına Göre Değerlendirilmesi	95
Tablo 36. “Kütüphanenin Grup/Sesli Ders Çalışma Odalarını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Konforlu-Rahat Değil Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Kullanım Sıklığına Göre Değerlendirilmesi	96

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Depolarda Kitaplık Ölçüleri.....	33
Şekil 2. Kullanıcılara Açık Kitaplık Ölçüleri.....	33
Şekil 3. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi Plan ve Kesiti.....	39
Şekil 4. Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi Plan Şeması.....	44
Şekil 5. İstanbul Teknik Üniversitesi Mustafa İnan Kütüphanesi Plan Şeması	46
Şekil 6. Zemin Kat Planı	60
Şekil 7. 1. Kat Planı	60
Şekil 8. 2. Kat Planı	61
Şekil 9. Katılımcıların Bölüm Niteliğine İlişkin Oranları.....	69
Şekil 10. Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Oranları	69
Şekil 11. Katılımcıların Cinsiyetlerine İlişkin Oranları	70
Şekil 12. Katılımcıların Kütüphaneyi Kullanım Sıklığına İlişkin Oranları	70

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Ninova Kütüphanesinin Konumu	5
Görsel 2. Ninova Kütüphanesi Tasviri	5
Görsel 3. Ninova Kütüphanesi'nde Bulunan Kil Tabletlerden Bazıları	5
Görsel 4. İskenderiye Kütüphanesi Temsili Çizim.....	6
Görsel 5. Yeni İskenderiye Kütüphanesi	7
Görsel 6. Ankara Milli Kütüphane	9
Görsel 7. Atatürk Kitaplığı, İstanbul	10
Görsel 8. World Dijital Kütüphanesi Ana Sayfasından Bir Görüntü	12
Görsel 9. Özgen Berkol DOĞAN Bilimkurgu Kütüphanesi	13
Görsel 10. Tama Art Üniversite Kütüphanesi, Tokyo	15
Görsel 11. Göttingen Üniversitesi Kütüphanesinin Bir Gravürü.....	19
Görsel 12. Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi.....	21
Görsel 13. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi Dış Fotoğraf.....	39
Görsel 14. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi İç Fotoğraf	40
Görsel 15. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi İç Fotoğraf	40
Görsel 16. Viyana Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi.....	41
Görsel 17. Viyana Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi İç Görüntü.....	42
Görsel 18. Viyana Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi Bireysel Ders Çalışma Alanı	42
Görsel 19. Viyana Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi Koleksiyon Salonu	43
Görsel 20. Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi Bireysel Ders Çalışma Alanları	45
Görsel 21. Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi İç Görünüş.....	45
Görsel 22. İTÜ Mustafa İnan Kütüphanesi Ders Çalışma Masaları	47
Görsel 23. İTÜ Mustafa İnan Kütüphanesi İç Görünüm	47
Görsel 24. Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof.Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Dış Görünümü	59
Görsel 25. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Sınıflandırma Sistemi	62
Görsel 26. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Kitaplıklar	63
Görsel 27. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Kitaplıklar	63
Görsel 28. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Bireysel Çalışma Masaları	64
Görsel 29. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Bireysel Çalışma Masaları	65
Görsel 30. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Bireysel Çalışma Masaları	65
Görsel 31. Grup Çalışma Odaları	66
Görsel 32. Oturma ve Dinlenme Alanları.....	67
Görsel 33. Kafeterya Alanı.....	68

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%: Yüzde

$\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

ALA: American Libray Association

ANOVA: Analysis of Variance (ANOVA)

dB: Desibel

m: Metre

m²: Metrekare

n: Örneklem büyüklüğü

p: Anlamlılık (önemlilik) testine ilişkin olasılık değeri

s.s.: Standart Sapma

TDK: Türk Dil Kurumu

TUIK: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

GİRİŞ

Bilgi insanlığın başlangıcından beri insanların değer verdiği ve korumaya çalıştığı bir değer olmuştur. Bu sebeple insanlar mağara duvarlarına ağaç kabuklarına taş tabletlere kazıma figürler yapmasıyla günümüze kadar gelebilmiştir. Tarih boyunca bilgi yazının bulunduğu zamandan bu yana üzerine eklenerek büyümeye devam etmektedir. Bu büyümenin gerektirdiği temel unsurlardan biri de bilginin yazıldığı kaynakların korunabileceği ve insanlığın hizmetine sunulabileceği kütüphaneler olmaktadır. Bu sebeple ortaya çıkan ve giderek daha önemli hale gelen kütüphaneler; el yazılarının, kitap, tezler ve sanat eserleri ile sürekli yayınlar, görsel-işitsel yayınların ve koleksiyonların depolandığı, yerinde okunduğu, kopyalandığı ve ödünç verildiği mekânlar olarak yerlerini alırlar.

Yazının Sümerliler tarafından bulunmasından bu yana kütüphaneler tarih boyunca birçok işlev ve amaç için kullanılmışlardır (Lerner, 2007). Tarihte ilk üniversite kütüphaneleri olarak Roma ve Yunanlılara ait yüksek okul kütüphaneleri örnek verilebilir. 11. yüzyıldan itibaren manastır kütüphanelerinden farklı olarak çeşitli kütüphanelerin kurulduğu görülmektedir. 12. Yüzyıldan itibaren Avrupa’da kurulan üniversite kütüphaneleri bunlara örnek olarak verilebilir. Bir üniversiteye ait ilk kütüphane olarak 1254 yılında kurulmuş olan Oxford karşımıza çıkmaktadır (Atılğan, 2008).

Günümüzde kütüphaneler ana amaçlarına ek olarak birçok görev edinmiştir. Bunlardan biri insanların sosyalleşme ihtiyacını karşılamasıdır. Özellikle halk kütüphanelerinin kentin simgesi haline gelmesi ve kentin kültürünü yansıtması, sessiz ortamlarıyla ders çalışmak isteyen öğrencilerin tercihlerinin başında gelmesi sayılabilir.

Bu kapsamda “Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Örneği” isimli bu tezde öğrenciler için büyük önem arz eden üniversite kütüphanelerinin mimari açıdan tasarımına ve bu tasarımın öğrencilerin ders çalışmalarına hangi yönde etki ettiğine bakılacaktır. Bu çalışma için örnek olarak Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi seçilmiştir.

Birinci bölümde, kütüphane ve üniversite kütüphanesi kavramları üzerinde durulmuştur. Bu amaçla ilk olarak kütüphane kelimesinin kökeni, kelimenin tanımı ve

kütüphanelerin türleri incelenmiştir. Daha sonra üniversite kütüphanesinin tanımı, üniversite kütüphanelerinin tarihi incelenmiştir.

İkinci bölümde, Üniversite kütüphanesi tasarımı nasıl olmalıdır sorusuna cevap aranmıştır. Daha sonra, Dünyada ve ülkemizde bulunan üniversite kütüphanelerinden örnekler ve tasarımları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, Üniversite kütüphanesi tasarım kriterlerinin insan psikolojisine etkisi önceki çalışmalardan yola çıkılarak araştırılmıştır.

Dördüncü bölümde, Araştırmayla ilgili temel bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra teze konu olan Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi incelenmiştir. Öncelikle kütüphane hakkında bilgiler verilecek, kütüphanenin tarihi ve tasarımı incelenmiştir. Bu kapsamda kütüphanenin mevcut tasarımına odaklanılmış, kütüphane tasarımının ikinci bölümde belirtilen üniversite kütüphanelerinin tasarımı nasıl olmalı sorusuna verilen cevaplara uygunluğuna bakılmıştır. Araştırmanın bulguları bölümünde anket çalışmasına odaklanılmıştır. Bu doğrultuda anket çalışmasının kurgusu ve anket çalışmasının uygulanması konusunda bilgiler verilmiştir. Daha sonra anket çalışmasının uygulanmasından çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler literatür incelemelerinde edinilen bilgilerle karşılaştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜTÜPHANE KAVRAMI VE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ

1. KÜTÜPHANE KAVRAMI

1.1. KÜTÜPHANE KELİMESİNİN ETİMOLOJİK KÖKENİ VE TANIMI

Kütüphane kelimesi Arapça ‘kütüb’ kelimesi ve Farsça ‘hane’ kelimelerinin birleşmesi ile ortaya çıkmıştır. Arapça da ‘kütüb’ kelimesi kitap anlamına, Farsça da ‘hane’ kelimesi ev anlamına gelmektedir. Günümüzde birçok türü olan kütüphane kelimesi Türkçe ‘kitapevi’ demektir. Diğer kullanım şekli ise evlerde kullanılan kitap raflarına verilen isimdir (Yıldız, 2000).

Kütüphane kelimesinin birçok farklı tanımı bulunmaktadır. UNESCO’nun 1968’de duyurulan son tanımı şöyledir;

Kütüphaneler, adı ne olursa olsun, basılı kitap ve süreli yayınların ya da başka her türden çizgisel, görsel-işitsel yayının düzenli koleksiyonları ile okurların bilgi, araştırma, eğitim, dinlenme amaçları için bunların kullanılmalarını sağlayan ve kolaylaştıran elemanlardır (Baysal, 1982).

American Libray Association (ALA) tarafından yapılan bir tanıma göre ise kütüphane;

“Belli bir grubun fiziksel, bibliyografik ve entelektüel ulaşımı için organize edilmiş materyaller koleksiyonu ve bu grubun her türlü bilgilendirme ihtiyacını karşılayacak eğitimli personelin bulunduğu yerdir” (ALA & ALA, 1983).

TDK’ ya göre Kütüphane bir diğer adıyla kitaplık;

“Kuruluş amaç ve görevine uygun kitap, film, plak gibi her türlü düşünce ve sanat ürününü toplayan, düzenleyen ve genel olarak ilgilenen okurlara sunan kuruluş, kütüphane, bibliyotek” (<https://Sozluk.Gov.Tr/> (Erişim Tarihi: 11.11.2022)).

Baysal (1982)’a göre;

“Kitaplık, belirli ve sınırlı bir çerçevenin ya da herkesin yararlanması için, yazılı, basılı, görsel-işitsel ve çizgisel her türden yayınları toplayan, düzenleyen, en elverişli yararlanma ortamını yaratacak araçları ve yöntemleri kullanarak çevresindekilere ulaştıran kuruluştur” (Baysal, 1982).

Halis Alar “Kütüphanelerin Tarihçesi ve İlk Kütüphaneler” başlıklı makalesinde kütüphaneyi “Basılmış ya da basılmamış bilgi değerine sahip tüm dokümanların toplandığı, arandıklarında en kolay şekilde bulunacak biçimde organize edildiği, özellikle hizmete sunulduğu ve ödünç verildiği kurumlardır.” şeklinde tanımlamıştır (Alar, 2001).

Kütüphane tanımlarına bakıldığında neredeyse her tanımın kütüphanelerin bir düzen içerisindeki koleksiyonları barındırdığı ve kullanıcıların erişimine açık şekilde kullanılabildiği belirtilmiştir. Ayrıca kütüphanelerin bir diğer görevi de toplumu bir araya getirmek ve kaynaştırmak gibi sosyal bir sorumluluğu vardır (Yazıcı, 2018).

1.2. TARİHSEL SÜREÇTE KÜTÜPHANELERİN GELİŞİMİ

Tarihin başından beri kütüphaneler insanlık için büyük önem arz etmiştir. Eski medeniyetler için kütüphanenin önemi kitap saklamak iken, zamanla gelişen teknoloji ve değişen koşullarla kütüphane kavramı sadece kitap saklamakla kalmayıp toplumun vakit geçirebileceği, sosyalleşebileceği önemli mekanlar haline gelmiştir.

İlk çağlardan itibaren yazının bulunuşundan beri kütüphanelerin doğuşu kaçınılmaz hale gelmiştir. Tarihte ilk kütüphaneler bilginin önemi nedeniyle sadece belirli kitlelere hitap ederken, günümüzde halka açık bir şekilde hizmetlerini sürdürmektedir (Yücel, 2022).

Tarihte bilinen ilk kütüphane örneği olarak Asurlular tarafından M.Ö.7.Yüzyılda kurulan Ninova kütüphanesi gösterilmektedir (Görsel 1. ve Görsel 2.). Bu kütüphane Dicle Nehri’nin batı yakasında Musul kentine yakın olan Ninova şehrinde kurulmuştur. Kütüphanenin bu kente kurulmasının başlıca sebebi olarak yazıyı bulan Sümerlilerin bu topraklarda yaşamış ve Asurlularla yakın bir ilişki kurmuş olmaları düşünülmektedir. Bu kütüphanede yer alan eserler kil tabletler üzerine yazılan ve konumlarına göre düzenlenmiştir böylece dünyanın ilk kayıt sistemi ve ilk kütüphanesi kayıtlara geçmiştir. Günümüzde bu kil tabletlerden 20.000 kadarı İngiltere Britanya Kütüphanesi’nde sergilenmektedir (Görsel 3.) (Yücel, 2022).

Görsel 1. Ninova Kütüphanesinin Konumu

Kaynak: <https://wannart.com/icerik/9149-dunya-tarihinin-bilinen-ilk-kutuphanesi-ninova>
(Erişim Tarihi: 12.11.2022)

Görsel 2. Ninova Kütüphanesi Tasviri

Kaynak: <https://wannart.com/icerik/9149-dunya-tarihinin-bilinen-ilk-kutuphanesi-ninova>
(Erişim Tarihi: 12.11.2022)

Görsel 3. Ninova Kütüphanesi'nde Bulunan Kil Tabletlerden Bazıları

Kaynak: <https://wannart.com/icerik/9149-dunya-tarihinin-bilinen-ilk-kutuphanesi-ninova>
(Erişim Tarihi: 12.11.2022)

Tarihte en önemli bilim merkezlerinden olan İskenderiye Kütüphanesi ise Antik Dönemin en güçlü devletlerinden olan Mısır'da kurulmuştur (Görsel 4.). Kütüphaneyi kuran dönemim firavunluğunu da yapmış Ptolemaios, Kütüphaneyi konum olarak saray yakınlarında bir yere inşa ettirerek Kütüphanenin önemli bir bilim ve kültür-sanat merkezi haline gelmesinde öncülük etmiştir. Bina sadece kütüphane görevini üstelenmemiş; aynı zamanda ülkenin hayvan ve bitki örneklerinin bulunduğu bir müze, rasathane ve botanik bahçesi gibi görevlerle kompleks bir yapı olarak hizmet etmiştir (Yücel, 2022).

İskenderiye kütüphanesi Öklid, Arşimet, Herofilos gibi birçok değerli bilim insanının çalışmalarını bu kütüphanede yaptığı çok önemli bir bilim ve sanat merkezidir. Kütüphanede yaklaşık 150 bin cilt el yazması eser olduğu düşünülmektedir. Bu eserler papirüslere yazılarak rulo şeklinde muhafaza edilmiştir. Kütüphanenin yaklaşık 300 yıl hizmet verdikten sonra dönemin bazı insanları bilimin yayılmasını tehlikeli bulup kütüphaneyi 3 kez yaktığı rivayet edilir. İlk İskenderiye kütüphanesi yakıldıktan ve içerisindeki eserler yok olduktan yıllar sonra 2002 yılında yine aynı yere yeni İskenderiye kütüphanesi kurulmuştur. Bu kütüphanene eskisine yakın büyüklükte ancak daha günümüz koşullarına uygun yapılmıştır (Görsel 5.) (<https://Dusunbil.Com/Yeryuzunun-En-Buyuk-Kitap-Cenneti-İskenderiye-Kutuphanesi/> (Erişim Tarihi: 15.11.2022)).

Görsel 4. İskenderiye Kütüphanesi Temsili Çizim

Kaynak: <https://Dusunbil.Com/Yeryuzunun-En-Buyuk-Kitap-Cenneti-İskenderiye-Kutuphanesi/> (Erişim Tarihi: 15.11.2022)

Görsel 5. Yeni İskenderiye Kütüphanesi

Kaynak: <https://Dusunbil.Com/Yeryuzunun-En-Buyuk-Kitap-Cenneti-İskenderiye-Kutuphanesi/> (Erişim Tarihi: 15.11.2022)

Antik dönemlerde nadiren örneklerine rastlanan kütüphanelerden sonra; Rönesans döneminde Aydınlanma hareketinin başlamasıyla bilime verilen önem artmıştır ve 15.Yüzyılda matbaanın da bulunmasıyla basılı kitap sayısı giderek çoğalmaya başlamıştır, böylelikle kütüphanelere olan ihtiyaç ve dolayısıyla kütüphane sayısı artmıştır. Zamanla kütüphanelerin sayısı arttıkça doğan ihtiyaç farklılıklarından dolayı kütüphane türleri oluşmaya başlamıştır.

1.3. KÜTÜPHANE TÜRLERİ

Kütüphaneler kullanım amacı, içinde bulundurduğu koleksiyon, kurulduğu konum ve kullanıcı tipi bakımından birçok farklı şekilde adlandırılmışlardır. Ancak bu adlandırmalarda bazı kütüphanelerin kuruluş amacı ve koleksiyon bakımından benzediği görülmektedir. Bu bilgiden yola çıkarak kütüphaneler milli kütüphaneler, araştırma-ihtisas kütüphaneleri, halk kütüphaneleri ve okul kütüphaneleri olarak 4 ana gruba ayrılabilir.

Edwards, (2009) kütüphaneleri milli kütüphaneler, halk kütüphaneleri, akademik kütüphaneler ve özel kütüphaneler olarak 4 ana başlıkta toplamıştır. Özarslantürk (2019) çalışmasında kütüphanelerin kütüphanecilik bilimi literatürüne göre üniversite kütüphaneleri, halk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri, milli kütüphaneler ve özel kütüphaneler olarak sınıflandırıldığını belirtmiştir. Bu sınıflandırmada özel araştırma kütüphaneleri olarak sınıflandırılan kütüphanelerin içinde tıp kütüphaneleri, hukuk kütüphaneleri, medya kütüphaneleri, yazma ve nadir eserler kütüphaneleri ve çocuk kütüphaneleri bulunmaktadır (Topatan, 2021).

Tarih boyunca gelişen bazı olaylar kütüphanelerin türlere ayrılmasına sebebiyet vermiştir. Örneğin Fransız ihtilali sonrası ortaya çıkan milliyetçilik akımı “milli kütüphanelerin” oluşmasını sağlamıştır. Anglo-Amerikan demokrasi anlayışı sayesinde toplumun öğrenme eğitim ve kültür açısından gelişmesi için “halk kütüphaneleri” ortaya çıkmıştır. Bilimin ilerlemesi sanayi ve teknik alanlarda gelişmeler sonucu “üniversite ve araştırma kütüphaneleri” kurulmaya başlanmıştır. Okullarda öğrencilerin daha kolay kaynaklara erişmesi ve eğitim sisteminin tekdüzelikten çıkarılması için “okul kütüphaneleri” oluşturulmuştur. Teknoloji, pratiklik ve internetten kaynaklara kolay erişimin insanlara cazip gelmesi “dijital kütüphaneleri”, bazı kimselerin belirli konularda çalışma ve koleksiyon oluşturma isteği ise “özel kütüphaneleri” ortaya çıkarmıştır (Baysal, 1991).

Farklı kaynaklardan alınan yukarıdaki tanımlar doğrultusunda kütüphane türleri “Milli Kütüphaneler, Halk Kütüphaneleri, Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri, Okul Kütüphaneleri, Dijital Kütüphaneler ve Özel Amaçlı Kütüphaneler” başlıkları altında kategorilere ayrılmış ve tanımları yapılmıştır.

1.3.1. Milli Kütüphaneler

Milli kütüphaneler genellikle devlet tarafından kurulan ve ülkede ve yurt dışında ülkesi ile ilgili yayınları toplayıp, Ülkesindeki yayınlar ile ilgili bilgi vermek gibi görevleri olan ulusal bir merkezdir (Baysal, 1991).

Milli kütüphanelerin temel özelliği bulunduğu ülke hakkında bugüne kadar yayınlanmış yerli ve yabancı eserleri bir araya getirmek ve halka sunmaktır. Aynı zamanda bulunduğu ülke hakkında ulus tarihinin ve kültürünün en doğru bilgilerine milli kütüphaneler aracılığı ile ulaşılabilir. Milli kütüphanelerin diğer görevleri arasında ulusal bibliyografyayı yayınlamak, toplu kataloglar hazırlamak, devletin tarih boyunca yazılmış kaynaklarını korumak, geriye dönük ve güncel bibliyografyalar yayınlamak, yabancı yayınları halka sunmak gibi görevleri bulunmaktadır (Şenalp, 2002).

Görsel 6. Ankara Milli Kütüphane

Kaynak: <https://www.baskentgazete.com.tr/kultursanat/turkiyenin-kulturel-hafizasi-milli-kutuphane-72-yasinda/haber-30566> (Erişim Tarihi: 20.11.2022)

Milli kütüphane binaları genellikle koleksiyon zenginliği ve kullanıcı sayısının çokluğu gibi sebeplerle hacim olarak normalden büyük olmaktadır. Hacmin büyük olmasının gerektirdiği bazı durumlar vardır. Bunlar arasında kullanımın yoğun olmasından dolayı doğal aydınlatmaya olan ihtiyacın artması, kullanıcıların mekân içinde yön bulmasının kolaylaşması için plan kurgusunun sade ve okunaklı olması, katlar arası ilişkilerin okunabilmesi sayılabilir. Koleksiyonların rafları duvar ve koridorlar boyunca cepheye dik yerleştirilmeli mümkün olduğunca doğal ışığı almalıdır. Aynı zamanda yüzlerce kullanıcıya hizmet veren milli kütüphanelerinin okuma ve çalışma salonlarının kullanıcı verimliliği açısından yükseklikleri normalden fazla olmalıdır (Yazıcı, 2018).

1.3.2. Halk Kütüphaneleri

Halk kütüphaneleri tarihte en eski kütüphane türlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel tanımı ile halkın tamamının kullanabildiği hiçbir cinsiyet, yaş, dil, eğitim, Sosyo-ekonomik düzey ve politik görüş farklılığı olmadan herkese açık olarak tanımlanan kütüphane türleridir. Genellikle kamuya ait olup bütün imkanlarının herkese ücretsiz olarak sunulduğu toplumun sosyal eğitsel kültürel yönlerinin gelişmesi için oluşan kütüphanelerdir (Altuğ, 2019).

Ersoy “En yaygın kütüphane türlerinden olan halk kütüphanelerini, cinsiyet ayrımı olmadan her yaştan, her meslekten ve her sosyal sınıftan okuyucunun farklı konulardaki kaynaklardan ücretsiz ve sınırsız yararlanmasını sağlayarak, bulunduğu coğrafyanın sosyal ve kültürel açıdan gelişmesine katkı sağlayan kurumlardır” şeklinde ifade etmiştir (Ersoy, 1966).

UNESCO tarafından 1995 yılında yayınlanan ‘‘Halk Kütüphanesi Bildirgesi’’ne göre halk kütüphanelerinin amaçları toplumu ve bireyleri geliştirmek topluma ve bireylere özgürlük ve refah sağlamaktır. Halk kütüphaneleri bilgiye yerel geçiş kapısıdır. Halk kütüphaneleri toplumun eğitim, kültür ve enformasyon için faydalanabilecekleri güçlü bir kaynaktır. UNESCO'ya göre halk kütüphaneleri toplumun her kesimini herhangi bir dil, din, yaş, ırk, cinsiyet ve statü ayrımı yapmadan eşit hizmet etmekle yükümlüdür. Halk kütüphanelerinde her türlü vatandaş için hizmetler bulunmalıdır. Bu hizmetler içinde herhangi bir ideolojik, siyasal ve dinsel sansür bulunmamalıdır (UNESCO, Halk Kütüphanesi Bildirgesi, 1995).

Görsel 7. Atatürk Kitaplığı, İstanbul

Kaynak: <https://www.timeout.com/istanbul/tr/goeruelmesi-gereken-yerler/ataturk-kitapligi> (Erişim Tarihi: 20.11.2022)

1.3.3. Okul Kütüphaneleri

Okul kütüphaneleri genel tanımı ile ilkokul ve orta düzey eğitim veren okullarda belirli kurallar çerçevesinde öğrencilerin ihtiyaç ve amaçlarına uygun öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak kütüphane kullanımını öğretmek araştırma yapmalarına yardımcı olmak ve sosyal yönden geliştirmeyi amaçlayan kütüphanelerdir.

UNESCO okul kütüphanesi bildirgesine göre okul kütüphaneleri çevrede bulunan daha geniş kütüphanelere bağlıdır. Okul kütüphaneleri bilgi kaynaklarını öğrencilerin kullanımına teşvik eder. Okul kütüphaneleri hitap ettiği kitle bakımından diğer kütüphanelere oranla daha k  k olmakla birlikte hitap ettiği kitleye içerik olarak uyumlu olmalıdır. Bulunduğu okuldaki öğrencilerin tümüne yaş, cinsiyet, din, milliyet gibi ayırıştırmalar olmadan eşit olarak hizmet etmek ve herkese hizmet edecek bilgi kaynakları sunmak durumundadır. Okul kütüphanelerinin, öğretmenler ve kütüphaneciler beraber

çalıştığında öğrencilerin okuma ve öğrenme, sorun çözme ve yetenek düzeylerinin yükselmesini sağladığı kanıtlanmıştır (UNESCO, 2000).

1.3.4. Dijital Kütüphaneler

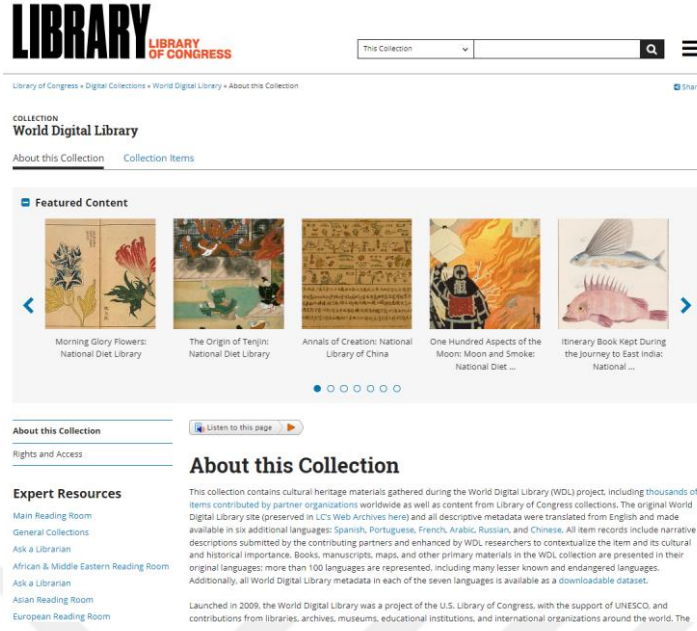
Teknolojinin gelişmesi ile günümüzde klasik yazılı ve basılı kaynakların olduğu, sınırlı kullanıcı sayısına sahip geleneksel kütüphanelerden farklı, dijital yayınların ve kitapların bulunduğu evrensel kullanıcı kitlesine hitap eden dijital kütüphane kavramı oluşmuştur.

Dijital kütüphaneler bilginin dijital olarak sayısal ortama aktarılması ve tarama sistemleri ile koleksiyonların kullanıcılara açılması ile oluşmuştur. Dijital kütüphaneler tüm kaynakların sadece dijital olarak bulunduğu, koleksiyonların bellek ya da disk gibi unsurlarla depolandığı geleneksel basılı ya da yazılı kaynakları bulundurmeyen kütüphanelerdir. Dijital kütüphaneler kaynağa erişimde zaman ve mekân kavramlarını yıkarak kullanıcıların dünyanın herhangi bir yerinden istedikleri zaman istedikleri kaynaklara ulaşabilmesini sağlamaktadır. Dijital kütüphanelerde amaç dünyadaki bütün kullanıcılara ulaşmaktır (Bozkurt, 2013).

Geleneksel kütüphanelerde kaynağın orijinal kopyası kullanıma bağlı ve zamanla yıpranma ve eskime potansiyeli ile karşı karşıyayken dijital kütüphanelerde kaynaklarda böyle bir risk bulunmamaktadır. Tüm kaynaklar veriler ile dijitalle aktarıldığından hem yıpranma ihtimali ortadan kalkmakta hem de kullanıcı açısından aradığı veriye tek bir terim veya kelime ile ulaşabilmesi kolaylaşmaktadır (Bozkurt, 2013).

Dijital kütüphanelere örnek olarak World Dijital Kütüphanesi, California Dijital Kütüphanesi Farabi Dijital Kütüphanesi gibi kütüphaneler verilebilir. Bunlardan başka Google şirketi, New York Halk Kütüphanesi ve ABD'nin Harvard, Stanford ve Michigan Üniversitelerinin Kütüphaneleri, İngiltere'nin Oxford gibi köklü kütüphanelerinin kaynaklarını tarayarak kullanıcılarına online şekilde sunmak için çalışmalarına devam etmektedir (Bozkurt, 2013).

Görsel 8. World Dijital Kütüphanesi Ana Sayfasından Bir Görüntü

Kaynak: <https://www.loc.gov/collections/world-digital-library/about-this-collection/>
(Erişim Tarihi: 21.11.2022)

1.3.5. Özel Kütüphaneler

Özel kütüphaneler, bir diğer adıyla özel konu kütüphaneleri belirli bir alanda koleksiyon oluşturan özel ilgi gerektiren bazı konularda koleksiyon oluşturmayı ve çalışmayı amaç edinen kütüphanelerdir (ALA & ALA, 1983).

Özel kütüphaneler içinde bulunduğu kuruluşun bilgi merkezidir. Kütüphanenin amacı bağlı olduğu kuruluşun ilgilendiği veya hizmet verdiği konularda kaynakları bir araya toplamak ve kurumdaki çalışanlara veya ziyaretçilere sunmaktır (Subaşıoğlu, 2006).

Özel konu kütüphanelerinin ilk ortaya çıkışlarının tarihi tam olarak bilinmemekle beraber en eski örneklerini Babil döneminde rastlanırken, 20.yüzyılın başlarına kadar özel konu kütüphaneleri ayrı bir kütüphane türü olarak düşünülmemiştir. Ancak 20.yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde modern özel konu kütüphaneleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Özel kütüphaneler ayrıca Özel Konu Kütüphaneleri, Özel Araştırma Kütüphaneleri, Tematik Kütüphaneler gibi isimlerle anılmaktadır (Ünsal Bozkurt, 2020).

UNESCO özel kütüphaneleri dernek, devlet, üniversite olmayan araştırma kurumu, bazı meslekler, müzeler, ticaret odaları veya sanayi kuruluşu gibi kuruluşların

altında oluşturulan içerdiği kaynakların büyük bir bölümünün belirli bir alandan oluştuğu; doğa bilimleri, sosyal bilimler, tıp, ekonomi, mühendislik, tarih veya hukuk gibi bir konuda olabilen kütüphane türü olarak tanımlamaktadır (Ünsal Bozkurt, 2020).

Özel konu kütüphaneleri bağlı oldukları kurumun kullanıcıların istek ve ihtiyaçlarına yönelik kaynaklardan oluştuğundan dolayı içerdiği konu alanları çeşitlenebilir.

Günümüzde özel konu kütüphaneleri; tıp fakültelerinde, bankalarda, sigorta şirketlerinde, bazı ticari kurumlarda, mühendislik ve yapı şirketlerinde, dini kuruluşlarda, müzelerde, gazete ve bilim derneklerinde, kültür ve sanat kurumlarında bulunabilmektedir (Ünsal Bozkurt, 2020)

Görsel 9. Özgen Berkol DOĞAN Bilimkurgu Kütüphanesi

Kaynak: <https://Ozgenberkoldogan.Com/Bilimkurgu-Kutuphanesi/> (Erişim Tarihi: 23.11.2022)

1.3.6. Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri

Üniversite kütüphaneleri, adından da anlaşılacağı üzere üniversite bünyelerinde bulunan öğrencilere ve akademik ve idari personeli hizmet vermeyi amaçlayan kütüphanelerdir. Her üniversitede üniversite kütüphanesi bulunması beklenmektedir. Bir nevi üniversite için kütüphane olmazsa olmazlardandır. Üniversite kütüphaneleri hizmet verdiği kullanıcı kitlesi bakımından her türlü bilgiye kaynak bulundurması mecburi sayılabilecek kütüphanelerdendir. Burada öğrenciler, akademik ve idari personeller gerek araştırma gerek okuma veya ders çalışma işlerini yerine getirirken kütüphane buna yardımcı olmalıdır.

Jale Baysal Üniversite Kütüphanelerini “Üniversite için öğretime, üniversitede ya da yakın çevresinde bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarına yardım etmek, her gün

gelişen ilerleyen yeni yayınlar ile zenginleşen dünyada bilimin son verilerini bütün olarak takip etmek ve faydalanmak isteyenlere sunmak zorunda olan kütüphanelerdir” olarak tanımlamıştır (Baysal, 1982).

Bir diğer adıyla Bilimsel Kütüphaneler, öğretim ve araştırmalar için literatür ve diğer yayınları sunmalı, okuma salonları bulunmalı ve ders kitapları bölümü olmalıdır. Bu kütüphanelerde kitap ve dergiler haricinde her çeşit yayın içerik olarak belirlenmiş ve kullanıma sunulmuştur. Okuma salonları her bölümün öğrenci sayısı düşünülerek yeterli olmalıdır. Ayrıca diğer kütüphanelerden kitap istemek gibi hizmetler, fotokopi hizmeti, online literatür kaynakları bulunmalıdır (Neufert, 2000).

Amerikan Kütüphane Derneği Kütüphanecilik ve Bilgi Bilimi sözlüğünde Üniversite Kütüphanesi şu şekilde tanımlanmıştır; Belli bir üniversite tarafından kurulan, desteklenen, yönetilen ve bu üniversitenin öğrencileri veya akademik personelinin ihtiyaçlarına yönelik hizmet veren, onların öğretim ve araştırma çalışmalarını destekleyen kütüphaneye ya da kütüphaneler sistemidir (ALA & ALA, 1983).

Küçükcan'a göre; Üniversite öğrencilerinin eğitim gördükleri ana veya yan dallarda bilgi ihtiyaçlarını karşılayan, aynı zamanda akademik personelin hem araştırmalarını hem yürüttükleri derslerle ilgili materyallere ulaşmalarını sağlayan, bu kaynakları belirli bir düzende ve uygun bir ortamda koruyarak öğrencilerin ve akademik personelin kullanımına sunan kurumlardır (Küçükcan, 2007).

Akademik kütüphaneler, Kolej ve Üniversite kütüphanelerinden oluşmaktadır. Diğer bir adıyla Araştırma Kütüphaneleri olarak kullanılır. Çoğunlukla öğrencilerin ders çalışma ve araştırma yapmak için kullandıkları sessiz mekanlardır. Notre Dame Üniversitesi yaptığı bir çalışmada Üniversite Kütüphanelerini, genellikle öğrencilerin kendi çalışma malzemelerini getirerek çalışma mekânı olarak kullandıklarını sonucuna varmıştır. Bu bilgidan yola çıkılarak akademik bir kütüphane planlanırken öğrenciler için sessiz ve rahat bir çalışma ortamı sunmak tasarımcı ve mimarların dikkat etmesi gereken konulardır (Aydoğan Moza, 2020).

Üniversite Kütüphanelerini diğer kütüphane türlerinden ayıran en önemli özellik hitap ettiği kullanıcı kitlesi üniversite öğrencileri olduğu için eğitim ve öğretime katkı sağlamak zorunda olmalarıdır. Üniversite Kütüphaneleri bağlı oldukları üniversitenin amacına ve yapısına göre gelişim gösterir. Bu her üniversite kütüphanesinde görülür.

Üniversite ve ona bağlı olan kütüphanesi ayrı olarak düşünülemez. Üniversiteler ancak içinde bulundurduğu kütüphanenin gelişmesi ile gelişim gösterebilir (Alpay, 1973).

Görsel 10. Tama Art Üniversite Kütüphanesi, Tokyo

Kaynak: <https://www.archdaily.com/22711/Tama-Art-University-Library-Toyo-Ito-By-Iwan-Baan> (Erişim Tarihi: 25.11.2022)

2. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN TANIMI VE TARİHÇESİ

2.1.ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ

Yukarıdaki tanımlarda görüldüğü gibi üniversite kütüphaneleri, kütüphane türlerinin bir parçasıdır. Üniversite kütüphanelerini diğer türlerden ayıran belirleyici özellik adından da anlaşılacağı üzere üniversite kütüphanelerinin belli bir üniversitenin bünyesinde bulunmaları ve hizmet ettikleri kullanıcı kitlesinin öğrenci ve akademik personelden oluşmasıdır.

Üniversite kütüphaneleri gerek bulunduğu üniversite gerek bulunduğu üniversitenin olduğu ülke olarak düşünüldüğünde eğitim ve araştırma açısından önemli bir yere sahiptir. Bulunduğu üniversitenin ihtiyaç duyduğu bilgi kaynakları kütüphane tarafından karşılanmalıdır ve üniversite kütüphanesi öğrencilere ve akademik personele eksiksiz bir şekilde hizmet etmek mecburiyetindedir.

Üniversite kütüphanelerinin amaç ve işlevleri bakımından üniversiteden ayrı olarak belirli işlevleri bulunmaktadır. Roger ve Weber'e göre üniversite kütüphanesinin işlevleri aşağıdaki şekildedir;

1. Hitap ettiği kullanıcı kitlesi olan öğrenci ve akademik personelin eğitim öğrenim ve araştırma ihtiyaçlarına uygun olarak çeşitli bilgi kaynaklarına erişim sağlamak,
2. Bulundurduğu bilgi kaynaklarını ödünç verme, müracaat, enformasyon gibi hizmetlerle kullanıcıya sunmak,
3. İçerisinde okuma, çalışma, dinlenme gibi amaçların gerçekleştirilebileceği alanlar sunmak,
4. Kullanıcı kitlesinin özelliklerine uygun olarak onlara okuma ve boş zamanlarını değerlendirme fırsatı vermek,
5. Kütüphanenin sunduğu hizmetlerden yararlanma amacıyla kullanıcıları eğitme amaçlı programlar yapmak ve bu programları geliştirmek,
6. Bulunduğu üniversite içerisinde oluşturulan ve basılan yayınları, belgeleri ve diğer kaynakları edinerek bu kaynakların arşivini oluşturmak,
7. Diğer kütüphane ve kuruluşlarla, bulundurduğu kaynakları paylaşmak ve diğer kütüphanelerden kaynak edinmek gibi iş birliği yapmak,
8. İçerisinde bulunan koleksiyonu iyi bir şekilde muhafaza ederek ileriye dönük olarak korumak
9. Üniversite kütüphanelerinin işlevleri yukarıda görüldüğu şekildedir. Bu işlevleri yerine getirmek için iyi eğitimli personele ve yeterli maddi kaynaklara ve uygun bir kütüphane binasına ihtiyaç duyarlar (Rogers, 1971).

2.2. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİNİN TEMEL ÖĞELERİ

Kütüphanelerinde kullanıcıya verilen hizmetin kalitesini etkileyen Temel öğeler; personel, kaynak koleksiyonu, kullanıcı, bütçe ve binadır (Çelik A., 1993).

Personel:

Üniversite kütüphanelerinde, personel bilgiye doğrudan ulaşmak için kullanıcının ihtiyaç duyduğu bir unsurdur. Üniversite kütüphanelerinde yürütülmesi gereken işler personel olmadan yürütülemez. Bu nedenle kütüphanenin kullanıcıya daha iyi hizmet vermesi ve kütüphanenin hizmet ederken aksama olmaması için kütüphane personelinin mesleğine hâkim, çabuk adapte olabilen, sosyal ilişkilerde başarılı, araştırma tekniklerini

bilen, teknolojiyi iyi kullanan ve iyi bir kültür birikimine sahip olması gerekir (Çelik A., 1993).

Koleksiyon:

Üniversite kütüphanesi bulunduğu üniversite için gerekli eğitim-öğretim ve araştırma kaynaklarının bulunduğu bir koleksiyona sahip olmalıdır. Bu koleksiyonda kitaplar, dergiler görsel-işitsel araçlar, araştırma ve tarama yapmak için e-kaynaklar ve gerekli kitap dışı kaynaklar bulunmalıdır. Üniversite kütüphanelerinin kaynak sayısı farklı olabilir bu koleksiyonda önemli olan sayı değil koleksiyonun üniversite öğrencileri ve akademik personelin ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeterli kaynaklara sahip olmasıdır. Bu koleksiyon oluşturulurken dikkat edilecek unsurlar şöyledir;

1. Koleksiyonun raf düzeni düzenli ve kullanıcının aradığı kaynağı kolayca erişebileceği şekilde olmalıdır.
2. Kaynaklar seçilirken öğretim elemanları ile ortak çalışılmalıdır
3. Üniversitenin eğitim verdiği bütün bölümlerle ilgili gerekli kaynaklar koleksiyon bünyesine alınmalıdır
4. Koleksiyonun yeni çıkan yayınlar ve kaynaklara ulaşması ve bunları bünyesine katarak güncel kalması sağlanmalıdır
5. Koleksiyonda sadece araştırma yapmak için değil diğer kullanıcıların ders çalışma vb. ihtiyaçlarını karşılamak için de kaynaklara yer verilmelidir (Çelik A., 1993).

Kullanıcı:

Günümüzde üniversite kütüphaneleri hizmet ettiği kullanıcı kitlesinin bilgi ihtiyacını karşılamak zorundadır. Bu kütüphanelere gelen kullanıcılar en doğru ve güncel bilgilere en hızlı şekilde ulaşmak isterler. Ancak kullanıcılar çoğu zaman üniversite kütüphanelerinin yeterince iyi olmadığını belirtirler. (Smith.1993) Bu soruna çözüm olarak Line kullanıcı ihtiyaçlarına dayalı bir seçenek önermektedir. Bu seçeneğe göre kullanıcıların sadece dile getirdikleri ihtiyaçları değil potansiyel olarak ihtiyaçları olabilecek her şey (koleksiyon kütüphane binası kütüphane kataloğu) tespit edilerek yeniden düzenlenmeli ve sunulmalıdır (Çelik A., 1993).

Bütçe:

Üniversite kütüphaneleri her kurum gibi belirli bir maddi kaynağı ihtiyaç duyar bu maddi kaynak kütüphanenin içinde bulunduğu üniversite bütçesinden karşılanır. Üniversite kütüphanesi güncel yayınları takip etmek, koleksiyona yeni kaynaklar ekleyebilmek için maddi kaynaklara ihtiyaç duymaktadır (Çelik A., 1993).

Üniversite kütüphanelerinin kullanıcının beklentilerini karşılamak ve kendi ilkelerini yerine getirmek için bu maddi kaynaklara ihtiyaç duyduğu bilinmektedir ve içinde bulunduğu üniversite, kütüphanenin ihtiyacı olan kaynakları bütçesine ekleyerek kütüphanenin güncel kalmasını sağlamak durumundadır.

Bina:

Üniversite kütüphane binası dışarıdan başlayarak kullanıcıya en iyi şekilde hizmet verecek şekilde inşa edilmelidir. Konum olarak üniversitenin her yerinden kolaylıkla ulaşılabilir. İçerisinde ise mevcut kullanıcı sayısı bulundurduğu koleksiyon ve verdiği hizmetler açısından yeterli büyüklükte ve tasarımda olmalıdır (Çelik A., 1993).

Kütüphane binaları inşa edilirken mimarlar ve kütüphaneciler beraber çalışarak daha işlevsel binalar inşa edilmelidir (Metcalf, 1986.).

2.3. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN TARİHÇESİ

2.3.1. Dünyada Üniversite Kütüphanelerinin Tarihi Gelişimi

Eski çağlarda üniversite kütüphaneleri “yüksekokul kütüphaneleri” olarak anılmaktaydı. Eski çağlardaki Roma ve Yunan imparatorluklarında bulunan bu yüksekokullar günümüzdeki üniversiteler ile benzetilebilir. Eski çağlardaki bu okul kütüphaneleri de günümüzdeki üniversite kütüphaneleri ile benzetilebilir (Atılğan, 2008).

Farklı kütüphane türlerinin doğuşu 11. yüzyıl olarak görülmektedir. Bu tarihlerde Manastır kütüphanelerinden farklı kütüphane türleri kurulmaya başlanmıştır. Bu türlerden birisi de 12.yüzyıldan itibaren Avrupa'da kurulmaya başlanan üniversite kütüphaneleridir. 1158 yılında Bologna'da kurulan üniversite batının ilk üniversitesi olarak kabul görmesinin yanı sıra ilk üniversitenin 12.yüzyıl başında Salerno'da kurulan tıp okulu olduğu şeklinde görüşler de vardır (Atılğan, 2008).

Bilinen ilk üniversite kütüphanesi 1250'de Paris'te Sorbon Koleji'nde kurulan üniversite kütüphanesidir. Daha sonra ise İngiltere'nin üniversite eğitimi verme amacına yönelik ilk üniversitesi Oxford, 1254 yılında kurulmuştur. 13.yüzyılda üniversitelerin

gelişmesi ile kütüphane ihtiyacı daha da artarak üniversitelerin içinde kütüphane bulunması düşüncesi yaygınlaşmıştır. Bu düşünce ile Göttingen Üniversitesinde kurulan kütüphane üniversite kütüphanelerinin ilk örneği olmuştur (Görsel 11). 19.yüzyılda ise üniversiteler, teknolojinin ve bilimin gelişmesi ile önemli bir hale gelmiştir. Böylece 19.yüzyılda yeni üniversiteler kurulmuş, eski üniversiteler yenilenmiş ve üniversite kavramı tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamıştır. Üniversitelerde yapılan bilimsel çalışmaların artmasıyla üniversitelerde kütüphane kullanımı daha da artarak vazgeçilmez bir hal almıştır. 20.yüzyılda ise insanoğlu bilim ve tekniğe daha fazla yoğunlaşmış, uzmanlık alanları artmış ve bu yönde yapılan araştırmalar çoğalmıştır. Bu durum üniversite ve üniversite içerisinde bulunan kütüphane ve laboratuvarların daha önemli ve üniversitelerin olmazsa olmazları haline gelmesini sağlamıştır (Atılğan, 2008).

Görsel 11. Göttingen Üniversitesi Kütüphanesinin Bir Gravürü

Kaynak: <https://Graphicarts.Princeton.Edu/2020/08/01/Gottingen-University-Library/> (Erişim Tarihi: 28.11.2022)

2.3.2. Türkiye'de Üniversite Kütüphanelerinin Gelişimi

Türkiye'de üniversite kütüphanelerinin başlangıcı olarak birçok açıdan üniversitelere benzeyen Medreselerin kütüphanelerinin olduğu düşünülse de bu kütüphanelerde günümüz üniversite kütüphanelerinde yapılan uygulamalar ve araştırmaların yeteri kadar olmadığı düşünülmektedir (Atılğan, 2008).

Orhan bey döneminde kurulmaya başlanan medreseler, Osmanlı'nın eğitim-öğretim sisteminde ciddi bir gelişme sağlamıştır. Ülkenin genişlemesi ile idari memur ihtiyacı artmış ve devletin kurumsallaşma çalışmaları ile çok sayıda medrese kurulmuş

ve günümüz öğretim görevlilerine benzer muallimler bu medreselerde görev yapmak için dönemin en iyi yurt dışı okullarında önemli konularda eğitim alarak ülkelerini dönmüş ve eğitim vermeye başlamışlardır. Bu öğretim görevlilerinin gittikleri ülkelerden getirdiği kaynaklar ve almış oldukları eğitimler doğrultusunda kendi yazdıkları eserlerden oluşan küçük dermeler oluşmuştur. Böylece medreselerin kütüphaneleri ortaya çıkmıştır. Osmanlı'nın ilk medrese kütüphanesi olarak bilinen kütüphane Yıldırım Beyazıt döneminde Bursa'da yaptırılan İnebey (Eynebey) medresesinin içinde ayrı bir oda halinde kullanılan kütüphanedir. Ayrıca Osman Gazi ve Orhan Gazi kendilerine ait kitaplıkları olduğuna dönemin İznik ve Bursa'da kurulan medreselerinin kütüphanelerindeki bazı kaynaklarda değinilmektedir (Atılğan, 2008).

Medrese kütüphanelerinden sonra ülkemizde üniversite kütüphanelerinin ilk örnekleri sayılabilecek kütüphaneler 18.yüzyılda kurulan Mühendishane-i Bahr-i Hümayun (1773) ve Mühendishane-İ Berr-i Hümayun'un (1795) kütüphaneleridir. Bu okulların içerisindeki kütüphanelere 1842 yılında İstanbul'a gelen bir İngiliz seyyahı kaleme aldığı anılarında değinmiştir. Böylece 18.yüzyıldan itibaren ülkemizde üniversiteler ile kütüphanelerin ilişkisinin başladığı görülmektedir. 19.yüzyılda ülkemizde birçok yüksek öğretim kurumu kurulmaya devam etmiştir ve bunlarda kütüphaneler bulunmaya başlamıştır. Cumhuriyetin ilanı ile beraber ilk olarak 1863 yılında kurulan darülfünun kapatılarak yerine ilk üniversitemiz olan İstanbul Üniversitesi (1933) kurulmuştur ve bu üniversitenin içerisinde büyük kütüphaneler oluşturulmuştur (Atılğan, 2008).

1940'lı yıllara gelindiğinde üniversiteler yasası çıkarılmış ve bu yasa ile beraber üniversite eğitiminin ülke çapında artması için çalışmalar yapılmıştır. Böylelikle ülkede üniversite ve bunlara bağlı olarak üniversite kütüphaneleri kurulması daha da yaygınlaşmıştır. 1956 yılında kurulan Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve daha sonra Hacettepe Üniversitesi (1967) ve Boğaziçi Üniversitesi'nde (1971) (Görsel 12) merkezi kütüphane sistemi hayata geçirilerek ülkemizdeki üniversite kütüphanelerinde batılı üniversite kütüphaneleri ile benzer hizmetler verilmeye başlanmıştır. Daha sonra 1960 yılında çıkarılan bir yasa ile üniversiteler Millî Eğitim Bakanlığı'nın denetiminden çıkmış ve kendi içerisinde özerk kurumlar haline gelmiştir. 1980 yılına kadar üniversitelerin gelişmesi için çeşitli kanunlar ve çalışmalar yapılmasına rağmen 1980 yılında üniversite kütüphaneleri maddi sıkıntılar nedeniyle yeni çıkan yayınları kullanıcılarına sunamamaya başlamıştır. Böylelikle 1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile

üniversiteler tek bir çatı altında toplanarak üniversitelerde Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlıkları örgütlenmiştir. Bu kanun ile üniversitelerde kitap ve periyodik satın alma ve abone işlemleri tek elden yürütölmeye başlanmıştır (Atılğan, 2008).

Görsel 12. Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi

Kaynak: <https://www.library.boun.edu.tr/fotograflar.php>

(Erişim Tarihi: 30.11.2022)

2015 yılı itibari ile Türkiye'de 117 adet devlet ve 64 adet Vakıf olmak üzere toplam 181 üniversite ve bunlara bağılı olarak 555 merkez ve fakölte kitaplığı bulunmaktadır (Aydoğan, 2017).

Son olarak TUIK tarafından 2021 yılında yayınlanan ‘Kütüphane İstatistikleri Raporu’na göre Türkiye'de 464'ü devlet ve 141'i Vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 612 üniversite kütüphanesinin olduğı görölmektedir. Aynı zamanda üniversite kütüphanelerindeki kaynak sayısı Bir önceki yıla göre %8,7 artarak 20 milyon 174 bin 856 olarak kayıtlara geçmiştir (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?P=Kutuphane-Istatistikleri-2021-45700#:~:Text=K%C3%Bct%C3%Bcphane%20say%C4%B1s%C4%B1%202021%20y%20> (Erişim Tarihi: 01.12.2022)).

2.4. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİYLE İLGİLİ YAZILMIŞ TEZLER

Üniversite Kütüphaneleri ile ilgili ulusal tez merkezi de yapılan araştırmada “kütüphane” anahtar kelimesi kullanılarak yapılan aramada 1410 adet yayınlanmış tezin adında kütüphane kelimesi geçtiğı sonucuna ulaşılmıştır. Kütüphane kelimesi tüm alanlarda arandığında 7024 adet sonuca ulaşılmaktadır. “Kütüphane” ve “üniversite”

anahtar kelimeleri beraber kullanılarak arandığında birçok alanda yapılmış 271 adet tez çalışmasına ulaşılmaktadır. Bu sonuçlar da mimarlık konusunda filtrelenerek daraltıldığında 17 adet sonuca ulaşılmaktadır. (Yükseköğretim Kurulu, 2022) Yukarıda açıklanan anahtar kelimeler doğrultusunda daraltılarak çıkan sonuçlar üzerinden 3 tez konuya yakın bulunup seçilerek incelenmiştir.

BEDRİYE GİZEM ALTUĞ,2019: Üniversite Kütüphanelerinin Mekânsal Analizi (*Spatial Analysis Of University Libraries*)

“Özet: Üniversiteler, araştırma ve geliştirme sürecinde kilit rol oynayan eğitim kurumlarıdır. Üniversite kütüphaneleri, bilgi kaynaklarına ve hizmetlerine erişim sağlayan bilgi merkezleridir. Tüm ülkelerdeki üniversiteler ve kütüphaneleri, ait oldukları toplumun politik ve kültürel özelliklerini yanı sıra toplumun ekonomik ve sosyal yapısını yansıtır; aynı zamanda, bulundukları kentin en önemli kentsel unsurlarından biridir. Üniversite yerleşkeleri, kentteki konumlarına göre; şehrin merkezi, fiziksel, sosyal, kültürel hatta politik faktörlerin neden-sonuç ilişkilerini gerçeğe dönüştürür ve kendi mekânsal kurgularını belirler. Bu şekilde şehirlere, vatandaşlara ve öğrencilere bir yaşam ya da yaşam tarzı sunar. Dönemin sosyal yaşamı, eğitimi, perspektifleri, ekonomik, kültürel ve hatta stratejik konumlarının ve tarih boyunca değişimin yarattığı yaşam alanları arasındaki farkların incelendiği ve bu değişikliklerin çok önemli olduğu görülmektedir. Çalışma alanı olarak URAP Araştırma Laboratuvarı verilerinin sıralamasına göre; Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Koç Üniversitesi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Bezmîâlem Vakıf Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi olmak üzere 15 üniversite kütüphanesi seçilmiştir. Bu üniversite kütüphaneleri, kullanıcı sayısı, kitap sayısı, konumu, sesli- orta sesli- sessiz mekânlar, fiziksel ve sosyal mekân yaklaşımları vb. belirli başlıklar altında incelemeler ve tespitler yapılmıştır. Bu çalışmada Türkiye’de yer alan üniversite kütüphanelerindeki değişim ve gelecekte yaşanabilecek olası mekânsal değişiklikler konusunda öngörüler sunulmuştur. Bu tez kapsamında kütüphanelerin, akademik ve sosyal yaşamın kesiştiği mekânlar olması nedeniyle tasarlanacak üniversite kütüphanelerinin fiziksel ve sosyal yaklaşımlar ışığında günümüz mekân ihtiyaçlarına cevap vermesi gerektiği sonucuna varılmıştır.” (Altuğ, 2019)

ESRA AYDOĞAN MOZA,2020: Gelenekselden Bilişime: Sürdürülebilir Kütüphane Tasarımının Güncel İlkeleri (*From Traditional To Informatics: Current Principles Of Sustainable Library Design*)

“Özet: Bu tezin amacı, üniversite kütüphane binalarının mimari tasarımları yeniden değerlendirilerek, güncel ilkeler belirlenmesi ve yeni yapılacak binalar için mimari tasarım rehberi oluşturulmasıdır. Bu değerlendirmeler üç ana başlık altında yapılmıştır: (1) sürdürülebilir mimarlık, (2) bilgisayar ve iletişim teknolojileri, (3) kullanıcı. Tezin problemi; değişen öğrenci profili, gelişen bilişim kaynakları ve çeşitlenen öğrenme yöntemlerinin dikkate alınmasıyla yenilenen öğrenme mekânı tasarımları içinde kütüphane binalarının varlığını koruyup korumayacağıdır. Bu bağlamda tez, üniversite kütüphaneleri ile sınırlandırılmıştır. Geleneksel ve güncel üniversite kütüphane binalarının mimari yapısı incelenerek tablolandırılmıştır. Kütüphane mimari tasarımlarının mekânsal, teknolojik ve sürdürülebilir dönüşümleri ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın sonucunda, bu yapıların sürdürülebilir olduğu nedenleriyle ortaya konmuş; yeni tasarımlar için model bir rehber sunulmuştur. Anahtar Kelimeler: Üniversite kütüphanesi, Sürdürülebilir mimarlık, Bilişim teknolojisi, Yeni nesil kullanıcı, Kütüphane mimarisi” (Aydoğan Moza, 2020)

HİCRET AYDOĞAN,2017: İstanbul'daki Üniversite Kütüphanelerinde Mekân ile Kullanıcı İlişkilerinin Sentaktik Olarak İrdelenmesi (*Syntactic Examination Of The Relationships Between Space And User Behaviors In University Libraries In Istanbul*)

“Özet: Kütüphane mekanları geçmişten günümüze gelişim sürecinde teknolojik, mimari ve sosyal olarak geçirdiği evrimlerle içerik, mekân, kullanım ve kullanıcı profili olarak değişime uğramış, yeni mekânsal deneyimler ve kullanım pratiklerine sahne olmaya başlamıştır. Bilginin kayıt yöntemleri değiştikçe her çağda mekânsal ihtiyaçları değişmiş, günümüz teknolojisi ile bilginin elektronik ortamda depolanmaya başlaması sonucu artık kitapların raflara dizilerek saklandığı mekanlardan, bilgilerin bulutta depolanıp halka sunulduğu mekanlara dönüşmüş; mekanlar da kitap depolama dışında başka işlevlere odaklanmıştır. Kitaplar yoluyla bilgiye ulaşma imkânı veren mekanlar olmaktan çıkıp daha çok sanal yollarla bilgiye erişme imkânı tanıyan, sosyal bir ortam olarak kullanıcıya araştırma, çalışma, vakit geçirme imkanı veren esnek mekanlara dönüşmüştür. Bu tez çalışmasında İstanbul'da 20.yüzyılın ikinci yarısı ve 21.yüzyıl başlarında tasarlanan ve uygulanan üniversite kütüphanelerinde mekân morfolojisi ve mimari programının mekân kullanımı ile ilişkisi mekan dizim yöntemleri ile incelenmiş; üniversite kütüphanelerinin mekan morfolojisi ve mimari programının kullanıma sunduğu esneklik araştırılmıştır. Bu araştırmanın amacı, hem modern kütüphanelerdeki mekân kullanım alışkanlıklarını ortaya çıkarmak, hem de modern kütüphanelerin sahip olduğu morfoloji ve mimari programları irdelleyerek kullanıcıya sunduğu esnekliği inceleyerek bu durumun avantajlarını ve dezavantajlarını tartışmaktır. Bu bağlamda İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Mustafa İnan Kütüphanesi, Galatasaray Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Şehit Prof.Dr. İlhan Varank Kütüphanesi olmak üzere İstanbul'daki beş üniversite merkez kütüphane binasında kullanıcı davranışı ve belirlenen mekânsal eylemler üzerine gözlemler ve mekânsal analizler yapılmış, mekân programı ve morfolojisinin mekân kullanımına etkileri araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, çalışmaya konu olan üniversite kütüphane binalarında mekandaki kullanıcı sayısı, mekânsal davranış ve morfolojik bağlama göre mekânın mimari program yoluyla esnek veya katı bir karakter kazanmakta olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya konu olan üniversite kütüphanelerinin hepsinde her ne kadar açık plan uygulanmış olsa ve esnek programlı yapı morfolojisi bulunsu da mekânsal davranış örüntülerinin çoğunlukla mekân programıyla daha uyumlu olarak ortaya çıktığı tespit edilmiştir.” (Aydoğan, 2017)

İKİNCİ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ TASARIMI

1. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIMI NASIL OLMALIDIR

Üniversite kütüphaneleri her mekânda olduğu gibi tasarım açısından çok önemlidir. Kütüphane binası kullanıcıya daha iyi hizmet vermek ve koleksiyonu iyi bir şekilde korumak gibi amaçlarını yerine getirebilmek için önemlidir. Kütüphanenin iç tasarımı da aynı amaçlar doğrultusunda hem kullanıcıya hem de dermeye en iyi şekilde hizmet edebilecek şekilde tasarlanmalıdır.

1.1 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIM KRİTERLERİ

Kütüphane yapıları için Harry, Dowler, McDonald, Corral, Brewerton, Chism, Gee, Meyrick, Grundlagen, Worpole, Scherer, Van Orsdel gibi bazı mimar ve kütüphanecilerin fikirlerine bakıldığında, kütüphane tasarımında dikkat edilmesi gereken kriterler karşımıza çıkmaktadır. Bu kriterler arasında erişilebilirlik, esneklik, konfor, geçirgenlik, ulaşılabilirlik, genişletilebilirlik, mekânsal çeşitlilik, güvenlik ve ekonomiklik bulunmaktadır (Altuğ, 2019).

1.1.1. Erişilebilirlik (Accessible)

Üniversite kütüphane tasarımında ilk dikkat edilmesi gereken kriter kütüphanenin üniversite içerisinde bulunduğu konum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kütüphane binasının kolay erişilebilmesi her fakülteden ve giriş-çıkış alanlarından kolayca ulaşılabilmesi gerekmektedir. Ayrıca kütüphane binasının girişinde engelliler için rampa, asansör gibi hizmetler olması gerekmektedir (Altuğ, 2019).

Kütüphane binasına ulaşımın kolay olması kaynaklara erişim bilgiye ve binaya erişim olarak ikiye ayrılmaktadır. Birçok farklı etmenle kütüphanede verilen hizmetleri kullanma imkânı ya da fiziksel ve duygusal yetersizliği olduğu için kütüphaneye gelemeyen insanların kütüphanenin hizmetlerinden faydalanmaları sağlanacak şekilde tasarlanmalıdır. Üniversite kütüphanelerinin kampüs içerisinde yoğun geçişlerin yaşandığı yemekhane, spor salonu veya ibadethane gibi birimlere yakın bir şekilde konumlanması gerekmektedir. Kütüphane binasının yolunda kullanıcı, personel ve servis erişiminin rahat bir şekilde gerçekleşmesi için aydınlatma, tabela, renk veya malzeme ile

yönlendirme olmalıdır. Kullanıcılar hem yaya hem araç ile kütüphaneye ulaşması düşünülerek araç ve bisiklet otoparkı bulunmalıdır. Ayrıca kütüphanenin koleksiyon ve kütüphane gereksinimleri taşınırken servisin ulaşabileceği ve park yapabileceği bir alan olması gerekmektedir (Topatan, 2021).

Üniversite kütüphanelerinde bu kriter kütüphane binasının mümkün olduğunca merkezi olarak konumlandırılması her bölümden ve fakülteden kullanıcının rahatça kütüphaneye ulaşabilmesi ve kütüphane binasına girişte ve kütüphane binasının içerisinde engelliler için ulaşımı ve hareketi kolaylaştıracak tasarımlar bulunması gerekmektedir. Kütüphane içerisinde de aynı ulaşılabilirliğin devam etmesi için yeterli yönlendirmelerin ve engelliler için gerekli tasarımların doğru bir şekilde yapılması gerekmektedir.

1.1.2. Esneklik (Flexible)

Esneklik, kullanıcının arz talep ilişkileri dikkate alınarak zaman içerisinde oluşabilecek farklı ihtiyaçlar doğrultusunda kütüphane mekanının hızlı bir şekilde değişebilmesi ve uyum sağlayabilmesi olarak tanımlanabilir (Altuğ, 2019).

Kullanım şekli değiştirilebilen esnek mekanlar, mobilya ve ekipmanları düzenleyerek mevcut mekânın minimum maliyet ve çaba ile yeniden işlevlendirilebilmesi tasarım açısından önem taşımaktadır (Baltacıoğlu, 2022).

Teknolojinin gelişmesi ile kütüphanelerde değişen işlevler mekânın tasarımında esnekliğin önemini ortaya çıkarmaktadır. Örneğin depolama ve katalog sisteminde teknoloji kullanılarak barkod sistemine geçilmesi ve bu nedenle aktivitelere daha fazla yer ayrılması mekân kullanımının değişmesine neden olmuştur. Aynı şekilde gelecekteki kullanıcı ihtiyaçlarına göre mekânın kolayca değiştirilebilmesi için esneklik kütüphanelerin tasarımında önemlidir (Topatan, 2021).

1.1.3. Çeşitlilik (Varied)

Tasarımda önemli kriterlerden olan çeşitlilik, farklı renk, boyut ve oranlarda öğelerle kullanılan renk, malzeme, doku gibi elemanlar arasında uyum sağlayarak estetik bir tasarım algısı oluşturmaktadır (Altuğ, 2019).

Aynı zamanda çeşitlilik farklı kullanıcı kitlelerine hitap eden farklı aktivite, öğrenme, araştırma ve dinlenme alanları oluşturulmasını içerir. Çalışma alanlarının çeşitli olması bireysel çalışma veya çoklu çalışma alanları için dikkate alınmalıdır. Çeşitliliğin

sağlanabilmesi için mobilyalar, aydınlatma ve ortamın gürültü oranı farklı şekillerde kullanıcıya sunulmalıdır (Baltacıoğlu, 2022).

Kullanıcıların isteklerinin günümüzde değiştiği ve kullanıcıların farklı araştırma, öğrenme ve zaman geçirme yolları tercih ettiği düşünülerek, kütüphanelerde birbirinden farklı mekanlar oluşturulmak zorunda kalınmıştır. Kütüphane içerisinde sessiz veya sesli çalışma alanları, tekli veya grup çalışmaları için sesli iletişim kurulabilen alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bazı kullanıcılar tek kişilik mahremiyet sağlayan çalışma alanlarını tercih ederken, bazı kullanıcılar ise çok kişili serbest mekanları tercih edebilir. Bunun için çeşitli bireysel çalışma alanları, rahat oturma alanları, çoklu oturma masaları gibi birden çok çeşitte çalışma alanları tasarlanmalıdır. Kütüphane alanları sadece çalışma alanı olarak değil kullanıcıların sosyalleşebileceği bir alan olarak da düşünülmelidir. Açık plan kullanılan kütüphane mekanlarında aydınlatma, zemin veya renk farklılıkları, gürültü ve sıcaklık seviyeleri gibi faktörler kullanılarak çeşitlilik oluşturulabilir (Topatan, 2021).

1.1.4. İşlevsellik

Mekân tasarımında en önemli kriter işlevsellik olarak düşünülebilir tasarlanan mekânın kullanıcının amacına ve gereksinimlerine uygun olması gerekmektedir aynı zamanda kullanışlı fonksiyonel uzun ömürlü ve estetik olarak güzel görünen mekanlar tasarlanması gerekmektedir tasarlanan mekân kullanıcının kim olduğu hangi amaçla bu mekânı kullanacağı ve bu mekânı kullanırken karşısına çıkabilecek sorunları çözme odaklı tasarlanmalıdır (Altuğ, 2019) (Baltacıoğlu, 2022).

1.1.5. Estetik

Mimari alanların tasarımında dikkat edilmesi gereken Bir diğer konu ışık, simetri, renk, doku gibi ilk bakışta görülebilen ve göze hitap eden estetik durumlardır. Her mekânda olduğu gibi kütüphanelerde tasarlanırken kullanıcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ve içinde bulunmaktan mutluluk duyacakları bir mekân oluşturulmalıdır tane tasarlanırken sadece kullanıcıların ihtiyaçları ve kütüphanenin görevleri değil estetik olarak da iyi bir tasarım olması gerekmektedir (Altuğ, 2019) (Baltacıoğlu, 2022).

1.2. TASARIMDA KONFOR ŞARTLARI:

Bir iç mekân tasarlarken konfor pek çok alanda karşımıza çıkmaktadır. Kütüphane iç mekanının tasarımında da işitsel konfor (gürültü kontrolü), ısı konfor, aydınlatma ve havalandırma açısından konfor ve ergonomi gibi bazı konfor şartları bulunmaktadır.

1.2.1. Aydınlatma ve Havalandırma

Kütüphanelerde aydınlatma birçok yönden önemlidir. Çünkü kütüphanenin asıl amacının okuma-çalışma, tarama gibi gerçekleştirilebilmesi için ışık olmazsa olmazdır. Bu yüzden kütüphane tasarımında aydınlatma belirli standartlara uygun kullanıcıların gereksinimlerine doğru bir şekilde hizmet edebilecek, aynı zamanda kullanıcıları rahatsız etmeyecek şekilde tasarlanmalıdır.

Kütüphanelerde aydınlatmalar planlanırken DIN EN 12464-1 şartlarına göre sirkülasyon alanlarının aydınlık düzeyi 100 lüks, kitap raflarında 200 lüks, okuma ve çalışma alanlarında 500 lüks olmalıdır. Aynı zamanda aydınlık düzeyleri belirli standartlara göre sağlanırken kullanılan ışığın bilgi kaynaklarının, eski yazılı ve basılı kaynakların zarar görmeyeceği şekilde olmalıdır. Aynı zamanda doğal aydınlatmanın yönü ve şiddeti hesaplanırken ışığa duyarlı, hassas eski el yazmaları gibi ürünler gün ışığından korunmalıdır (Bozkurt, 2013).

Kütüphanelerde en önemli eylem olan okuma için gerekli aydınlatma tasarımı; gözü yormayacak, aranan kaynağın renk ve detayları kolayca ayırt edilebilecek ışık kullanılarak yapılmalıdır. Gözün herhangi bir yansıma kamaşma gibi durumlardan korunması, kullanıcıların görsel konforun olabildiğince korunması için aydınlık düzeyi, parlıltı ve renk etkenlerine dikkat edilmesi gerekmektedir (Bozkurt, 2013).

Doğal aydınlatmadan yararlanabilmek ve binanın havalandırılmasını sağlamak için binanın derinliğinin maksimum 15 metre olması gerekmektedir. Kütüphanenin dermesi direk gelen güneş ışığının zararlı etkilerinden korunmalıdır. (Edwards) Ayrıca kütüphanenin bölümlerinin belirli aydınlatma düzeylerinde olması gereklidir. Örneğin genel kullanım bölümü 250-300 lüks, okuma ve çalışma yerleri, kitap ödünç alıp verme bölümü gibi yerler 500 lüks değerlerinde olmalıdır (Neufert, 2000).

Kütüphanenin en iyi şekilde aydınlatılması için doğal ve yapay aydınlatma beraber kullanılmalıdır. Doğal aydınlatma yapay aydınlatmaya göre insan sağlığına daha fazla fayda sağladığı için mümkün olduğunca çok kullanılmalıdır. Bu amaçla kütüphane

tasarlanırken pencerelerin mümkün olduğunca geniş tutulması gerekmektedir. Pencerelerin geniş olması hem gün ışığından maksimum verim almayı sağlarken hem de kütüphanenin havalandırmasına katkıda bulunmaktadır. Ancak ekranlarda oluşabilecek yansımaların önüne geçmek için pencerelere çift cam, cam filmi, panjur gibi teknikler uygulanmalıdır (Topatan, 2021).

1.2.2. Renk ve Malzeme

Kütüphane tasarımında dikkat edilmesi gereken bir diğer unsur iç mekânda kullanılan renkler ve malzemelerdir. Kullanılan renklerin özellikleri, kütüphanenin amacına uygun ve birbirleri ile uyumlu olmalıdır. Aynı zamanda kullanıcıların dikkatini dağıtmayacak renkler kullanılmalıdır.

Tasarımda kullanılan renkler ve malzemeler kütüphane ortamına uygun olmalıdır. Kütüphanede ortamları ayırmak için de renkler ve dokular kullanılabilir. Farklı renkler ve dokular kullanılarak mekânın içerisindeki fonksiyonların birbirinden ayrılması mümkündür. Kütüphane tasarımında renkler ve doku farklılıkları ile yönlendirme de yapılabilmektedir. Aynı zamanda tasarımda kullanılan renkler seçilirken doğal ışıktan yararlanmayı arttıracak şekilde açık renkler kullanılabilir. Açık renklerin kullanılması mekânı daha ferah ve geniş gösterebilir. Tasarımda kullanılan malzemelerin başka bir önemi de kullanıcıların yoğun olarak kullandığı merdiven gibi bölümlerde ve zeminde ses emici malzemeler kullanılması gürültü önlemede fayda sağlamaktadır (Topatan, 2021).

Kütüphane içerisinde kullanılan renkler görsel konfor ile doğrudan ilişkilidir. Kütüphanenin tasarımında aydınlatma veriminin artması için genellikle zemin, tavan ve duvarlarda açık renkler kullanılması önerilmektedir. Kütüphanede alanlar ayrıştırılırken de renkler kullanılabilir. Kütüphanede kitaplar ve insanlar çok renklilik hissi uyandıracığı için sade ve açık renkler kullanılmalıdır. Tasarımda kullanılan açık renkler mekânı geniş ve ferah hissettirirken koyu renkler mekânı küçük ve dar göstereceği için kütüphanede küçük alanlar koyu renkler ile boyanmamalıdır (Kanacı, 2023).

1.2.3. Donatı Elemanları ve Ergonomi

Kütüphaneler tasarlanırken kullanıcıların en çok vakit geçireceği alanlar olan okuma ve çalışma alanlarındaki masa ve sandalyeler ergonomik açıdan yeterince konforlu olmalıdır. Ergonomi, tasarımın her alanında dikkat edilmesi gereken bir unsurdur.

Kütüphanede raf sistemlerinden masa sandalyelere, oturma ve dinlenme alanlarından grup çalışma odalarına, bilgisayar odalarından giriş-çıkış kapılarına kadar her alan ergonomi ile doğrudan ilişkilidir. Kütüphane içerisinde kullanılacak olan donatı elemanları kullanıcıların rahatlığı açısından maksimum derecede düşünülmesi gereken elemanlardır. Kullanıcıların odaklanmasına, ders çalışmasına, okumasına ve dikkatlerinin dağılmamasına yardım etmelidir. Aynı zamanda oturma elemanları sosyalleşme ve dinlenme açısından mümkün olduğunca konforlu olmalıdır.

Kütüphanede ergonomik koşulların sağlanması için antropometri (insan bedeni ölçüleri) önemlidir. Tasarlanan her bir donatı, mekânın boyutları, kullanım şekli ve antropometrik ölçüler dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Kütüphanelerde çalışma masalarının yüksekliklerinin ölçüsü en uygun 69 cm olarak belirtilmiştir. Bireysel okuma ve çalışma alanlarında tek kişilik çalışma masaları önerilmektedir. Bu masalar diğer masalardan ve kitaplıklardan en az 60 santim uzak olacak şekilde yerleştirilmelidir. Birden çok kişilik masalar kullanılacaksa da kullanıcılar görsel, işlevsel ve aydınlatma olarak birbirinden ayrılmalıdır. Kütüphanede kullanılacak sandalyelerin yüksekliği 43 ile 46 cm arasında olması gereklidir. Ayrıca sandalyeler kolçaklı ve hareketli olacak şekilde tercih edilmelidir. Donatılar tasarlanırken evrensel tasarım ilkeleri gereğince engelli bireyler de düşünmeli tasarımlar buna göre yapılmalıdır. Bedensel engelli kullanıcılar için kütüphanelerde özel tasarlanmış masalar yer almalıdır. Kitap raflarında rafın yüksekliği en az yerden 30-40 santim yukarıda, kitaplıkların yüksekliği ise 2 metreyi geçmemelidir. Kitaplıkların raf yükseklikleri ve raf derinlikleri uluslararası kitap boyutları dikkate alınarak oluşturulmalıdır (Kanacı, 2023).

Kullanılan masa, sandalye ve oturma elemanları ergonomik olarak aynı özelliklere sahip olmaları gerekse de çeşitlilik için renk, malzeme ve tasarımlarının farklı olması kütüphane içerisindeki görsel konforu artırma açısından önem taşımaktadır (Topatan, 2021).

1.2.4. Isı ve Havalandırma

Kütüphane tasarlanırken dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri de ısısal konfor ve havalandırmadır. Isısal konfor ve havalandırma yalnızca kullanıcılar için değil kütüphanenin içindeki kitap dergi teknolojik cihazların zarar görmemesi içinde önemlidir. Isıtma ve havalandırma aydınlatma ile doğrudan ilişkilidir. Yapay aydınlatmada kullanılan lambaların ortama verdiği ısı, mekânın ısısal konforunu ayarlarken dikkate

alınmalıdır. Aynı zamanda binanın pencerelerinden doğrudan giren güneş ışığı ortamın ısınıpı arttırabilmektedir. Bu nedenle pencerelerde çift cam uygulaması yapılması gerekmektedir. Binanın ısısal konforu sadece içerideki sistemlerle değil dış kabuğun tasarımı ile de etkilenmektedir. Bu nedenle dış cephede ısıyı yalıtımlı camlar gibi cephe kaplamaları binanın ısıtma ve soğutma sistemine uygun olacak şekilde seçilmelidir (Kanaç, 2023).

Kütüphanelerde kitapların düşük sıcaklıklarda depolanması gerektiğı için kütüphanenin iç ısısı insanlar için kabul edilebilen en düşük sıcaklıkta tutulmalıdır. Kullanıcıların iç mekânda uzun süreli bulunmaları durumunda ısısal konfor sağlamak için zeminden ısıtma sistemi de kullanılabilir. Dış kabuğunda korunaksız büyük cam kaplama olan binalar yazları aşırı ısınabilir. Bu durum iç mekânı olumsuz etkilemektedir ayrıca doğrudan gelen güneş ışınları okuyucular tarafından hoş karşılanmamaktadır. Kullanıcılar için doğrudan gelen güneş ışığı hem görsel konfor olarak rahatsız edicidir hem de istenmeyen ısı yükselmelerine sebebiyet verdiği için ısısal konforu olumsuz etkilemektedir. Böyle durumlarda pencerelerde alınabilecek çift cam veya cam filmi gibi önlemler tercih edilmelidir (Kandışer, 2003).

Kütüphane tasarımında havalandırma açısından ise kullanıcıların iç mekânda rahat bir şekilde çalışabilmesi için mekânın iyi bir havalandırma sistemine sahip olması gerekmektedir. Kitap depolama bölümünde ise Neufert'e göre depolarda hava sıcaklığının 18 derece veya 18 derecenin 2 derece altında veya üstünde olması, nem oranının ise %50 veya 5 fazlası 5 azı seviyelerinde olması aynı zamanda hava dolaşımının 3 m³/h.m² olması gerekmektedir. Kitap depolarında havada bulunabilecek toz, SO₂, NO_x gibi tehlikeli maddelerin filtrelenmesi gerekmektedir. Bina tasarlanırken duvarlarda kullanılan yapı malzemeleri iyi bir nem ve ısı toplama derecesi olan malzemeler kullanıldığında klima gibi cihazlara gerek kalmamaktadır. Kitap depolarında mantar oluşumunun önüne geçmek için hafif hava dolaşımı sağlanması gerekmektedir (Neufert, 2000).

1.2.5. Akustik ve Ses

Kütüphane tasarımında en önemli sayılabilecek konfor kriteri akustik ve ses kontrolüdür. Çünkü kütüphanenin gerektirdiğı koşulların en önemlisi sessiz olmaktır. Kütüphane içerisinde gürültülü bir ortam oluşması kullanıcıların yaptığı işten verim alamamasına neden olur ve kullanıcıların işitsel konforunu olumsuz etkiler.

Kütüphanede işitsel konforun ve ses kontrolünün sağlanabilmesi için gürültü emici malzemeler ve mobilyalar kullanılmalıdır. Kütüphanelerde gürültünün iki türü bulunmaktadır; fon gürültüsü denilen gürültü türü okuma salonlarında ortama yayılan gürültüdür. Sistem gürültüsü olarak karşımıza çıkan gürültü tipinde ise sayfa açma sesi, ayak sesi, mobilyaların hareket sesi, fısıltı ve havalandırma sesi gibi gürültülerden oluşmaktadır. Kütüphanelerde açık okuma alanlarında ses düzeyi 40 ile 45 dB arasında olması gerekmektedir. Binaların gürültüye karşı korunması yönetmeliğinde ise kütüphanelerin gürültü seviyesi maksimum 47 desibel (iki insanın konuşurken birbirini duyabileceği gürültülü ortam seviyesi) olması gerektiği söylenmektedir (Kanacı, 2023).

Kütüphanelerde gürültü kontrolü, dolaşım alanlarında ve grup çalışma odalarında sık rastlanan sorunlardan biridir. Kütüphanenin gürültüsü arka plan gürültüsü ve hizmet gürültüsü olarak iki grupta incelenebilir. Arka plan gürültüsü, kütüphanenin kullanıcı sayısı veya kütüphane personeli tarafından yapılan işlerden bağımsız olarak kütüphanede bulunan sabit gürültü olarak tanımlanabilir. Bu gürültünün içine sokak sesleri, kütüphanede çalışan fanlar, vantilatörler, bilgisayarlar gibi cihazlar fon gürültüsü dahil edilebilir. Arka plan gürültüsü 34 dB ile 70 dB aralığındadır. Hizmet gürültüsü ise kütüphanenin içinde bulunan kullanıcı sayısına göre değişebilen yürüme sesleri, mobilya sesleri, kitap çevirme gibi işlemlerin ortaya çıkardığı gürültü olarak tanımlanabilir. Hizmet gürültüsü 42 dB'den 60 desibele kadar olabilir (Baltacıoğlu, 2022).

Kütüphanenin tasarımında cam, tuğla, ahşap gibi yansıtıcı malzemelerin kullanılması, sesin atriyum veya tavanda oluşturulan açıklıklar gibi yüksek tavan boşluklarında taşınarak ortama yayılması, kütüphanede bulunan kitap rafları ve çalışma masalarının birbirlerine yakın konumlandırılması kütüphane ortamının gürültü seviyesini arttırabilen bazı unsurlardır. Kütüphane mekanları günümüzde öğrencilerin grup olarak ödev yapmak veya sosyalleşmek amacıyla kullandığı mekanlar haline gelmiştir. Kütüphane içerisinde grup çalışmasına uygun mekanlar oluşturulması akustik açısından önemlidir (Baltacıoğlu, 2022).

2. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN BÖLÜMLERİ VE TASARIMLARI

2.1. GİRİŞ VE KATALOG HOLÜ

Giriş birçok alanda kullanıcı için önemlidir. Tasarım, malzemeler, mobilyalar, renkler, aydınlatma ve akustik öğeler birleşerek kullanıcıda kütüphane hakkında ilk

izlenimi yaratan bölümdür. Giriş kullanıcıyı gitmek istediği alana rahat bir şekilde yönlendirmelidir. Kütüphanelerde giriş bölümünde kitap ödünç alma-teslim etme, danışma ve oturma ve bekleme alanı, kütüphane içerisindeki eserlerin yönlerini belirten pano bulunmaktadır.

Kütüphanelerin giriş bölümü binanın dışarıyla bağlantısını sağlayan bölümdür. Bu nedenle giriş bölümünün aydınlık seviyesi ve ısı seviyesi kullanıcıyı iç ortama alıştırmaya yönelik tasarlanmalıdır. Giriş bölümünün aydınlık düzeyi 100 lüks veya daha yüksek olmalıdır. Aynı zamanda fuaye tasarımında kullanıcıların gidecekleri bölgelere yönlendirilmesi gereklidir. Binaya giren kullanıcılar çoğunlukla danışma bankosuna yöneldikleri için giriş bölümünde danışma bankosunun yeterince büyük ve kolayca algılanabilir olması gerekmektedir (Bozkurt, 2013).

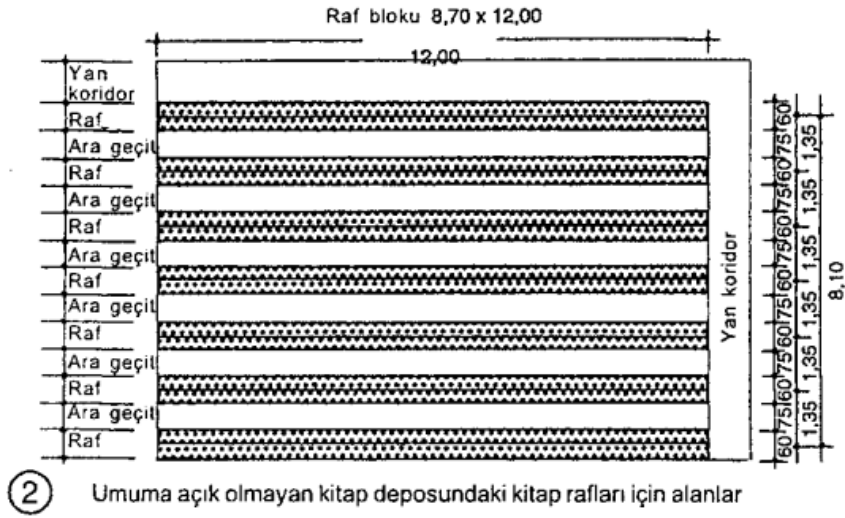
Kütüphanenin giriş bölümü aynı zamanda acil durumlarda kullanıcıların rahat bir şekilde binadan çıkabileceği şekilde tasarlanmalıdır. Kütüphane içerisinde bulunan eserleri korumak için giriş bölümünde güvenlik kontrol alanı bulunmalıdır. Kaynak sorgu masaları okuyucuları rahatsız etmeyen bir yerde olmalıdır (Aydoğan Moza, 2020).

2.2. KOLEKSİYON SALONLARI

Kütüphanenin büyük bir alanını kaplayan ve ana amacını oluşturan koleksiyon salonları, kütüphaneler ve kullanıcılar için oldukça önemlidir. Bu bölümde kütüphanenin koleksiyonunu oluşturan kitap, dergi ve diğer kaynaklar raflarla kullanıcıya sunulmaktadır. Kütüphanenin raf düzeni kullanıcıların istediği kaynaklara rahatça ulaşabileceği şekilde düzenlenmeli ve giriş bölümünden itibaren çeşitli yönlendirmelerle kullanıcıların aradığı kaynakları rahatça bulabilmeleri sağlanmalıdır.

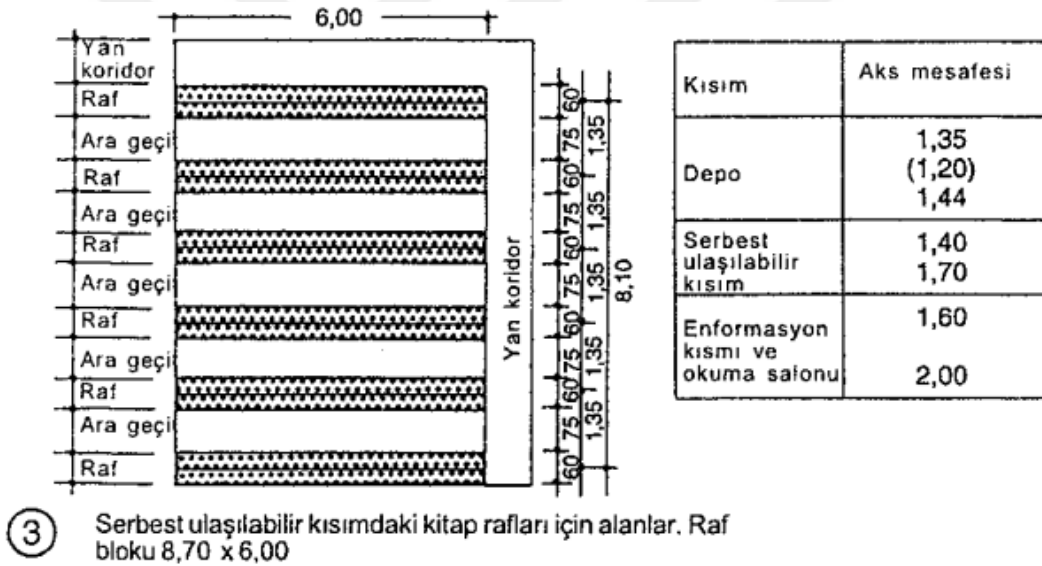
Üretim ve araştırmalar için kitap ve diğer yayınları sunan kütüphaneler; okuma salonlarında bulunan kitaplıklar, ayrı olarak konulan ders kitapları, kitap ve dergi haricinde her türlü yayın ve içerik belirlenerek kullanıma sunulmuştur. Kitap raflarının boyutları kullanıcıya açık olmayan depolarda; 12 metre uzunluğunda bir kitaplık için çift yönlü kitap rafı derinliği 60 cm, kitaplıklar arası ara geçit 75 cm (Şekil 2.1.), kullanıcılara açık olan bölümde ise 6 metre uzunluğunda bir kitaplık için çift yönlü kitap rafı derinliği 60 cm, ara geçitler 75 santim olacak şekilde tasarlanmalıdır (Şekil 2.2.) (Neufert, 2000).

Şekil 1. Depolarda Kitaplık Ölçüleri

Kaynak: Neufert,2000

Şekil 2. Kullanıcılara Açık Kitaplık Ölçüleri

Kaynak: Neufert,2000

Kütüphanelerde bulunan kaynakların kullanıcıya sunulurken aynı zamanda depolanması gerekmektedir. Bu nedenle koleksiyonun büyük bir bölümü açık raflarda koleksiyon salonlarında kullanıcıya sunulmaktadır. Eskiden kütüphane rafları görüş açısını ve gün ışığını engelleyecek yükseklikte yapılırken günümüzde raf yükseklikleri azalmış ve kütüphanelerde özgün raf tasarımları ortaya çıkmıştır. Genellikle kütüphaneler birbirini tekrar eden kitaplık modüllerinden oluşmaktadır. Modüllerin boyutları kütüphanenin kullanıcı kitlesine ve koleksiyonun özelliklerini göre değişebilmektedir. Raf tasarımları ve kütüphane içerisindeki raf düzeni tasarımın kalitesini etkilemektedir. Raflar kullanıcılara en uygun şekilde hizmet verme amacıyla mekâna uygun olarak

tasarlanmalıdır. Raf düzeni ise kullanıcılar arasında mahremiyet sağlayacak şekilde genelde kare veya dikdörtgen gibi geometrik şekiller kullanılarak tasarlanmalıdır. İhtiyaç duyulan kaynaklara rahat bir şekilde ulaşılabilmesi için kullanıcıların rafların arasından geçebileceği mesafe dikkate alınarak raflar birbirine paralel şekilde düzenlenmelidir (Topatan, 2021).

Kütüphanelerde kullanılan kitaplıklar çoğunlukla ahşap veya metal malzemeler ile yapılmaktadır. Dayanıklılık ve kaynakların korunması için metal malzeme tercih edilirken, estetik açıdan kullanıcıya hitap ederek daha sıcak bir ortam elde edilmek için ahşap malzeme metal rafların baş kısımlarında panel olarak tercih edilebilir (Küçükcan Balkaş, 2005).

Raflar yerleştirilirken mekânın pencerelerinin yönüne göre gün ışığından mümkün olduğunca uzak, mekânın orta bölümlerine yerleştirilmelidir. Raflar aynı zamanda kullanıcılar

için yönlendirme görevini üstlenmektedir. Raflar tasarlanırken engelliler ve yaşlılar düşünülerek raf yüksekliğinin 150 cm'i aşmaması gerekmektedir (Topatan, 2021).

Kitap rafları üst bölümlerden iyi bir biçimde aydınlatılmalıdır. Düşey aydınlatma kullanıcıların kitapların isimlerini en alt rafa kadar rahat bir şekilde okuyabileceği şekilde aydınlatılmalıdır. Alt rafların daha aydınlık olabilmesi için açık renkli döşeme kullanılabilir. Işık döşemeden yansıyarak alt rafları aydınlatabilir (Bozkurt, 2013).

2.3. KULLANICI VE OKUMA BÖLÜMLERİ

Kütüphanelerde kullanıcıların ders çalışmak, kitap okumak, bilgisayarla araştırma yapmak gibi işlevleri yerine getirebileceği mekanlardır. Kütüphanelerde kitapların bulunduğu koleksiyon salonlarından sonra en önemli ve en fazla yer kaplayan alanlardır. Kullanılan mobilyalar ve malzemeler kullanıcıların uzun saatler oturabileceği ve çalışabileceği şekilde ergonomiye uygun olarak tasarlanmalıdır.

Neufert'e göre basit okuma çalışma yeri için yüzey alanı 2,5 m², bilgisayarlı veya tek masalı çalışma yeri için yüzey alanı 4 m² olmalıdır (Neufert, 2000).

Tek kişilik masalar kullanılması önerilse de birden çok kişinin kullanabileceği masalar kullanılacaksa kişilerin arasında ses ve görüntü engelleyici paneller bulunmalıdır. Bireysel ders çalışma masalarının gün ışığından maksimum verim alınabilmesi için pencerelere yakın konumlandırılması önerilmektedir. Hava karardıktan sonra ise

kullanıcıların çalışmasına fayda sağlaması açısından masalarda da yapay aydınlatma elemanları bulunması önerilmektedir. Kütüphanenin özellikle bu bölümünde gürültü önleme çok önemlidir. Bu nedenle okuma ve çalışma alanlarında gürültü önleyici malzemelerin kullanılması diğer alanlara göre daha önemlidir (Topatan, 2021).

Kütüphanede okuma ve çalışma alanları tasarlanırken dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri kütüphanenin kullanıcı sayısıdır. Okuma ve çalışma alanlarında her kullanıcı için yeterli sayıda çalışma masası bulunmalıdır. Oturma düzeni ve rahatlığı ne kadar iyi olursa kütüphanenin kullanımı aynı oranda artmaktadır. Kullanıcılar uzun vakitler geçirebileceği oturma alanlarında fiziki açıdan konfor yüksek olmalıdır (Aydoğan Moza, 2020).

Aynı zamanda kullanılan masa ve sandalyelerin konforu kadar mekâna yerleşim şekli de önemlidir. Bireysel çalışma alanları tasarlanırken kullanıcıların gizliliğine önem verilmelidir. Kullanıcılar masalarda otururken mümkün olduğunca diğer insanlardan uzak veya arada panelin olduğu çalışma alanları ile iletişimlerinin kısıtlı olması gerekmektedir. Bu nedenle kapsül adı verilen birimler işitsel ve görsel olarak mahremiyeti sağladığı için tercih edilebilir (Topatan, 2021).

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile neredeyse her mekânda priz ihtiyacı doğmuştur. Böylelikle kullanıcılar isterlerse bilgisayarla çalışma yapabilmektedirler. Bu nedenle çalışma masalarında priz erişimi ve masa aydınlatması gibi özellikler bulunmalıdır (Yazıcı, 2018).

Grup çalışma odaların ise çoklu çalışmaya uygun büyüklükte olmalı ve kullanılan mobilyalar buna uygun olarak tasarlanmalıdır. Grup çalışma odalarında en önemli gereksinim sesli çalışmaya elverişli olabilmesi için kütüphanenin diğer alanlarından ses yalıtımı ile ayrılmasıdır. Bu nedenle grup çalışma odaları bireysel çalışma alanlarından olabildiğince uzak konumlandırılmalıdır.

Grup çalışma alanlarında yuvarlak masa tercih edilmesi hem görsel hem de işitsel iletişim açısından dikdörtgen veya kare masaya göre daha kullanışlı olduğu için tercih edilmektedir (Edwards, 2009).

2.4. DÜŞEY VE YATAY SİRKÜLASYON

Kütüphane tasarlanırken kullanıcıların mekân içinde istedikleri bölümlere rahatça ulaşabilmesi sağlanmalıdır. Kullanıcıların mekânı kolay bir şekilde algılaması ve

bölümleri rahatça anlayarak mekânda rahatça hareket edebilmesi gerekmektedir. Bu amaçla mekânın sirkülasyon alanları, mekânın tamamına hâkim esnek ve açık tasarımı olmalıdır. Kütüphanenin mekanları arasındaki iletişimin ve işlevselliğin daha nitelikli olması için yatay ve düşey sirkülasyon alanları doğru şekilde tasarlanmalı ve doğru konumlara yerleştirmelidir (Topatan, 2021).

Yatay sirkülasyon alanları mekân içerisinde bölümleri birbirine bağlayan, kullanıcıların rahat geçiş ve dolaşım yapabilmesini sağlayan koridor gibi yoğun kullanılan alanlardan oluşmaktadır. Düşey sirkülasyon alanları ise kütüphanenin katları arasında bağlantıyı sağlayan asansör, merdiven ve rampa gibi elemanlardır. Düşey sirkülasyon elemanlarının girişe yakın ve kullanıcıların görebileceği rahatça ulaşabileceği konumlara yerleştirilmesi önemlidir. Günümüzde kullanıcılar merdivenden daha çok asansör kullanma eğiliminde olduğu için asansörün yoğunluğunu azaltmak amacıyla yürüyen merdiven de kullanılabilir. Ayrıca merdivenler tasarlanırken sadece katlar arası geçiş amacıyla değil aynı zamanda amfi şeklinde tasarlanarak kullanıcıların çalışma, okuma gibi eylemleri yapabileceği sosyal mekanlar haline getirilebilir (Topatan, 2021).

Kütüphanelerde kullanıcıların rahat hareket edebileceği iç mekân düzeni oluşturulması gerekmektedir. İç mekân tasarlanırken donatı elemanlarının yerleşimi önem taşımaktadır.

Dar alanlarda tünel etkisinin önlenmesi için aydınlık düzeyine dikkat edilmelidir. Merdivenlerde net görüş güvenlik için gereklidir. Bu nedenle merdivenlerin aydınlık düzeyi 150 lüks olarak belirlenmiştir. Şerit led aydınlatma, duvar ışıklıkları veya merdivenlerde yardımcı işaretler güvenli iniş çıkış için uygulanabilir (Bozkurt, 2013).

Kütüphanelerde ulaşım yolları 1,20m genişliğinden fazla olmalıdır. Raflar arasındaki geçiş mesafesi en fazla 1,30-1,40m olmalıdır. Katlar arası geçişler merdivenle sağlanmalıdır. Mekanlar arası geçişte her alana asansör ile ulaşılabilir olmalıdır. Kitap nakli ve engelliler için asansör bulunmalıdır (Neufert, 2000).

2.5. SOSYAL MEKANLAR

Kütüphanenin okuma ve çalışma işlevlerinin yanında bir sosyalleşme alanı olduğu düşünüldüğünde; kütüphane içerisinde kullanıcıların sosyalleşmesi, vakit geçirmesi, dinlenmesi için alanlara ihtiyaç duyulmaktadır

Bu alanlara örnek olarak; kafeterya, sergi odası, toplantı ve konferans salonu söylenebilir. (Neufert, 2000) Kütüphanelere sosyal açıdan vakit geçirilebilecek alanlar zamanla daha çok eklenmeye başlamıştır. Bu durum kütüphanelerin okuma ve çalışma işlevlerinden farklı yeni bir işlev kazanma yolunda olduğunu göstermektedir. Bu nedenle araştırmacılar kütüphanenin ana bölümünde veya diğer bölümlerde insanların birbirleriyle ilişki kurabilecekleri kafeterya, toplantı odaları gibi mekanların bulunmasına ihtiyaç olduğunu düşünmektedir (Baltacıoğlu, 2022).

Günümüzde kütüphaneler tasarlanırken kafe, sergi alanları, medya mağazaları gibi birimler kütüphanenin kullanıcılar tarafından daha çok ziyaret edilmesine destek olmaktadır. Sosyal alanların başında kafeler gelmektedir. Kafeler kütüphane içerisinde sosyalleşme alanı ya da uzun süre çalışan kullanıcılar için dinlenme noktası olma görevi üstlenmektedir. Günümüzde kütüphane kullanıcılarının bilgisayarlarla kütüphaneye gelerek kafeleri çalışma yeri olarak tercih etmesi hem sosyalleşip hem işlerini gerçekleştirmede fayda sağlamaktadır. Sosyal olanlar tasarlanırken grup çalışma alanlarına ve sirkülasyon alanlarına yakın konumlandırılmalıdır. Aynı zamanda bireysel çalışma alanlarından ses kontrolü açısından mümkün olduğunca uzak tutulmalıdır. Kafeler genellikle kullanıcıların konforu düşünülerek manzarayı görebilen bölgelerde tasarlanmaktadır. Bu alanlarda kütüphanenin geri kalan mobilyalarından farklı olarak; masa sandalyelerin yanı sıra kullanıcıların konforu için salon tipi geniş ve rahat koltukların kullanılabildiği görülmektedir (Topatan, 2021).

2.6. İDARİ MEKANLAR

Kütüphane personelinin ihtiyacı olan alanlar ve yönetim birimi kütüphanenin idari mekanlarını oluşturmaktadır. Bu alanlar kullanıcıların girmediği mekanlardır. Bu alanlarda personel çalışma odaları, yönetici odaları ve ofisler bulunmaktadır. Kütüphanenin kullanıcı sayısı ve büyüklüğüne göre yeterli personel kütüphanede bulundurulmalıdır ve bu personeller için personel birimleri tasarlanmalıdır. Bu alanlarda masa, sandalye ve diğer araç gereçler bulunmalıdır. Ayrıca personellerin ihtiyaçları için mutfak, yemek bölümü, dinlenme alanı ve tuvaletler gibi mekanlarda bulunmalıdır (Aydoğan Moza, 2020).

Personelin giriş-çıkış yaparken kullanıcılardan ayrı düşünülmesi, ana girişte oranla daha küçük ve dikkat çekmeyecek bir giriş tasarlanması gerekmektedir. Personelin çalışacağı alanlarda ayrı bir mekân düzeni kurgulanmalıdır. Aynı zamanda personel

kullanıcı ve kütüphanenin geri kalanına mümkün olduğunca yakın yer almalıdır (Topatan, 2021).

2.7. ISLAK HACİMLER VE TEKNİK MEKANLAR

Kullanıcı yoğunluğunun fazla olduğu kütüphanelerde ıslak hacimler tüm kullanıcılara yetecek sayıda olmalıdır ve engelli bireyler düşünülerek engelliler için de WC gibi ögeler kütüphanede bulunmalıdır. Ulaşım kolaylığı açısından her katta ıslak hacimler bulunmalıdır. Ayrıca ıslak hacimler içerisinde temizlik odası, kütüphanenin temizliği görevlerini de yerine getirecek personelin ihtiyaçlarına uygun ve yeterli olmalıdır.

Teknik hacimler ise kütüphanenin içinde bulunan aydınlatma, ısıtma, havalandırma, klima sistemleri, depolama alanları gibi birimlerden oluşur. Bu birimler kütüphanenin işlerinin aksaksız yürümesi için önemlidir. Bu nedenle bu birimler tasarlanırken personelin rahat bir biçimde görevlerini yerine getirebileceği şekilde tasarlanmalıdır.

Islak hacimler ve Teknik mekanlar için olan alan ihtiyacı kütüphanenin tüm alanının %20'si olarak önerilmektedir (Aydoğan Moza, 2020).

3. DÜNYADA VE TÜRKİYEDE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ ÖRNEKLERİ

3.1. DÜNYADA ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIMI ÖRNEKLERİ

3.1.1. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi

2007 yılında Japonya'nın Tokyo kentinde mimar Toyo Ito tarafından tasarlanan bir üniversite kütüphanesidir. 2.225 m² büyüklüğünde bir alana inşa edilmiştir. Bir sanat üniversitesi kütüphanesi olduğu için sanat eğitimi ve araştırmasına odaklanan bir koleksiyona sahiptir. Binanın iç tasarımında modern tasarımlar karşımıza çıkmaktadır. Bina ana hatları yükseklik ve açıklık bakımından birbirinden farklı kemerlerden oluşmaktadır (Kanacı, 2023).

Kütüphane binası dış çevrede bulunan yeşillik ve eğimli araziye uyumlu olarak rastgele yerleştirilen geniş kemerlerden oluşan bir strüktür kullanılarak tasarlanmıştır (Görsel 13). Binada brüt beton kolonlar, geniş pencereler ve ince doğramalar kullanılarak etrafındaki arazi ve yeşillikle bütünleşmesi sağlanmıştır. Bu kemerler sayesinde yapının içine doğal

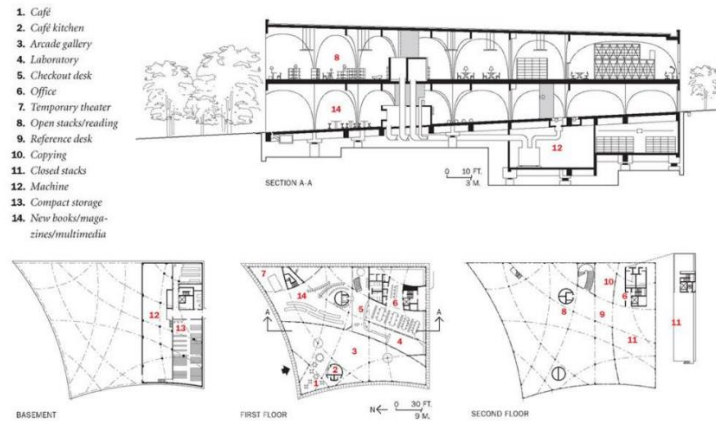
ışık yoğun bir şekilde girmektedir. Kütüphanenin bodrum katında depolama alanı bulunurken, zemin katta kullanıcıların dikkatini çekmesi için açık sergi alanları kafe öğrencilerin kullanacağı mutfak laboratuvar geçici tiyatro ve ofisler bulunmaktadır. 1. katta ise okuma ve dinlenme alanları bulunmaktadır. (Şekil 3) İç cephede kullanılan kemerler 20 cm kalınlıkta ve çeşitli yüksekliklerdedir. Açıklıklar ise 1,8 m'den 6 m'ye kadar değişmektedir. Kemerler birbirleriyle kesiştirilerek iç mekânda hareketli bir algı kullanıcıya sunulmuş, aynı zamanda binanın depremsel dayanıklılığını arttırmıştır. Binanın iç mekânında bulunan kitaplıklar, raflar, cam separatörler binaya bütünlük katmaktadır. Mimar Toyo Ito'nun dışarıyla binanın arasındaki ilişkiyi koparmamak ve arazideki yeşilliği iç mekânda da devam ettirmek amacını başarıyla yansıtmaktadır (Https://Www.Arkitektuel.Com/Tama-Sanat-Universitesi-Kutuphanesi/ (Erişim Tarihi: 15.12.2022)).

Görsel 13. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi Dış Fotoğraf

Kaynak: Https://Www.Arkitektuel.Com/Tama-Sanat-Universitesi-Kutuphanesi/ (Erişim Tarihi: 15.12.2022)

Şekil 3. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi Plan ve Kesiti

Kaynak: Https://Www.Arkitektuel.Com/Tama-Sanat-Universitesi-Kutuphanesi/ (Erişim Tarihi: 15.12.2022)

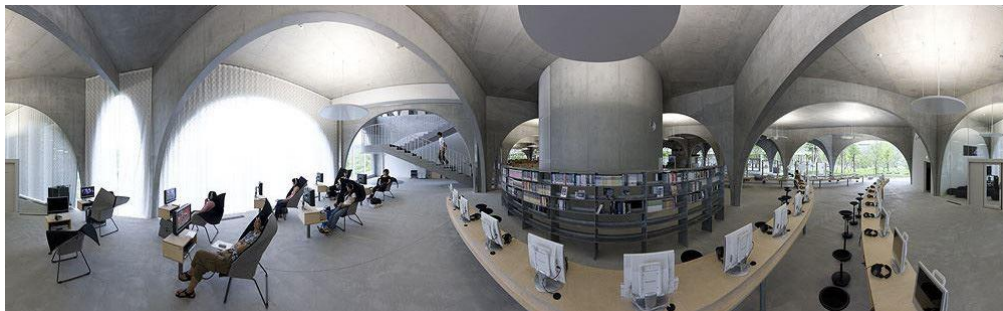
Ayrıca binanın iç tasarımında, yoğun olarak kullanılan açık gri brüt betonun yanında açık ahşap rengi çalışma masaları ve kitaplıklar koyu gri renkte yer döşemeleri kullanılmaktadır (Görsel 14). Binanın tasarımının ana figürlerinden olan geniş pencereler ve açıklıklar kütüphane içerisine bol doğal ışık girmesini sağlamaktadır. Ayrıca tavandan sarkıt avizeler ve yer yer aplikler kullanılarak yapay aydınlatmadan da faydalanılmaktadır. Öğrencilerin kullanabileceği çeşitli masa-sandalyeler, oturma ve dinlenme alanları, çalışma masaları, bireysel ders çalışma alanları, bilgisayar masaları ve organik tasarıma sahip mobilyalar bulunmaktadır. (Görsel 15) Böylelikle öğrenciler veya kullanıcılar çeşitli alanlardan rahatça faydalanabilmektedir. Kütüphane akustik açısından bakıldığında ise yoğunluk brüt beton kullanıldığı için bireysel ders çalışma alanlarında gürültü emici olarak yer döşemesinin tercih edildiği görülmektedir. Kitaplık olarak ise 3 raflı, organik tasarıma sahip, binanın geri kalanıyla bütünleşebilen formlarda özel tasarlanmış kitaplıklar kullanıldığı görülmektedir.

Görsel 14. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi İç Fotoğraf

Kaynak: <https://www.arkitektuel.com/tama-sanat-universitesi-kutuphanesi/> (Erişim Tarihi: 15.12.2022)

Görsel 15. Tama Sanat Üniversitesi Kütüphanesi İç Fotoğraf

Kaynak: <https://www.arkitektuel.com/tama-sanat-universitesi-kutuphanesi/> (Erişim Tarihi: 15.12.2022)

3.1.2.Viyana Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi ve Öğrenme Merkezi

Avusturya'nın Viyana kentinde 2013 yılında mimar Zaha Hadid tarafından tasarlanmış üniversite kütüphanesidir. 2.800 m² bir alana inşa edilen binanın ana kütlesi asimetrik çokgen bloklardan oluşmaktadır. (Görsel 16) Binanın 1. kattaki kütüphane girişine orditoryumun önündeki rampalar aracılığıyla ulaşılmaktadır. Güvenlik ve kilitli dolaplar aşağıda bulunan asma kattadır. Üst katlarda ise köprüler galeriler teraslar ve platformlar aracılığıyla birbirine bağlanan farklı mekanlar bulunmaktadır. Ana girişten girildiğinde doğrudan doğal ışık kullanılan ana konferans salonuna girilmektedir (Https://Www.Archdaily.Com/523598/Library-And-Learning-Centre-University-Of-Economics-Vienna-Zaha-Hadid

Architects?Ad_Source=Myad_Bookmarks&Ad_Medium=Bookmark
Show&Ad_Content=Other-User (Erişim Tarihi: 18.12.2022)).

Görsel 16. Viyana Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi

Kaynak: Htps://Www.Archdaily.Com/523598/Library-And-Learning-Centre University-Of-Economics-Vienna-Zaha-Hadid

Architects?Ad_Source=Myad_Bookmarks&Ad_Medium=Bookmark
Show&Ad_Content=Other-User (Erişim Tarihi: 18.12.2022)

Binanın iç tasarımına bakıldığında ise genel olarak beyaz rengin hâkim olduğu bir tasarım görülmektedir. Binanın aydınlatma çizgilerinde ve pencere doğramalarında siyah renk kullanılmıştır. Ortada büyük bir galeri boşluğu olmasına karşın bireysel ders çalışma alanlarında bulunan açıklıklar pencerelerle kapatılmıştır. Galerinin üst bölümünde ve ön kısmında bulunan pencereler sayesinde içeriye bolca doğal ışık girmektedir ve bu doğal ışık ara katlara geçebilmektedir (Görsel 17).

Görsel 17. Viyana Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi İç Görüntü

Kaynak: [https://www.archdaily.com/523598/library-and-learning-centre-university-of-economics-vienna-zaha-hadid-architects?ad_source=Myad_Bookmarks&ad_medium=Bookmark](https://www.archdaily.com/523598/library-and-learning-centre-university-of-economics-vienna-zaha-hadid-architects?ad_source=Myad_Bookmarks&ad_medium=Bookmark&ad_content=Other-User)
Show&ad_content=Other-User (Erişim Tarihi: 18.12.2022)

Kütüphanenin bireysel ders çalışma alanına bakıldığında zeminde mor renkte ses emici bir halı kullanılmıştır. Ön tarafı tamamen pencerelerden oluşan alan bolca doğal ışık almaktadır. Aynı zamanda çizgisel hatta aydınlatma armatürleri kullanılarak yapay aydınlatma ile desteklenmiştir. (Görsel 18) Binada kullanılan aydınlatmalar genelde ince, uzun ve çizgisel aydınlatmalardır. Binanın yönlendirmesi tavanda siyah bir çizgi içinde devam eden spot aydınlatmalar tarafından oluşturulmuştur. Binanın koleksiyon bölümünde ise zeminde lila ve mor renklerde yumuşak ses emici bir yer döşemesi kullanılırken, kitap raflarının doğal ışığı engellemeyecek şekilde içleri boş ve 5 raflı kullanıldığı görülmektedir (Görsel 19).

Görsel 18. Viyana Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi Bireysel Ders Çalışma Alanı

Kaynak: [https://www.archdaily.com/523598/library-and-learning-centre-university-of-economics-vienna-zaha-hadid-architects?ad_source=Myad_Bookmarks&ad_medium=Bookmark](https://www.archdaily.com/523598/library-and-learning-centre-university-of-economics-vienna-zaha-hadid-architects?ad_source=Myad_Bookmarks&ad_medium=Bookmark&ad_content=Other-User)
Show&ad_content=Other-User (Erişim Tarihi: 18.12.2022)

Görsel 19. Viyana Ekonomi Üniversitesi Kütüphanesi Koleksiyon Salonu

Kaynak: https://www.archdaily.com/523598/library-and-learning-centre-university-of-economics-vienna-zaha-hadid-architects?Ad_Source=Myad_Bookmarks&Ad_Medium=Bookmark&Show&Ad_Content=Other-User (Erişim Tarihi: 18.12.2022)

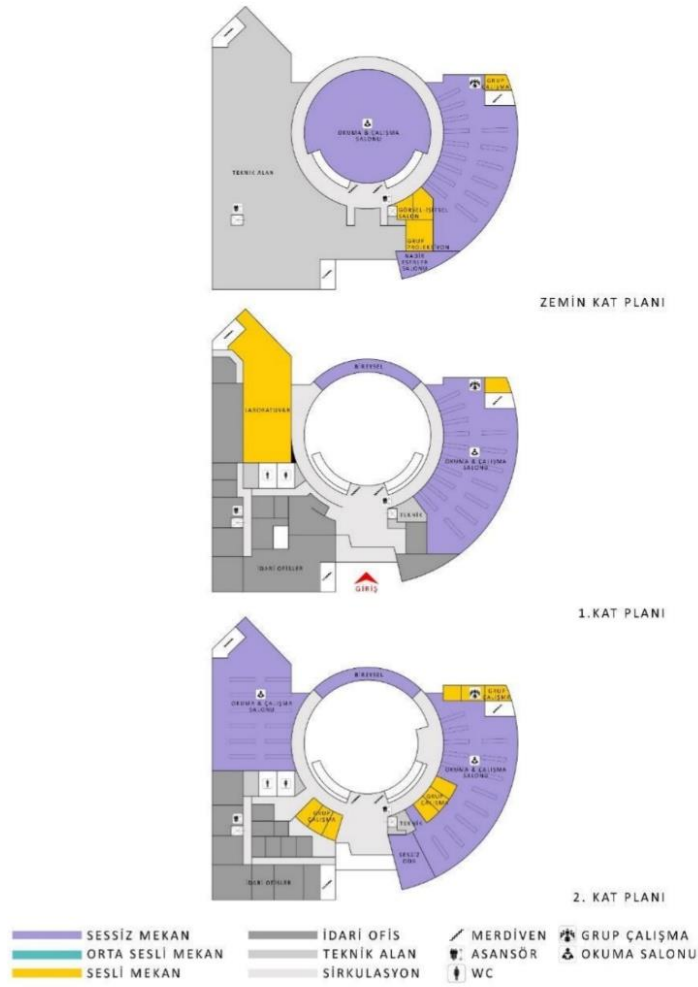
3.2. TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIMI ÖRNEKLERİ

3.2.1. Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi

1999 yılında 9165 m²’lik bir alana Cannon Group tarafından tasarlanan ‘‘Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi’’ İstanbul’da bulunan bir üniversite kütüphanesidir. 3 kattan oluşan bina genel anlamda dairesel bir forma oturtulmuştur. Ortasında daire formunda bir galeri boşluğu bulunan binada düşey sirkülasyon yine aynı galeri boşluğunun bitişiğinde bulunan merdivenle sağlanmaktadır. Dairesel form kolonlarda da devam etmektedir (Altuğ, 2019).

Osmanlı mimarisinden esinlenilerek planlanan kubbeli binada 82 kişisel çalışma kareli (Bireysel çalışma kapsülü), üçü çok fonksiyonlu olmak üzere 10 adet grup çalışma odası ve çalışma salonları ve laboratuvar gibi işlevler bulunmaktadır (<https://www.sabanciuniv.edu/tr/bilgi-merkezi> (Erişim Tarihi: 25.01.2022)).

Şekil 4. Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi Plan Şeması

Kaynak: Altuğ, 2019

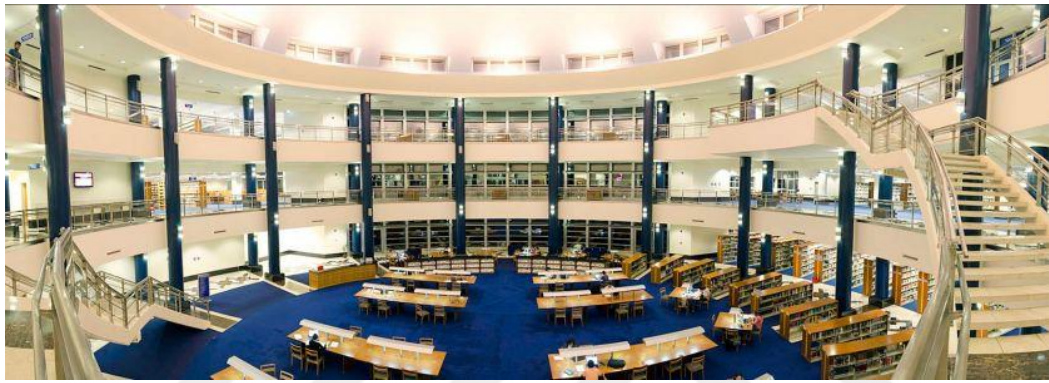
İç tasarımına bakıldığında orta alanda sessiz çalışma alanları bulunmaktadır. Binanın içerisinde beyaz ve lacivert renkleri ağırlıktadır. Zeminde ve kolonlarda lacivert renk kullanılırken, binanın diğer yapı elemanları beyaz renktedir. Zeminde ise lacivert renkli ses emici bir yer döşemesi görülmektedir. Raflar ve çalışma masaları ahşap malzemeden üretilmiştir. Binanın cephesinde olan pencerelere ek olarak tavan açıklıkları ile içeriye doğal ışığın girmesi sağlanmıştır. Çok kişilik olarak tasarlanan bireysel çalışma alanlarında separatör olarak aynı zamanda masalara lokal aydınlatma görevi gören armatürler kullanılmıştır. Kitaplıkların ise 3 raflı olduğu ve kütüphanenin dairesel hatlarına hizalı şekilde yerleştirildiği görülmektedir (Görsel 20) (Görsel 21).

Görsel 20. Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi Bireysel Ders Çalışma Alanları

Kaynak: <https://www.sabanciuniv.edu/tr/bilgi-merkezi> (Erişim Tarihi: 25.01.2022)

Görsel 21. Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi İç Görünüş

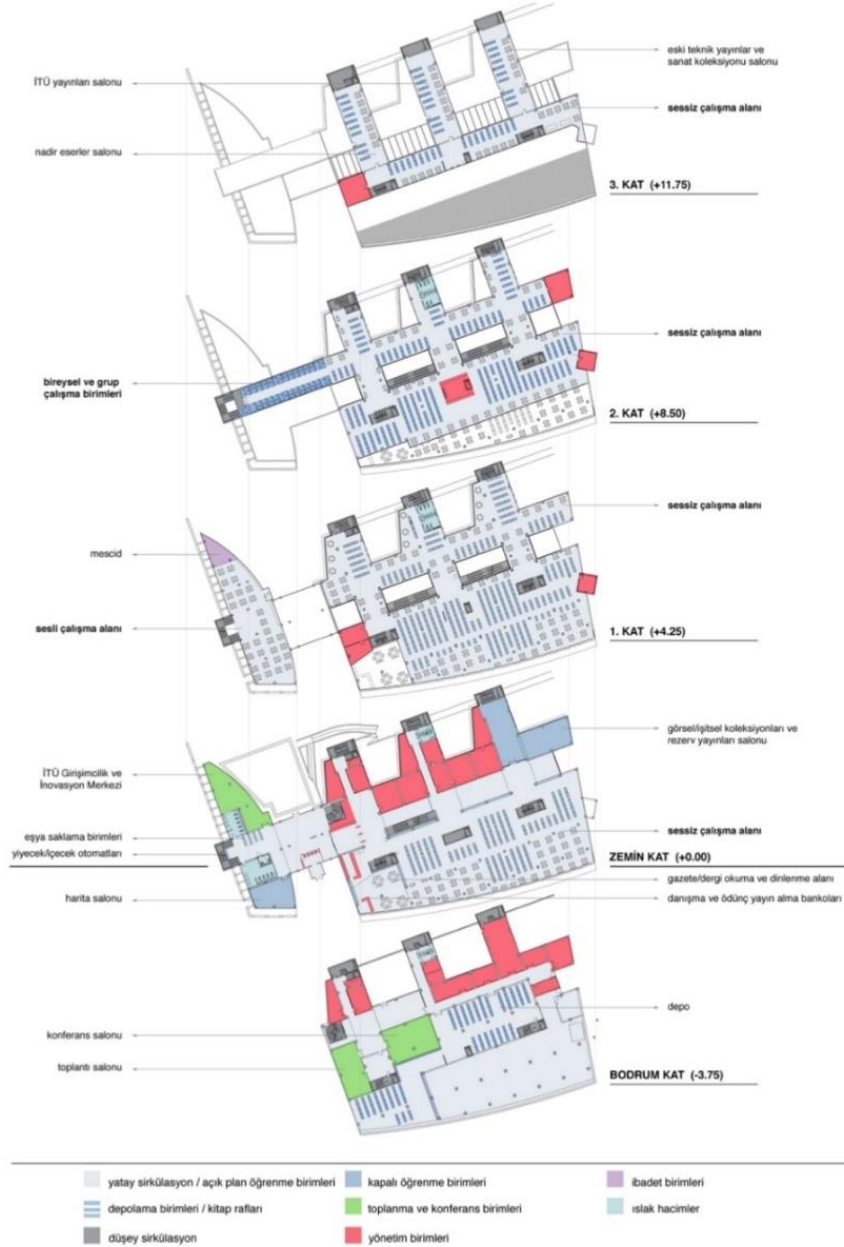
Kaynak: <https://www.oktayaras.com/sabanci-universitesi-bilgi-merkezi/tr/56444> (Erişim Tarihi: 30.01.2022)

3.2.2. İstanbul Teknik Üniversitesi Mustafa İnan Kütüphanesi

İstanbul Teknik Üniversitesi kurulduğu yıllarda şube kütüphaneleri yaygın olduğundan dolayı birden çok kütüphanesi bulunmaktadır. Bunların en büyüğü ve merkez kütüphanesi olarak anılan Mustafa İnan kütüphanesi ise 2007 yılında kurulmuştur. Mine İnceoğlu ve Hüseyin Kahvecioğlu tarafından tasarlanan ve 12.000 m²'lik bir alana inşa edilen bina 5 kattan oluşmaktadır. Türkiye'de 7/24 hizmet veren ilk üniversite kütüphanesi olmuştur. Aynı zamanda kütüphanede tüm kullanıcılara internet erişimi, masalara elektrik prizleri ve aydınlatma sistemleri bulunmaktadır. Kütüphane içerisinde sesli çalışma odaları, grup çalışma odaları, bireysel çalışma alanları, multimedya odası ve görsel-işitsel kaynaklar salonu bulunmaktadır. Binanın iç tasarımında ise zemin epoksi kaplama kullanılarak gürültü önleme açısından başarılı bir tasarım gerçekleştirilmiştir. Düz bir plan tipine sahip olan binada düşey sirkülasyon birkaç noktadan sağlanmıştır. Açık plan kurgusu ile tasarlanan kütüphanede cephe bölümünde çoğunlukla okuma ve çalışma alanları yerleştirilmiş raf alanları ise iç kısımlarda konumlandırılmıştır (Aydoğan, 2017).

İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Ayazağa yerleşkesinde bulunan Mustafa İnan Kütüphanesi'nde giriş bölümünden itibaren yönlendirme sağ ve sol olarak iki yöne ayrılmıştır. Binanın sağ bölümünde sessiz çalışma alanları bulunurken, sol bölümde sesli çalışma alanları konumlandırılmıştır. Kütüphanede ayrıca 20 adet bireysel çalışma alanı 5 adet 3 kişilik ve 1 adet 5 kişilik grup çalışma odası bulunmaktadır (Erkan, 2017).

Şekil 5. İstanbul Teknik Üniversitesi Mustafa İnan Kütüphanesi Plan Şeması

Kaynak: Erkan, 2017

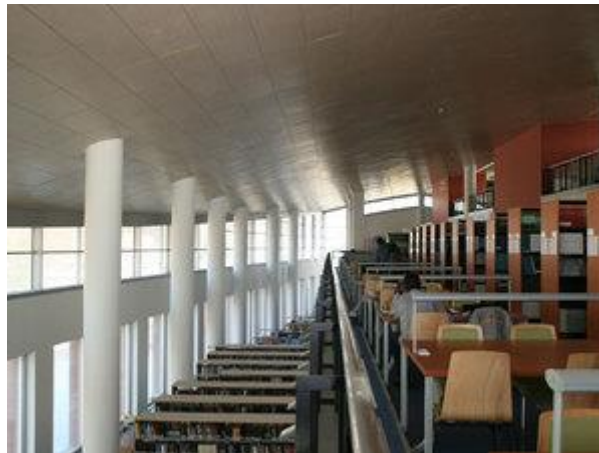
Kütüphanenin iç tasarımına bakıldığında ise zeminde gri epoksi kaplama kullanılırken duvarlar beyaz renk kullanılmıştır. Çalışma masaları ve kitaplıklar ise farklı katlarda farklı renklerde kullanılmıştır. Zemin kat sessiz çalışma alanında beyaz renk masa, kitaplık ve yeşil renk sandalyeler kullanılırken; 2. ve 3. kat sessiz çalışma salonlarında ahşap renginden kitaplıklar, çalışma masaları ve sandalyeler kullanılmaktadır (Görsel 22). Binanın ön cephesinde geniş pencere açıklıkları bulunmakta ve böylelikle doğal ışık içeriye alınmaktadır. (Görsel 23) Aynı zamanda kitap raflarının üzerinde düz çizgisel sarkıt armatürler ve bireysel ders çalışma alanlarında kullanılan spot ışıklar ile beraber masalarda kullanılan lokal aydınlatmalar doğal ışığa destek veren yapay aydınlatmalardır. Kütüphanenin farklı alanlarında rahat bir şekilde oturmayı ve dinlenmeyi sağlayan sosyal alanlar bulunmaktadır.

Görsel 22. İTÜ Mustafa İnan Kütüphanesi Ders Çalışma Masaları

Kaynak: <https://www.arkiv.com.tr/proje/itu-mustafa-inan-kutuphanesi/1461> (Erişim Tarihi: 02.02.2023)

Görsel 23. İTÜ Mustafa İnan Kütüphanesi İç Görünüm

Kaynak: <https://www.arkiv.com.tr/proje/itu-mustafa-inan-kutuphanesi/1461> (Erişim Tarihi: 02.02.2023)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜTÜPHANE TASARIMININ İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİSİ

1. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANESİ TASARIM FAKTÖRLERİNİN İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİLERİ

İnsanlar bir ortama girdiklerinde bir mekânda otururken veya çalışırken etkilendikleri bazı durumlar vardır. Tasarım faktörü olarak karşımıza çıkan bu durumların tanımlarına önceki bölümlerde değinilmiştir. Bu bölümde ise iç mekânda tasarım ve konfor faktörlerinin insan psikolojisine etkileri daha önce yapılmış çalışmalardan alınan bilgilerle araştırılacaktır ve yer verilecektir. Bu faktörlerin içinde aydınlatma, renk, donatı elemanları ve ergonomi, ısı ve havalandırma, akustik ve ses bulunmaktadır. Öncelikle mekânın tanımına ve insanın mekânı nasıl algıladığına bakılacaktır.

1.1. MEKAN VE ALGI

Mekân kavramı pek çok düşünür tarafından farklı ifadelerle tanımlanmıştır. Bunların arasında “içinde yaşanan insanı doğal çevreden ayıran boşluk” “kullanıcıların fizyolojik psikolojik, toplumsal gereksinimlerini karşılayan boşluk” “mimari olarak biçimlendirilmiş boşluk” gibi ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelerin ortak özelliği mekânın sınırları olan bir boşluk olduğu ve içerisinde insanların yaşadığını vurgulamalarıdır. Algı kavramı ise insanların fiziksel olarak çevresinde olanları zihne aktararak, aktarılan bu verilerin daha önce öğrenilen deneyimlerle yorumlanması ve böylelikle içinde bulunduğu durum obje veya olay hakkında fikir kazanmasıdır (Aydoğan, 2017).

Yeni tasarlanan mekanlar, mekânı kullanan insanların mutluluğuna ve mekânı tekrar kullanma sıklığına göre başarılı olarak değerlendirilebilir. Kütüphaneler de kullanıcıları mutlu edecek biçimde tasarlanmalı ve dekore edilmelidir. Kütüphane binası tasarlanırken tasarımda yalnızca görsel unsurlar değil, kullanıcıların kullanım kolaylığı ve konforu düşünülerek tasarım yapılmalıdır. Bu etkenler dikkate alınmadığında kütüphane tasarımı kullanıcılar üzerinde olumsuz etki bırakabilir ve kütüphanenin kullanım oranını düşürebilir (Acartürk, 2021).

Kullanıcılar kütüphane içerisinde rezerv masasını, ödünç alma masasını, bölümleriyle alakalı kaynakların yerini veya süreli yayınları rahat bir şekilde

bulamadıklarında hayal kırıklığı kafa karışıklığı gibi duygular yaşayabilirler. Bu nedenle kütüphanenin kat planının yeterince anlaşılır olması kütüphane içerisinde yönlendirmelerin görünür ve kolayca anlaşılabilir işaretlerden oluşması kullanıcıların yetersizlik hissi gibi duyguları yaşamasının önüne geçmektedir. Kütüphane içerisinde kullanıcıların korku, kafa karışıklığı, öfke, bunaltıcılık, cehalet, kaybolma hissi gibi duyguları yaşaması kütüphane kaygısı olarak anılmaktadır, Kütüphanenin içerisinde 3. mekân olarak anılan kafe, kantin, yemekhane, uyku odası gibi bölümlerin bulunması bu kaygıyı azaltabilmektedir (Acartürk, 2021).

1.2. AYDINLATMA

Aydınlatma, özellikle iç mekanlarda neredeyse her şeyin algılanması için gerekli olduğundan dolayı, insanlar için aydınlatma ve ışık çok önemlidir. Aydınlatma insanların mekandaki renkleri, mobilyaları, diğer insanları vb. görebilmesi için en gerekli unsurdur. Doğal ve yapay olarak iki gruba ayrılan aydınlatma, mekanlar tasarlanırken dış ortamla iç mekânın bağlantısı olan ve doğal ışığın içeriye girmesini sağlayan unsur olarak pencereler, ortamın gereksinimlerine göre büyüklükleri yerleri eğimleri doğru bir şekilde tasarlanmalıdır. Yapay aydınlatma içinse, çeşitli aydınlatma elemanları ortamın gereksinimlerine uygun olarak kullanılmalıdır.

İç mekânda aydınlatma kullanıcıların odağını istenen yöne çekme gibi kullanıcıları psikolojik olarak yönlendirmede kullanılmaktadır. İç mekânda görsel konfor şartlarının oluşturulması için ışık doğru oranda iç mekânda bulundurulmalıdır. Işık çok fazla kullanıldığında gerilim etkisi, korku etkisi ve konforsuzluk; yumuşak ve gereken miktarda kullanıldığında sadelik ve rahatlık; gerekenden az miktarda kullanıldığında ise dalgınlık, uyku hali, sakinlik gibi etkileri olabilmektedir (Coşkun, 2020).

Işığın mekânda kullanım durumuna göre kullanıcılarda psikolojik bazı etkiler görülebilir. Bunlar korkma, neşe, saygı duyma, rahatlama, gerilim gibi etkilerdir. Örnek olarak iyi aydınlatılmış parlak mekanlarda insanlar kendilerini iyi hisseder, coşkulu ve neşeli olma eğilimindedir ve huzur duygusu artabilir. Ancak az aydınlatılmış loş mekanlarda kişiler genellikle huzursuz, karamsar, sessiz olma eğilimindedir (Özkum, 2011).

Kütüphane ortamlarında ise kullanıcıların yaptıkları işten yeterince verim alabilmesi için, ortamın aydınlatmasının yeterli düzeyde ve kullanıcıların amaçlarına yardımcı olacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Aksi durumlarda kullanıcıların

kütüphaneyi kullanma oranları düşebilmekte veya okuma çalışma gibi işlerini doğru bir şekilde yerine getiremedikleri için kütüphaneden memnuniyet oranları negatif yönde etkilenmektedir. Bu nedenlerle kütüphane aydınlatmasının gündüzleri doğal ışığı yeterince alabilecek ve içeriye tutarlı bir şekilde dağıtabilecek şekilde, akşamları ise yapay aydınlatmanın mekanların ışık ihtiyacına uygun ve yeterli bir biçimde aydınlatılması için kullanılması gerekmektedir.

1.3. RENKLER

Renklerin insanların varoluşundan beri var olduğu düşünülmektedir. İnsanlığın her döneminde renklerle karşılaşmış ve insanların doğaya ve renklere hayran olduğu görülmüştür.

Renk kavramı, insanlar tarafından rahatça algılanan ve değerlendirilen bir kavram olma özelliğine sahiptir. Bu nedenle renklerin insan psikolojisi üzerinde etkili olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Günümüzde mekanlar tasarlanırken renklerin insanların mekânın özelliklerine göre dinlendirmek, acıktırmak, alışveriş dürtüsünü tetiklemek gibi sebepler ile kullanılmaktadır. Bazı renkler insanlar tarafından sıkıcı, iç daraltıcı bulunurken; bazı renkler genişlik verici ve ferahlatıcı bulunabilir. Cambridge Üniversitesi'nde yapılan bir deneyde öğrencilere boya kalemleri ve malzemeleri verilmiş ve resim yapmaları istenmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin %49 oranında mavi-yeşil gibi soğuk renkleri tercih ettiği görülürken, %39'u sıcak renkleri tercih etmişlerdir. %12 oranında ise nötr renkler tercih edilmiştir. Bu sonuçlara göre insanların dinlendirici renkleri tercih etme eğiliminde oldukları görülmüştür. Günlük hayatta insanların bulunduğu ortamlarda kullanılan renklerin duygu durumlarını etkilediği bilinmektedir. Renkler bilinç altına etkileyerek belirli duyguları tetikler ve çeşitli tepkilere sebebiyet verebilir (Alici, 2019).

Psikolojik etkilere göre renkler sıcak veya soğuk olarak ayrılır. Sıcak renkler sarı, kırmızı, turuncu gibi dalga boyu yüksek olan renklerden oluşurken, soğuk renkler ise mavi, mor, yeşil gibi dalga boyu daha düşük renklerden oluşur. Sıcak renkler insanlara tarafından daha kolay algılanabildiği için yakın olma hissi uyandırır. Soğuk renkler ise tam tersine geri çekilme ve uzaklık hissi uyandırır (Uçar, 2004).

Renklerin algılanması mekânda kullanılan ışık kaynaklarına göre değişebildiğinden, farklı mekanlarda mekân özelliklerine uygun renkler ve ışık kaynakları seçilmesi gerekir. Renkler mekânda kullanıcıya mekânın büyük-küçük, sıcak-

soğuk, enerjik-sıkıcı, sakinleştirici hissettirilmesini sağlayabilir. Bu sebeplerle renkler; okullarda ve çocuklara yönelik oyun alanlarında sosyal ve pozitif enerji uyandırmak için, hastanelerde veya sağlıkla ilgili mekanlarda rahatlama için, çalışma yapılan ortamlarda verimlilik ve yaratıcılık uyandırmak için kullanılabilir (Duran Sağocak, 2005).

Tasarımda kırmızı renkler kullanıldığında, kırmızı renk çok dikkat çekici olduğu için şiddet ve nefret duyguları uyandırabileceği düşünülmelidir. Açık renklerde kullanılan kırmızı tonları güven, hakimiyet, sevgi duygusu uyandırır. Orta tonlarda kırmızı renk ise hareket duygusu, aktivite duygusu verir. Daha koyu kırmızı tonları ise hüznün ve tepkisel duygular ortaya çıkarabilir. Bu nedenle kırmızı renk genellikle iştah açıcı olması gereken restoran, bar gibi mekanlarda tercih edilir. Aynı zamanda bu mekanlarda uzun süre insanların kalınması istenmediği için kullanılmaktadır (Alici, 2019).

Diğer bir ana renk olan sarı renk ise çığırın duyguların simgesi olarak kabul edilir. Kullanılan mekanlarda neşe, mutluluk verici ve dikkat çekici etkiler yaratır. Sarı renk zekâ geliştirici, sevinç uyandırıcı ve rahatlatıcı bir renk olarak kullanılır. Sarı renk dikkat çekici renklerin başında gelmektedir. En parlak renk olan beyaz renkten daha dikkat çekici özelliği bulunmaktadır. Uyarıcı levhalar, şeritler ve yönlendirici çizgilerin sarıya boyanması tercih edilir. Sarı renk insan üzerinde metabolizmayı hızlandırıcı ve mide sularının salgılanmasına yardımcı bir etkiye sahiptir. Bu nedenle mutfak, spor salonu, yemek yenen ortamlar gibi yerlerde tercih edilir (Alici, 2019).

Soğuk bir ana renk olan mavi renk ise açık tonlarında uzaklığı ve sonsuzluğu temsil ederek insanlarda psikolojik olarak temizlik, rahatlık, sakinlik ve dinlendirici bir etki bırakırken; koyulaştıkça kasvet verici, moral bozucu bir etki bırakmaktadır. Mavi renk beyaz renk ile beraber kullanıldığında güven verici ve yatıştırıcı bir algı yaratır. Düşünme yeteneğini arttıran, sakinlik ve mutluluk vermesi gereken ortamlarda kullanılabilir. Bu özelliklerinden dolayı çalışma alanlarında mavi renk sıkça tercih edilir. Aynı zamanda mavi rengin açık tonları sakinlik duygusu uyandırırken kan basıncını dengelemesi ve insanların soluk alıp vermesini düzenlemesi nedenleri ile sağlık mekanlarında sıklıkla kullanılır (Alici, 2019).

Bu renklerin dışında ara renk olan mor, yeşil, turuncu renklerinin de insanlar üzerinde belirgin etkileri olduğu saptanmıştır. Mor renk insanları hastalık, hüznün gibi negatif düşüncelere itmesi nedeniyle kullanılması tercih edilmeyen bir renk olmasına karşın, eski zamanlarda mor rengin elde edilme maliyeti yüksek olduğu için ihtişam ve

lüksün sembolü olarak kullanılmaktaydı. Aynı zamanda morun açık tonu olan eflatun rengi ise morun beyazla karıştığı renk olduğu için olumsuz yönleri yok olur ve hassaslığın ve inceliğin rengi olarak tasvir edilir. Turuncu renk sarı ve kırmızı gibi 2 sıcak ana rengin birleşimi olduğu için insanı ısıtan bir enerjisi bulunmaktadır. Turuncu renk genellikle dinamik, coşkulu ve neşeli olmayı anımsatır. Bu nedenle canlılık, mutluluk, endişe giderici etkileri bulunmaktadır. Yeşil renk ise doğayı ve ferahlığı çağrıştırır. Renklerin içinde en sakin ve hareketsiz renk olarak anılır. Bu nedenle insanlara huzur, rahatlık ve sakinlik verir. İç mekanlarda yeşil rengin yoğun kullanıldığı alanlarda yeşil rengi dengelemek için kırmızı renkli objeler veya mobilyalar kullanmak gerekebilir (Alici, 2019).

Yukarıda görüldüğü gibi renklerin insanlar üzerinde, daha önce yapılan çalışmalardan çıkarılan sonuçlara göre belirli etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle mekanlar tasarlanırken mekânın özelliklerine ve kullanıcıların beklentilerine göre renklerin uygunluğu düşünülerek, kullanıcıların mekânda kendini rahat hissedeceği ve yaptığı işlere odaklanacağı şekilde tasarım yapılması gerekmektedir. Kütüphane tasarımında da kullanıcıların çoğunlukla ders çalışacağı, dinleneceği, kitap okuyacağı veya vakit geçireceği düşünüldüğünde, kullanacak renklerin sakinlik verici, rahatlatıcı, dinlendirici aynı zamanda da odaklanmalarına ve düşünmelerine yardımcı renklerden seçilmeleri gerekmektedir. Bu renklere örnek olarak mavinin açık tonları yeşilin açık tonları verilebilir.

1.4. DONATI ELEMANLARI VE ERGONOMİ

Kütüphanelerde kitaplıklar masa-sandalyeler ve bankolar temel donatı elemanları olarak kabul edilir (Kanacı, 2023).

Kütüphane ortamında kullanıcıların memnuniyetini sağlamak için donatı elemanlarının ergonomik açıdan kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun bir biçimde tasarlanması gerekmektedir.

Ergonomi iç mekanlar tasarlanırken kullanıcıların memnuniyeti ve konforunu sağlayan insanların biyolojik, anatomik ve psikolojik ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran bir bilim dalı olarak tanımlanabilir. Bu nedenle kütüphanelerin donatı elemanları, kullanıcıların kütüphanede geçirdikleri vakitten memnun olmaları için önemlidir. Bu donatı elemanları tasarlanırken de ergonomik verilerden yararlanılması gerekmektedir. Önceki bölümlerde kütüphanelerde donatı elemanlarının standart ölçüleri verilmiştir.

Kütüphane içerisinde bulunan kitap raflarının yüksekliği, raf aralığı, masa ve sandalyelerin yüksekliği, genişliği, boyu hatta sandalyelerin kolçaklı olup-olmaması gibi birçok unsur ergonomiye uygun şekilde tasarlanmalı ve kullanıcıların kütüphanede geçirdiği vakitlerde konforunu sağlanmalıdır. Aksi durumlarda kullanıcılar kütüphanede geçirdikleri vakitten memnun kalmayacak, rahatsızlık duyacak ve kütüphaneyi tercih etme oranları azalacaktır (Çevik, 2015).

1.5. ISI VE HAVALANDIRMA

Kütüphane ortamının sıcaklığı hem kullanıcılar hem de koleksiyonlar için önemlidir. Kullanıcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ne üşüme ne de sıcaklama gibi hisleri hissetmeyecekleri aynı zamanda da kitapların bozulmasını engelleyecek bir sıcaklıkta tutulması gerekmektedir. Koleksiyon alanlarında hava sıcaklığı 15,5 C° olarak önerilmektedir. Ancak bu hava sıcaklığı insanın kendini rahat hissedebileceği bir sıcaklık olmadığı için okuma salonlarında hava sıcaklığı 18-20 C° arası olmalıdır (Kanacı, 2023).

Kullanıcıların iç mekânda uzun süre oturacağı ve vakit geçireceği düşünüldüğünde hem sıcaklık hem de havalandırma açısından kendilerini rahat hissetmeleri önem taşımaktadır. Kullanıcı yoğunluğu açısından yüksek olan kütüphanelerde kullanıcı sayısına uygun olarak iyi bir havalandırma sistemi bulunması gerekmektedir.

1.6. AKUSTİK VE SES

İç mekânda özellikle odaklanılan ve çalışılan ortamlarda ses ve gürültü seviyesi önemli bir etkidir. Sesin insan üzerinde bazı etkileri olduğu bilinmektedir.

Gürültü ise kontrolsüz ve rahatsız edici seslerin birleşimi olarak tanımlanmaktadır. Günlük hayatta insanlar fiziksel ve ruhsal olarak iyi hissetmek için seslere ihtiyaç duymaktadır. İnsanlar kendilerini iyi hissetmek için müzik dinlemek diğer insanlarla sohbet etmek veya doğa sesleri dinlemek gibi işlevlerde bulunabilirler. Ancak bulundukları ortamlarda istenmeyen, ortama uygun olmayan seslere gürültü denir ve gürültünün insanlar üzerinde olumsuz etkileri sebep olduğu bilinmektedir (Kanacı, 2023).

İşitme bireylerin yaşantısında haberleşme, uyarı sinyali, komut sesleri gibi konularda yer edinmektedir. Neredeyse her elektronik aygıtta sesli uyarılar bulunmaktadır. Ses mekanlarda kullanıcıları yönlendirmek amacıyla da kullanılmaktadır.

(Yalçın, 1998) Örneğin bazı mekanlarda insanları sakinleştirmek için arka fonda klasik müzik gibi sesli uyaranlar kullanılırken; lunapark gibi insanları heyecanlandırmak ve hareketlendirmek istenen mekanlarda hızlı ve gerginlik verici müzikler kullanılabilir.

Mekanlar tasarlanırken tasarımcılar mekânın işlevlerine göre ses ve akustik aktiviteleri dikkate almalıdır. İç mekanlarda neredeyse tüm hareketlerde sesler ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle tasarımcılar istenen seslerin duyulmasını ve istenmeyen gürültülerin kullanılacak malzemelerle absorbe edilerek daha az duyulmasını sağlamakla yükümlüdürler. Tasarımcılar mekânı tasarlarlarken sesi istenilen şekilde getirerek uygun malzemelerle düzenleme yapmalıdır (Alici, 2019).

Bu nedenlerle kütüphanelerde, özellikle sessiz çalışma alanlarında akustik açıdan gerekli önlemlerin alınarak gürültü seviyesinin minimum düzeyde tutulması gerekmektedir. Kullanıcılar sessiz bir ortam arayışıyla kütüphaneye geldikleri ve kütüphanenin ortamının sessiz olmasını bekledikleri için gürültülü bir kütüphane ortamı kullanıcıların işitsel konforunu olumsuz etkileyecek ve kütüphane görevini yerine getiremeyecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KÜTÜPHANE İÇ MİMARİ TASARIMININ ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMALARINA ETKİSİ: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ PROF.DR. ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ

Tez çalışmasının bu bölümünde önceki bölümlerde araştırılan verileri dayanarak kütüphane tasarımının öğrencilerin ders çalışmasına etkisi Afyonkarahisar ilinde bulunan Afyon Kocatepe üniversitesi kampüsü içerisindeki Afyon Kocatepe üniversitesi profesör doktor Şehabettin Yiğitbaşı kütüphanesinde gerçekleştirilen alan çalışmasına ve anket sonuçlarına yer verilmiştir. Araştırmada Afyon Kocatepe üniversitesi profesör doktor Şehabettin Yiğitbaşı kütüphanesi kullanıcılarına uygulanan anket doğrultusunda kütüphanelerde tasarımın öğrencilerin ders çalışma psikolojisine etkisi incelenmiştir elde edilen bulgular yorumlanarak sonuçlar ortaya konulmuş ve konu hakkında öneriler sunulmuştur.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Üniversite kütüphanelerinde iç mimari tasarım yapılırken kullanıcıların psikolojisini olumlu yönde etkilemesi öğrencilerin ders çalışırken kendilerini rahat hissetmesi açısından önemlidir. Bu Tez çalışmasında iç mimari tasarımda kullanılan kriterlerin ve tasarımda kullanılan öğelerin öğrencilerin psikolojisine etkileri incelenerek üniversite kütüphanelerinin öğrencilerin ihtiyaçlarına isteklerine ve psikolojik olarak olumlu yönde etkilenmelerini fayda sağlayacak tasarım kriterleri tespit edilmesi hedeflenmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Tezin önemi üniversite kütüphanelerinin iç mimari tasarımının öğrencilerin rahat bir çalışma ortamı içinde bulunabilmesi için gerekli tasarım kriterlerinin öğrencilerin ders çalışma psikolojilerine etkileri incelenerek kütüphane tasarımının olması gereken özellikleri belirlenecektir böylece öğrencilerin üniversite kütüphanelerinde ders çalışırken daha rahat konforlu ve psikolojik açıdan iyi hissetmeleri sağlanacaktır.

3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Yüksek Öğretim Kurumu'nun yayınladığı “2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” Raporu (YÖK, 2014)'na göre Üniversite Kütüphane Binaları “eğitim, öğretim ve araştırma için gerekli her türlü yayının uluslararası standartlara göre düzenlenip hizmete sunulduğu, bu kaynaklardan yararlanacak sağlıklı ve engelli kullanıcıların sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak mekanlar olarak planlanmalıdır.”

Bu doğrultuda da üniversite kütüphanelerinin öğrencilerin ders çalışma psikolojilerine sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına yönelik tasarlanabilmesi ve bu tasarımlarda öğrencilerin verimli bir şekilde kütüphaneyi kullanabilmeleri aynı zamanda kütüphaneyi kullanırken rahatsız sıkıcı daralmış hissetmemeleri gerekmektedir

Bu nedenlerle araştırman hipotezleri şu şekilde belirlenmiştir.

Hipotez 1: Üniversite kütüphane tasarımının öğrencilerin ders çalışması üzerinde etkisi vardır.

Hipotez 2: Kütüphane tasarımında kullanılan renklerin öğrencilerin ders çalışma psikolojisinde etkisi vardır.

Hipotez 3: Kütüphanenin iç mimari tasarımında kullanılan renkler, aydınlatma elemanları, donatı elemanları, akustik düzenleyici malzemeler kullanıcıların kütüphane mekanını daha verimli kullanmasını sağlamaktadır.

Hipotez 4: Kütüphane tasarımında kullanılan aydınlatmaların öğrencilerin ders çalışmasına etkisi vardır.

4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Bu tez çalışmasında araştırmaya başlarken, öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra araştırmanın temelini oluşturmak adına kütüphane kavramı, kütüphanelerin tarihçesi ve kütüphane türleri incelenerek üniversite kütüphaneleri konusuna indirgenmiştir. Daha sonra üniversite kütüphanelerinin tasarımları ve bu tasarımların insan psikolojisi üzerine etkileri incelenerek araştırmanın kapsam alanı oluşturulmuştur.

Araştırmada kütüphanelerin iç tasarımı geniş bir konu olduğu için bir örnek seçilerek tasarım incelemesi yapılan araştırmalar doğrultusunda uygulanmış, daha sonra

bu tasarımın insan psikolojisine etkileri belirlenmek için anket tekniği uygulanarak veri toplanmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın bu bölümünde veri toplama yöntemi araştırmanın örnekleme ve veri analiz yöntemini yer verilmiştir

5.1. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırmaya yönelik olarak öncelikle literatür taraması yapılmış kütüphane tasarımının öğrencilerin ders çalışma psikolojisini etkisini incelemek amacıyla 25 ifadeden oluşan bir anket formu düzenlenmiştir. Bu anket formunun 7 si demografik sorulardan oluşturulmuştur. Diğer ifadelerse kütüphanenin farklı bölümleriyle ilgili alt ölçeklerden oluşmaktadır. Hazırlanan bu anket formu 28 Mart-10 Mayıs 2023 tarihleri arasında araştırmaya konu olan kütüphanede 264 katılımcıya uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan Semantik Diferansiyel ölçek diğer adıyla Anlamsal Farklılaşma (AF) ölçeği tasarımın öğrenciler üzerinde oluşturduğu etkiyi ölçmek amacıyla karşıt sıfatlar 5'lik skalaya yerleştirilerek kullanıcıların bu sıfatlardan kendilerine yakın olanı işaretlemeleri istenir. Anlamsal farklılaşma tekniği; Osgood ve diğerleri tarafından 1957 yılında geliştirilmiştir. Karşıt sıfat çiftlerinden oluşan skalaya 5'li veya 7'li cetvel biçiminde değer biçilir ve katılımcılardan sıfat çiftleri ile konu hakkında fikirlerini işaretlemeleri istenir. Kullanıcıların sıfat çiftlerine verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması alınıp konunun seçilen sıfat çifti için durumu tespit edilmiş olur (Özgüç, 1999) (Erdem, 2007). Anket çalışmasında kütüphanenin farklı bölümlerine yer verilerek kullanıcılara bu bölümler hakkında görüşlerini sunabilecekleri sıfatlardan oluşan Anlamsal Farklılaşma (AF) ölçeği kullanılmıştır.

Tablo 1. AF Ölçeği

	2-Çok	1-Az	0-Nötr	1-Az	2-Çok	
Sıfat						Sıfat

Kaynak: Ömeroğlu,2010

Araştırmada kullanılan anket formu hazırlanırken Kemal YILDIRIM, M. Lutfi HİDAYETOĞLU ve Ahmet ŞEN'in 2007 yılında yayınlanan “Farklı Mimari

Biçimlerdeki Kafe/Pastane Mekânlarının Kullanıcıların Algı-Davranışsal Performansı Üzerine Etkisi” isimli makalesinde kullanılan anket formundan esinlenilerek sıfat çiftleri kullanılmıştır. Ayrıca anket formunda Seçil SEÇAL SARIGÜL ve Çiğdem CANBAY TÜRKYILMAZ’ın “Kentsel Alanlarda Ergonomi Ölçütleri: Adana Bilim Ve Teknoloji Üniversitesi Kampüsü Örneği” adlı makalesi, Lale ERDEM’in “Aydınlatmada Sübjektif Analiz İçin Bilimsel Anket Yöntemlerinin Uygulamalı İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi, Beria GÜNAL’ın “İnsan-Mekan İletişim Modeli Bağlamında Konutta Psiko-Sosyal Kalitenin İrdelenmesi” adlı doktora tezi, Yasemin OKSEL’in (ERD07) (Günel, 2006; Oksel, 2013; Yıldırım , Hidayetoğlu, & Şen , 2007) “Sergi Mekanlarında Aydınlatma Biçimlerinin Kullanıcı Algısı Üzerindeki Etkileri” adlı yüksek lisans tezi incelenerek bu araştırmalarda kullanılan anket formlarında kullanılan sıfat çiftlerinden de esinlenilmiştir.

Kullanılan anket formuna Ek-1 olarak yer verilmiştir. Tasarımda kullanılan faktörlerin insan psikolojisine etkileri göz önünde bulundurularak anket soruları hazırlanmıştır.

5.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Çalışmanın evrenini Afyon Kocatepe Üniversitesi kütüphanesini kullanan tüm öğrenciler oluşturmaktadır. 2022 yılı sonu itibariyle Afyon Kocatepe Üniversitesi kütüphanesine kayıtlı üye sayısı 10.210 olduğundan dolayı, çalışmanın yapıldığı zamanın kısıtlı olması nedeniyle tüm evrene ulaşamayacağı için örnekleme basit rastgele örneklem yöntemi ile belirlenen anket çalışmasının yapıldığı sırada kütüphanede bulunan öğrencilerden 264 kişilik bir grup oluşturmaktadır.

5.3. VERİ ANALİZ YÖNTEMİ

Araştırmaya ilişkin toplanan veriler SPSS anket programı yardımıyla analiz edilmiştir.

Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiş ve yüzdelik oranları ile beraber verilmiştir. Araştırmanın ölçek ve alt ölçeklere ilişkin geçerlilik ve güvenirlik analizi verileri SPSS programı aracılığıyla faktör analizi ve Cronbach-Alpha testleri uygulanarak analiz edilmiş ve tablo halinde sunulmuştur. Araştırmanın betimsel istatistikleri SPSS programı aracılığı ile analiz edilmiş, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları belirlenerek yüzdelikleri ile beraber tablo halinde sunulmuştur.

Araştırmanın demografik özelliklerine ilişkin verilerin karşılaştırılması için Chi-square ve T testleri uygulanmış ve çıkan sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur.

6. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ PROF.DR. ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI KÜTÜPHANESİ

Başlangıçta üniversite kütüphanesinin fiziki bir binası olmaması sebebiyle, üniversite içerisindeki Atatürk Kültür Merkezi'nde büro olarak oluşturulmuştur. Daha sonra Afyon Kocatepe Üniversitesi Kütüphanesi şehrin farklı bölgelerinde faaliyet göstermiştir. 1999 yılında kurulan Ali Çetinkaya kampüsüne taşınan kütüphane “Merkez Kütüphane” kimliği verilerek merkezileştirilmiştir. Öğrencilerin akademik ve idari personellerin kütüphane kaynaklarına daha kolay erişimi amaçlanmıştır. 2000 yılına gelindiğinde kütüphane rektörlüğün D bloğuna taşınmıştır. 2014 yılında halen kullanılmakta olan binasına taşınmış ve hizmetlerini sürdürmeye devam etmektedir. 2020 yılında senato kararı ile merkez kütüphaneye üniversite kurucu rektörü olan Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı'nın adı verilmiştir (<https://kutuphane.aku.edu.tr/tarihce/> (Erişim Tarihi: 10.02.2023)).

Görsel 24. Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof.Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Dış Görünümü

Kaynak: <https://bubfa.aku.edu.tr/2020/08/14/akuden-kurucu-rektor-prof-dr-sehabettin-yigitbasina-vefa/> (Erişim Tarihi: 15.02.2023)

Kütüphane binası kütüphaneye özel olarak inşa edilmiştir. 2010 yılında inşaatı başlamış Mimar Ömer Gürcan tarafından tasarlanmıştır. 2014 yılında inşaat tamamlanmış ve hizmete açılmıştır. Teknik hacimlerin bulunduğu bodrum, giriş, 1.kat ve 2.kattan oluşmak üzere 4 katlıdır. 2736 m²'lik bir alana oturtulmuştur. Konum olarak Afyon Kocatepe üniversitesi kampüsünün içerisinde rektörlük binasının arka çaprazında

bulunmaktadır. Dış tasarım olarak kampüs içerisindeki fakültelerle aynı tasarıma sahiptir. Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi gibi birçok fakülteye yakın merkezi bir konumda bulunmaktadır. Bina yönlendirme olarak Güneydoğu yönüne bakmakta ve 4 cephesinde pencereler bulunmaktadır. Binanın arka tarafında ek bina olarak 7/24 çalışma salonu yer almaktadır. Binanın dışarısında açık otopark alanı ve içerisinde kafeterya, oturma ve dinlenme alanları, konferans salonu bulunmaktadır.

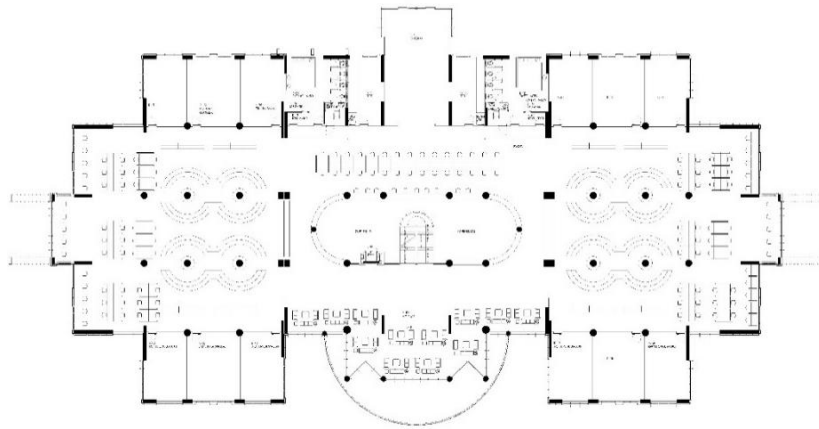
6.1. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ PROF.DR. ŞEHABETTİN YİĞİTBAŞI KÜTÜPHANESİ İÇ TASARIMI

Afyon Kocatepe üniversitesi kütüphanesi kullanıcılara açık olan Zemin, 1. Kat ve 2. kat planları Şekil 6., Şekil7 ve Şekil 8’de verilmiştir. (Şekil 6) (Şekil 7) (Şekil 8)

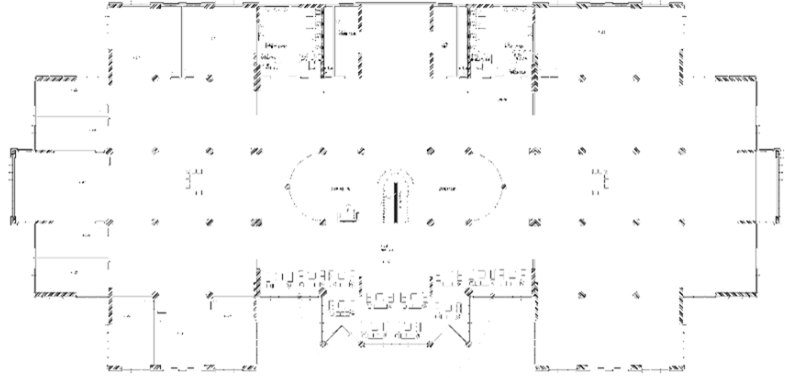
Şekil 6. Zemin Kat Planı

Şekil 7. 1. Kat Planı

Şekil 8. 2. Kat Planı

A.K.Ü. Prof.Dr. Şehabettin Yiğitbaşı kütüphanesinde;

Zemin Katta; Ödünç Verme Servisi, Danışma, Katalog Tarama Bilgisayarları, Referans Kaynakları, Okuma Salonu, Grup Çalışma Odaları, Sesli Çalışma Odaları, Fotokopi, Tuvaletler (Bay- Bayan) bulunmaktadır.

1.Katta; Dil ve Edebiyat Koleksiyonu, Okuma Salonu, Katalog Tarama Bilgisayarları, Süreli Yayınlar Koleksiyonu, Tezler, Nadir Eserler, E-Kütüphane, Multimedya Salonu, Resmî Gazete Arşivi, Ulusal Yerel Gazete Arşivi, Grup Çalışma Odaları bulunmaktadır.

2.Kat: Konferans Salonu, Akademisyen Çalışma Odaları, Toplantı Salonu, İdari Birimler bulunmaktadır.

6.1.1.Giriş-Fuaye Alanı

Kütüphanenin giriş bölümünde kütüphaneye iki kapılı sistemle girilmektedir. İlk kapıdan geçildiğinde sol tarafta güvenlik alanı bulunmaktadır. 2. kapıdan girildiğinde ise kontrol cihazları arasından geçilerek kütüphaneye ulaşılmaktadır. Kapının sağ karşı tarafında danışma bankosu yer almaktadır. Danışma bankosunun sağ tarafında ise kitap ödünç alma otomatı yer almaktadır. Kapı girişinden sol tarafa bakıldığında ise kütüphanenin birimlerini gösteren ve kitap koleksiyonlarının yönlerini belirten bir pano bulunmaktadır (Görsel 4.2.). Kütüphanede Library of Congress (LC) sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Bu sisteme göre kaynaklar konularına göre harflerle belirtilerek kitaplıklarda sıralı bir şekilde dizilmektedir. Kütüphanenin girişinde bulunan panoya göre sağ kitap salonunda A'dan HF'ye kadar sınıflandırılmış olan kitaplar bulunmaktayken, sol kitap salonunda HG'den Z'ye kadar sınıflandırılmış olan kitaplar bulunmaktadır. Aynı

zamanda kütüphanenin giriş bölümünün sağ ve sol taraflarında çeşitli oturma ve dinlenme alanları bulunmaktadır. Giriş kapısının tam karşısında kütüphanenin düşey sirkülasyonunu sağlayan merdiven ve asansör bulunmaktadır. Bunun arkasında ise kafeterya alanı yer almaktadır kütüphanenin düşey sirkülasyonunu sağlayan merdiven bölümü üst katlarda galeri boşluğu ile devam etmektedir.

Görsel 25. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Sınıflandırma Sistemi

Kaynak: Ersöz;19.10.2021

6.1.2. Koleksiyon Salonları

Kütüphanenin kaynaklarından oluşturan koleksiyon salonları, Zemin katta ve 1.katta yer almaktadır. Zemin katta kuzeydoğu ve güneybatı yönlerinde dairesel tasarımlar ile oluşturulan raf öbekleri yer almaktadır. Bu raf öbeklerinin hem içinde hem dışında koleksiyonlara yer verilmiştir. Aynı zamanda orta kısımda bulunan galeri boşluğunun sağ ve sol yanında süreli yayınlara yer verilmiştir. 1.katta ise yine kuzeydoğu ve güneybatı yönlerinde Zemin kattaki ile aynı raf öbeklerinde koleksiyonlar bulunmaktadır. Aynı zamanda kuzeydoğu yönünde tezler, nadir eserler, gazete arşivlerine yer verilmiştir. Kütüphanenin kaynak arama otomasyonu için “Yordam” sistemi kullanılmakta ve kütüphanenin çeşitli bölgelerinde bulunan bilgisayarlar aracılığıyla

kaynak arama yapılabilir. Kaynak arama sonucunda kitapların yeri kodlama şeklinde kullanıcıya sunulmaktadır.

Kütüphanede dairesel hatlara sahip özgün raf tasarımları (Görsel 26) ile beraber organik tasarıma sahip düz hatlı raflar bulunmaktadır (Görsel 27). Kütüphanenin raflarında turuncu ve beyaz renkler kullanılmıştır. Rafların boyutları ise 6 rafa kadar çıkabilen ve yükseklikleri yaklaşık 2 metre olan raflardan oluşmaktadır. Raflar genel olarak kütüphanenin orta kısımlarına yerleştirilmiştir ve rafların ortalarında kitap incelemeye yarayan oturma alanları bulunmaktadır. Kütüphanenin referans kaynakları bölümünü oluşturan raflar ise ahşap tonlarında ve düz klasik raflar şeklinde kullanılmıştır.

Görsel 26. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Kitaplıklar

Kaynak: Ersöz.;19.10.2021

Görsel 27. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Kitaplıklar

Kaynak: Ersöz.;19.10.2021

6.1.3. Sessiz Çalışma Alanları

Kütüphanenin çeşitli alanlarına dağılmış şekilde bireysel ders çalışma alanları bulunmaktadır. Pencere kenarlarında, galeri boşluğunun etrafında, raf öbeklerinin yanlarında Karel tipinde pek çok bireysel okuma ve ders çalışma alanları bulunmaktadır. Bu ders çalışma alanları genellikle turuncu ve beyaz renklerden oluşturulmuştur. Oturma sandalyeleri 2 tiptir ve yumuşak deri malzeme ile kaplanmıştır. Bireysel ders çalışma alanları kütüphanenin geri kalanından ayrı bir bölümde olmadığı için tasarım açısından zemin, tavan, duvar, aydınlatma ve ısı olarak farklı bir tasarım bulunmamaktadır. Zeminlerde kütüphanenin tamamında krem rengi seramik zemin kullanılmıştır. Duvarlar aynı şekilde krem rengi boyayla boyanmıştır. Tavanda ise standart alçı levha paneller kullanılmaktadır. Kütüphanenin aydınlatma olarak farklı bir tasarımda bulunulmamış 4 cephede yer alan pencerelere ek olarak alçı panel tavanda sıralı bir şekilde yerleştirilen standart floresan aydınlatmalar bulunmaktadır (Görsel 28) (Görsel 29).

Görsel 28. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Bireysel Çalışma Masaları

Kaynak: Ersöz;19.10.2021

Görsel 29. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Bireysel Çalışma Masaları

Kaynak: Ersöz;19.10.2021

Görsel 30. A.K.Ü. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Bireysel Çalışma Masaları

Kaynak: Ersöz;19.10.2021

Kütüphanenin arka bölümünde ek bina olarak konumlandırılan 7/24 çalışma salonunda ise kullanıcılar saat sınırı olmaksızın ders çalışabilmektedirler. Bu bölümde de diğer mobilyaların aynıları kullanılmıştır.

Bireysel ders çalışma alanı olarak kullanılabilecek; multimedya salonu ve bilgisayar laboratuvarı bulunmaktadır. Bu alanlarda masalarda her kullanıcılar için bilgisayarlar bulunmaktadır. Kütüphanenin 1.katında bulunan multimedya odasında 30 adet bilgisayar kullanıcılara hizmet vermektedir. Kütüphanenin koleksiyonunda bulunan CD, DVD, VCD video kaset, ses kaseti ve CD'lerden oluşan koleksiyona multimedya odasının ödünç verme bankosundan ulaşılabilir. Multimedya salonunda sessiz çalışma alanlarında olan kurallar geçerlidir. Yalnızca bilgisayar kullanımı yapılmaktadır. Bilgisayar laboratuvarında ise 36 adet bilgisayar kullanıcıların hizmetine sunulmuştur.

Bu alanda da karelerle kullanıcıların arasındaki iletişim sınırlandırılmıştır (<https://kutuphane.aku.edu.tr/tarihce/> (Erişim Tarihi: 10.02.2023)). Bu alanda da bireysel ders çalışma alanlarındaki kurallar geçerlidir. Kütüphanenin geri kalanından farklı olarak zeminde laminat parke uygulaması yapılmıştır.

6.1.4. Grup Çalışma Alanları

Kütüphane içerisinde 8 adet grup veya sesli ders çalışma odası bulunmaktadır. Bu odalardan danışmaya kimlik karşılığında 2 saat süreyle en az 4 kişilik gruplar faydalanabilmektedir. Odaların anahtarı ödünç verme bölümünden teslim alınmaktadır. Kullanım sonrası kapılar kilitlenerek tekrar ödünç verme bölümüne teslim edilmektedir. Grup çalışma odalarına su hariç yiyecek-içecek getirilmesi yasaktır ve bu alanlarda yapılan konuşmalar makul ses seviyesinde yapılması gerekmektedir (<https://kutuphane.aku.edu.tr/tarihce/> (Erişim Tarihi: 10.02.2023)).

Kütüphanenin grup çalışma alanlarının tasarımına bakıldığında ise genel anlamıyla kütüphanenin geri kalan bölümlerinde kullanılan tasarımın kullanıldığı görülmektedir. Grup çalışma odalarında orta bölümde beyaz renkte büyük bir masa ve etrafında turuncu renkte 8 adet deri kaplama sandalye konumlandırılmıştır. Sandalyeler bireysel çalışma alanlarındaki sandalyelerle birebir aynıdır. Duvarlar krem rengi boyayla boyanmıştır. Kapılar standart düz koyu kahverengi kapıdır. Çalışma odalarında birer pencere olduğu görülmektedir (Görsel 31). Aydınlatma olarak da yine tavandan aydınlatma kullanılmaktadır. Ayrıca grup çalışma odalarında priz erişimi bulunmaktadır.

Görsel 31. Grup Çalışma Odaları

Kaynak: <https://kutuphane.aku.edu.tr/tarihce/> (Erişim Tarihi: 10.02.2023)

6.1.5. Oturma ve Dinlenme Alanları

Kütüphanenin Zemin ve 1.katında bulunan oturma ve dinlenme alanları zemin katta giriş bölümünün sağ ve sol bölümlerine yerleştirilmiştir. 1.katta ise merdivenden çıkıldığında karşı konumda olacak şekilde pencerelerin yanlarına yerleştirilmiştir. Oturma ve dinlenme alanlarında, ders çalışma alanlarından farklı olarak kullanıcıların rahatı için yumuşak deri koltuklar kullanılmıştır. Bu koltuklar farklı renklerden oluşmaktadır. Bir ikili ve iki tekli olmak üzere 4 kişinin oturabileceği şekilde alanlar düzenlenmiştir. Oturma alanlarının ortasında bir sehpa bulunmaktadır. Aydınlatma olarak kütüphanenin geri kalanıyla aynı tasarımda tavanda alçı paneller arasında düzenli bir şekilde yerleştirilmiş floresan aydınlatmalar kullanılmıştır. Zemin kaplaması olarak bej rengi seramik bu bölümlerde de devam etmektedir. (Görsel 32).

Görsel 32. Oturma ve Dinlenme Alanları

Kaynak: <https://kutuphane.aku.edu.tr/tarihce/> (Erişim Tarihi: 10.02.2023)

6.1.6. Kafeterya

Kütüphanenin merdivenin arka bölümünde, galeri boşluğunda bulunan kafeterya alanı kitap, dergi veya nadir eserlerin sergilendiği bölüm ile çevrelenmiştir. Kütüphanenin bireysel ders çalışma alanlarında kullanılan sandalyelerde olduğu gibi turuncu deri kaplama sandalyeler kullanılmaktadır. Ve beyaz masalardan oluşmaktadır. Galeri boşluğunun alt bölümünde konumlandırıldığı için tavan ve aydınlatma kullanılmamış gündüzleri çatı ışığından gelen doğal ışık geceleri ise kütüphanenin diğer bölümlerinde aydınlatmalar ile aydınlanmaktadır. Zemin kaplaması kütüphanenin geri kalanında da kullanılan zeminde bej rengi seramik kaplamadan oluşmaktadır (Görsel 33).

Görsel 33. Kafeterya Alanı

Kaynak: <https://kutuphane.aku.edu.tr/tarihce/> (Erişim Tarihi: 10.02.2023)

7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

7.1. KATILIMCILARIN BİREYSEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 2'de araştırmaya katılan kullanıcıların bireysel özelliklerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

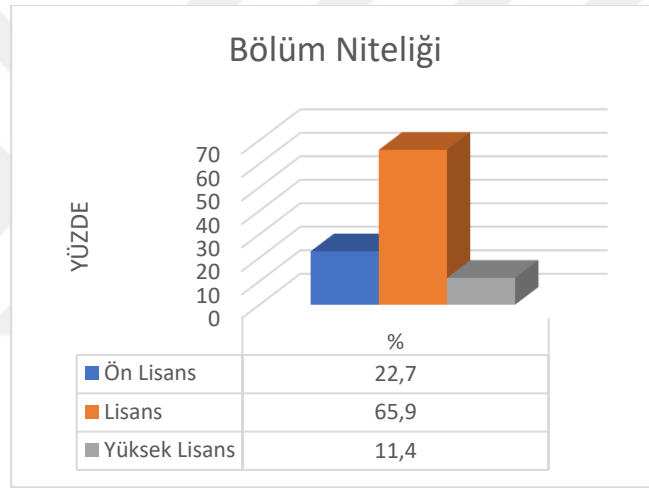
Tablo 2. Katılımcıların Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bireysel Değişkenler		f	%
Bölüm Niteliği	Ön Lisans	60	22,7
	Lisans	174	65,9
	Yüksek Lisans	30	11,4
Yaş	18-24 Yaş Arası	234	88,6
	25-27 Yaş Arası	29	10,98
	28 Yaş ve üzeri	1	0,37
Cinsiyet	Kadın	162	61,4
	Erkek	102	38,6
Kütüphaneyi Kullanım Sıklığı	Neredeyse Her gün	144	54,5
	Haftada Bir	66	25,0
	Ayda Bir	36	13,6
	Diğer	18	6,8

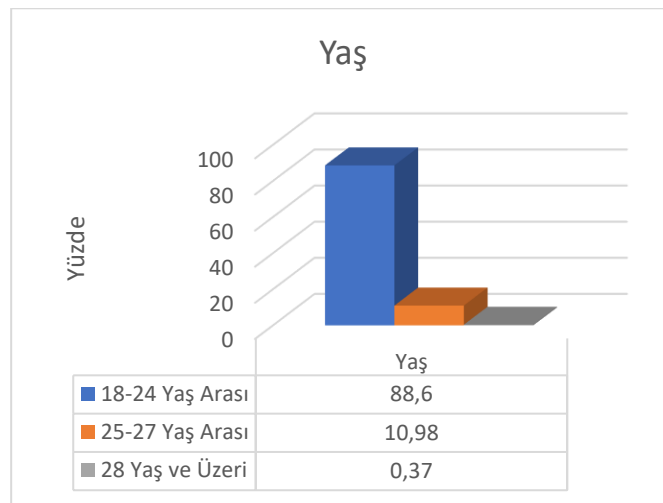
Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan 264 katılımcının % 65,9'u lisans, %22.7'si ön lisans, %11.4'ü ise yüksek lisans bölümlerinde öğrenim görmektedir. Katılımcıların yaşları incelendiğinde %88,6 18-24 yaş aralığında, %11,4'ü ise 25-27 yaş aralığında, %0,27 oranında ise 28 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Katılımcıların %61,4'ü kadın, %38,6'sı ise erkektir. Ankete katılan kullanıcıların kütüphaneyi kullanım sıklığı ise %54,5 neredeyse her gün, %25'i haftada bir, %13,6'sı ayda bir ve %6,8 diğer seçeneklerini işaretlemiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen kullanıcılar iki günde bir ve haftada iki gibi yanıtlar vermiştir.

Bölüm niteliği, yaş, cinsiyet ve kütüphaneyi kullanım sıklığı gibi verilere ilişkin grafikler Şekil 9.-Şekil 12. arasında verilmiştir.

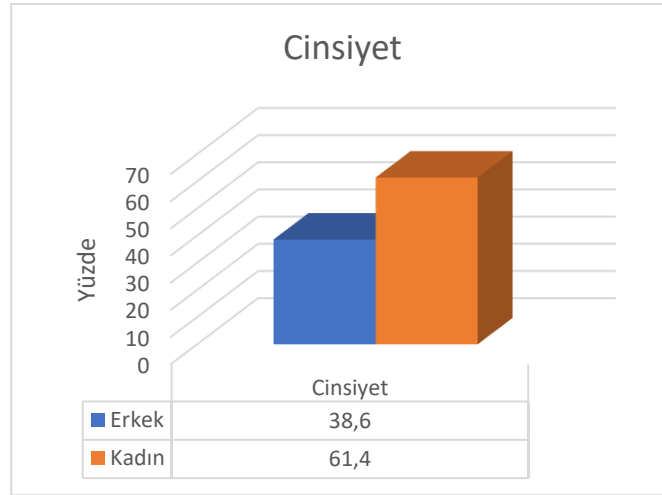
Şekil 9. Katılımcıların Bölüm Niteliğine İlişkin Oranları

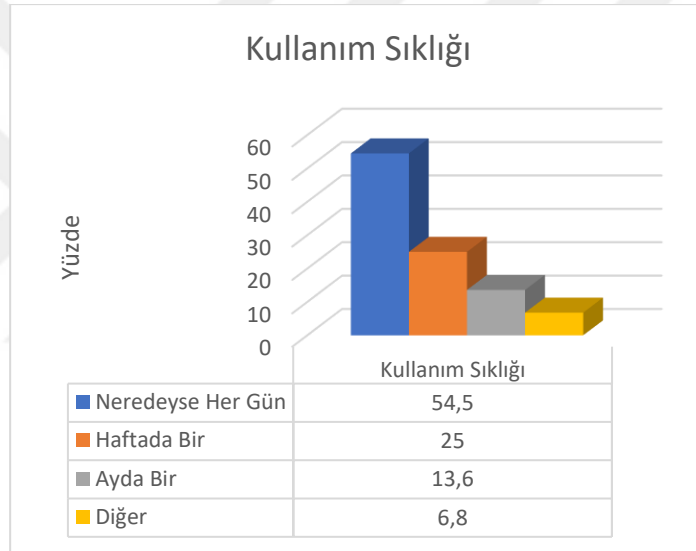
Şekil 10. Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Oranları

Şekil 11. Katılımcıların Cinsiyetlerine İlişkin Oranları

Şekil 12. Katılımcıların Kütüphaneyi Kullanım Sıklığına İlişkin Oranları

Katılımcıların öğrenim gördüğü bölümlere ise verdiği cevaplar çok çeşitli olmakla beraber cevap vermeyi tercih etmeyen kullanıcılar %22,7'yi oluşturmaktadır. Cevap verenler arasında ise Bankacılık, Bilgisayar Programcılığı, Çağdaş Türk Lehçeleri, Çocuk Gelişimi, Elektrik, Elektrik Mühendisliği, Felsefe, Gastronomi, Gıda Teknolojisi, İktisat, İç Mimarlık, İlk Yardım, Konservatuvar, Makine Mühendisliği Mekatronik Mühendisliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Psikoloji, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Tıp, Turizm Rehberliği, Türkçe, Türk Edebiyatı, Veterinerlik gibi bölümler bulunmaktadır.

7.2. ÖLÇEK VE ALT ÖLÇEKLERE İLİŞKİN GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ANALİZİ SONUÇLARI

Araştırmada kullanılan kütüphanenin kullanıcılar üzerinde bıraktığı genel etki ve kütüphanenin kaynak arama ve kitap ödünç alma bölümleri, bireysel ders çalışma alanları, araştırma yapma ve referans kaynakları, multimedya salonu ve bilgisayar salonu, grup çalışma alanları, dinlenme ve vakit geçirme alanları gibi bölümlerin kullanıcılar üzerinde bıraktığı etkilerin test edildiği ölçeklere ait faktör analizleri ve güvenirlik analizleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Kullanılan ölçeğin demografik sorular hariç, 91 ifadesinin toplam Chronbach's Alpha sonucu 0.983 olarak çıkmıştır. Bu 91 ifadenin her birinin Chronbach's Alpha değerleri 0.70'den büyük olduğu için ölçeğin iç tutarlılık düzeyinin yeterli olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Ölçeklere İlişkin Faktör Analizi ve Güvenirlik Sonuçları

Ölçekler	Alt ölçekler	Madde sayısı	Özdeğer	Varyans %	Kümülatif varyans	Cronbach's Alpha
Kütüphanenin Bıraktığı etki	Kütüphanenin sizde bıraktığı genel etkiyi aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	10	15,550	42,027	42,027	0,760
	Kütüphanede kullanılan renkleri aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz	6	3,097	8,37	50,397	0,924
	Kullanılan renklerin ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.	1	2,410	6,513	56,910	-
	Kütüphanenin kampüsün içinde bulunduğu konumu aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	2	1,794	4,848	61,758	0,829
	Kütüphanenin aydınlatmasını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	5	1,764	4,768	66,526	0,911
	Kütüphanede kullanılan aydınlatma elemanlarının ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.	1	1,544	4,173	70,699	-
	Kütüphanenin zemin kaplamasını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz	5	1,451	3,922	74,621	0,878
	Zemin kaplaması türünün ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.	1	1,148	3,102	77,723	-

Tablo 3. (Devam)Ölçeklere İlişkin Faktör Analizi ve Güvenirlik Sonuçları

Ölçekler	Alt ölçekler	Madde sayısı	Özdeğer	Varyans %	Kümülatif varyans	Cronbach's Alpha
	Kütüphanenin tavan malzemesini aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	5	1,006	2,720	80,443	0,816
	Genel	37	-	-	-	0,957
Kaynak Arama ve Kitap Ödünç Alma Bölümü	Kütüphanenin kitap sınıflandırma ve iç yönlendirme düzenini aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	4	9,077	64,835	64,835	0,805
	Kütüphanenin raf ünitelerini ve kitaplık düzenini aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	9	1,445	10,318	75,154	0,719
	Genel	13	-	-	-	0,953
Referans Kaynakları	Raf üniteleri ve kitaplık düzeni tasarımının ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.	7	4,850	69,287	69,287	0,917
Bireysel Ders Çalışma	Kütüphanenin bireysel ders çalışma masalarını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	8	5,728	63,646	63,646	0,910
	Bireysel ders çalışma bölümünün tasarımının ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.	1	1,032	11,462	75,108	-
	Genel	9	-	-	-	0,916
Bilgisayar-Multimedya Salonu	Kütüphanenin multimedya salonunu / bilgisayar laboratuvarını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	7	4,187	59,814	59,814	0,862
Grup Çalışma Odaları	Kütüphanenin Grup/Sesli ders çalışma odalarını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	7	4,129	58,983	58,983	0,895
Oturma ve Dinlenme Alanları	Kütüphanenin oturma alanlarını ve mobilyalarını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.	10	6,132	61,317	61,317	0,922

Tablo 3'te ölçeklere ilişkin faktör analizleri bulunmaktadır. Kütüphanenin Bıraktığı Etki ölçeğinde KMO değeri örneklem yeterliliğini göstermekte olup (KMO=0,634) Bartlett's testi sonucu faktör analizinin uygulanabilirliğini ortaya koymuştur ($\chi^2= 1687,853$; $p<0,001$). Uygulanan faktör analizine bakıldığında Kütüphanenin bıraktığı etki ölçeği özdeğeri 15,550 ile 1,006 aralığında değişmektedir. Söz konusu 9 faktör toplamı toplam varyansın 80,443'ünü açıklamaktadır. 'Kütüphanenin sizde bıraktığı genel etkiyi aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz' faktörü toplam varyansın 42,027'sini açıklamaktadır. Ayrıca kütüphanenin bıraktığı etki ölçeğinin alt ölçekleri Cronbach's Alpha değerleri 0,760 ile 0,911 arasında değişmektedir. Kütüphanenin bıraktığı etki genel Cronbach's Alpha değeri ise 0,957 olarak ölçülmüştür.

Kaynak arama ve kitap ödünç alma ölçeğinin faktörünün değerleri 9,077 ve 1,445'dir. Bu iki faktör toplam varyansın 75,154'ünü açıklamaktadır. Kaynak arama ve kitap ödünç alma bölümü ölçeğinin Cronbach's Alpha değerleri 0,719 ve 0,805'dir. Ayrıca kaynak arama ve kitap ödünç alma ölçeğinin genel Cronbach's Alpha değeri 0,953 gerçekleşmiştir.

Referans kaynakları ölçeğinin 7 ifadesi tek faktör altında toplanmış ve bu faktörün öz değeri 4,850 toplam varyansa etkisi 69,287 Cronbach's Alpha değeri ise 0,917 olarak ölçülmüştür.

Bireysel ders çalışma ölçeğinin 9 ifadesi iki faktör altında toplanmıştır. Bu iki faktörün öz değerleri 5,728 ve 1,032, varyansları 63,646 ve 11,462'dir. 2 faktörün toplam varyansa etkisi ise 75,108 olarak ölçülmüştür. Bu iki faktörün Cronbach's Alpha değeri ise 0,916 gerçekleşmiştir.

Bilgisayar-Multimedya Salonu ölçeğinin 7 ifadesi tek faktör altında toplanmış ve bu faktörün öz değeri 4,817 toplam varyansa etkisi 59,814 Cronbach's Alpha değeri ise 0,862 olarak ölçülmüştür.

Grup Çalışma Odaları ölçeğinin 7 ifadesi tek faktör altında toplanmış ve bu faktörün öz değeri 4,129 toplam varyansa etkisi 69,287 Cronbach's Alpha değeri ise 0,895 olarak ölçülmüştür.

Oturma ve Dinlenme Alanları ölçeğinin 10 ifadesi tek faktör altında toplanmış ve bu faktörün öz değeri 6,132 toplam varyansa etkisi 61,317 Cronbach's Alpha değeri ise 0,922 olarak ölçülmüştür.

7.3. KÜTÜPHANE İÇ MİMARİ TASARIMININ ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMALARINA ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR

7.3.1. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Kütüphanenin kullanıcılar üzerinde bıraktığı etki ölçeğine ilişkin ifadelere verilen cevaplar aşağıdaki tablolarda verilmiştir. İfadelere verilen cevaplar katılımcı sayısı ve yüzdelik istatistiği, verilen cevapların aritmetik ortalaması ($\bar{X}$) ve standart sapmaları (s.s.) verilmiştir.

Tablo 4. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s.
Kütüphanenin Bıraktığı Etki		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Düzenli-Düzensiz	f	180	48	24	11	1	1,5	0,84
	%	68,18	18,18	9,09	4,16	0,37		
Kalabalık-Seyrek	f	59	97	47	48	13	2,45	1,17
	%	22,7	36,4	18,2	18,2	4,5		
Sessiz-gürültülü	f	143	65	30	24	2	1,75	0,99
	%	54,16	24,62	11,36	9,09	0,75		
Çekici-İtici	f	100	65	91	7	1	2	0,91
	%	37,87	24,62	34,46	2,65	0,37		
Aydınlık-Karanlık	f	119	67	41	30	7	2	1,14
	%	45,07	25,37	15,53	11,36	2,65		
Uyumlu-Uyumsuz	f	116	95	44	6	3	1,75	0,81
	%	43,93	35,98	16,66	2,27	1,13		
Özgün-Sıradan	f	96	75	29	45	19	2,27	1,30
	%	36,36	28,40	10,98	17,04	7,19		
Sıcak-Soğuk	f	115	71	60	5	2	1,86	0,92
	%	43,56	26,89	22,72	1,89	1,13		
Geniş-Dar	f	173	59	3	17	12	1,61	1,10
	%	65,53	22,34	1,13	6,43	4,54		
İşlevine Uygun-İşlevine Uygun Değil	f	151	88	18	5	2	1,47	0,62
	%	57,19	33,32	6,82	1,89	0,76		

Kütüphanenin bıraktığı etki ölçeğindeki ifadelere verilen cevaplara bakıldığında; aritmetik ortalamalarına göre cevapların çoğunluğunun 1 ile 2 arasında olumlu yönde dağıldığı görülmektedir. Kalabalık-seyrekleşme sıfat çiftinin aritmetik ortalaması 2,45 olarak tespit edilmiştir. Bu nedenle kullanıcıların verdiği cevaplara bakıldığında kullanıcıların %22,7'si kütüphanenin kalabalık olduğunu düşünürken %36,4'ü ise kütüphanenin daha az kalabalık olduğunu düşünmektedir. Özgün-sıradan sıfat çiftinin aritmetik ortalaması 2,27 olduğu için cevaplar incelendiğinde kullanıcıların bir bölümünün kütüphanenin sıradan olduğunu düşündüğü sonucuna varılmaktadır.

Kütüphanenin bıraktığı etki ölçeğinin alt ifadesi olan kütüphanenin renkleri hakkında ki ifadelere kullanıcıların verdiği cevaplar Tablo 5'te incelenmiştir.

Tablo 5. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Renklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Renkleri		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Rahatlatıcı -Rahatsız edici	f	117	65	67	6	9	1,90	1,00
	%	44,31	24,62	25,37	2,27	3,4		
Aydınlık-karanlık	f	155	62	30	20	7	1,75	1,05
	%	58,71	23,48	11,0	7,57	2,65		
Uyumlu-uyumsuz	f	138	70	47	3	6	1,72	0,92
	%	52,27	26,51	17,80	1,13	2,65		
Odaklanmaya yardımcı-dikkat dağıtıcı	f	136	68	36	17	7	1,81	1,06
	%	51,51	25,75	13,63	6,43	2,65		
Sakinleştirici-heyecan verici	f	126	96	24	6	12	1,79	1,02
	%	47,72	36,36	9,09	2,27	4,54		
Huzurlu-huzursuz edici	f	119	74	41	23	5	1,95	1,09
	%	45,07	28,03	15,53	8,71	1,89		

Cevapların aritmetik ortalamalarına bakıldığında kütüphanede kullanılan renklerin kullanıcılar tarafından çoğunlukla olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Ancak bu memnuniyet derecesi %50 düzeylerinde kalmakta ve geri kalan kullanıcıların kütüphanenin renklerinden memnuniyet derecesi 1 ile -2 arasında değişmektedir.

Kütüphanenin Renklerinin Ders Çalışmaya Etkisi Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt Ölçeği Kütüphanenin Renklerinin Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Renklerinin Ders Çalışmaya Etkisi		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Olumlu-Olumsuz	f	88	86	65	19	6	2,11	1,03
	%	33,33	32,57	24,62	7,19	2,27		

Kütüphanenin bıraktığı etki ölçeğinin alt ifadesi olan kütüphanedeki renklerin ders çalışmaya etkisi ifadesine verilen cevaplar ise %33,33 oranında olumlu %32,57 oranında az olumlu %24,62 oranında belirsiz şeklinde verilmiştir. (Tablo 6.) İfadeye verilen cevapların aritmetik ortalaması 2,11 olduğunda bahenenin renklerinin ders çalışmaya etkisi olumlu tarafa daha yakın olmak üzere belirsiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 7. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Kampüsün İçinde Bulunduğu Konuma İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Konumu		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Yakın-Uzak	f	108	59	69	11	17	2,13	1,21
	%	40,90	22,34	26,13	4,16	6,43		
Kolay ulaşılabilir-zor ulaşılabilir	f	134	41	66	13	10	1,97	1,17
	%	50,75	15,53	25	4,92	3,78		

Kütüphanenin bıraktığı etki ölçeğine ilişkin alt ifade olan kütüphanenin konumu tablo 7'de verilmiştir. Kütüphanenin konumu ölçeğinin ifadelerine verilen cevaplara bakıldığında yakın uzak sıfat çiftinin aritmetik ortalamasının 2,13 olduğu görülmektedir. Verilen yanıtlar incelendiğinde kullanıcıların %40,90'nın yakın ifadesini kullanırken %22,34'ünün az yakın, %26,13'ünün ise ne yakın ne uzak ifadesini kullandığı görülmektedir. Kolay ulaşılabilir-zor ulaşılabilir ifadesine ise kullanıcıların %50,75'i kolay ulaşılabilir derken %25'i ne kolay ulaşılabilir-ne zor ulaşılabilir ifadesinde bulunmuştur.

Tablo 8. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Aydınlatmasına İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Aydınlatması		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Yeterli-yetersiz	f	117	84	32	25	6	1,90	1,07
	%	44,31	31,81	12,12	9,47	2,27		
Aydınlık-karanlık	f	126	75	32	29	2	1,86	1,02
	%	47,72	28,40	12,12	10,98	0,75		
Ferah-kasvetli	f	132	58	39	32	3	1,88	1,06
	%	50	21,96	14,77	12,12	1,13		
Doğal ışık alıyor-doğal ışık almıyor	f	144	61	41	15	3	1,75	0,96
	%	54,54	23,10	15,53	5,68	1,13		
İşlevine uygun-işlevine uygun değil	f	152	59	46	5	2	1,65	0,86
	%	57,57	22,34	17,42	1,89	0,75		

Kütüphanenin bıraktığı etki ölçeğine ilişkin diğer bir alt ölçek olan kütüphanenin aydınlatması değerlendirilmesine ilişkin ifadeler (Tablo 8.) verilen yanıtlara bakıldığında kütüphanenin aydınlatmasından memnuniyet oranının ortalama %50'lerde olduğu görülmektedir. Kütüphanenin aydınlatması yeterli-yetersiz sıfat çiftine kullanıcılar 44,31 yeterli, 31,81 az yeterli ifadelerini kullanmıştır. Yeterli-yetersiz sıfat çiftinin aritmetik ortalaması ise 1,90 olarak belirlenmiştir.

Tablo 9. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Aydınlatma Elemanlarının Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Aydınlatma Elemanlarının Ders Çalışmaya Etkisi		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Olumlu-Olumsuz	f	121	50	46	39	8	2,11	1,22
	%	45,83	18,93	17,42	14,77	3,03		

Kütüphanenin aydınlatma elemanlarının ders çalışmaya etkisi ifadesine verilen yanıtlar tablo 9'da verilmiştir. Yanıtlar incelendiğinde olumlu-olumsuz sıfat çiftine verilen cevaplar %45,83 olumlu şeklinde cevap verirken az olumlu, ne olumlu-ne olumsuz, az olumsuz ifadelerinin oranları birbirine yakın şekilde çıkmıştır. Olumlu-olumsuz sıfat şeklinin aritmetik ortalaması ise 2,11 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 10. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Zemin Kaplamasına İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Zemin Kaplaması		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Kullanışlı-kullanışsız	f	125	59	56	13	11	1,95	1,14
	%	47,34	22,34	21,21	4,92	4,16		
Sessiz-gürültülü	f	89	62	34	51	27	2,47	1,38
	%	33,71	23,48	12,87	19,31	10,22		
Uygun-uygun değil	f	122	67	35	28	12	2,04	1,21
	%	46,21	25,37	13,25	10,60	4,54		
Sade-abartılı	f	174	35	46	7	2	1,56	0,87
	%	65,90	13,25	17,42	2,65	0,75		
Parlak-mat	f	125	72	46	17	4	1,84	0,96
	%	47,34	27,27	17,42	6,43	1,51		

Kütüphanenin bıraktığı etki ölçeğinin ifadesi olan kütüphanenin zemin kaplaması değerlendirmesine verilen yanıtlar(Tablo 10.) incelendiğinde aritmetik ortalaması en yüksek olarak 2,47 oranla sessiz gürültülü sıfat çiftinin öne çıktığı görülmektedir sessiz gürültülü sıfat çiftine verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların 33,71'i sessiz 23,48'i az sessiz 19,31'i ise az gürültülü ifadelerinde bulunmuştur uygun uygun değil sıfat çiftinin aritmetik ortalaması 2,04 tespit edilmiştir verilen yanıtlar incelendiğinde kullanıcıların %46,21'i uygun yanıtını verirken %25,37'si az uygun ifadesinde bulunmuştur.

Tablo 11. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Zemin Kaplamasının Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Zemin Kaplamasının Ders Çalışmaya Etkisi		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Olumlu-Olumsuz	f	72	45	116	6	25	2,47	1,19
	%	27,27	17,04	43,93	2,27	9,46		

Kütüphanenin zemin kaplamasının ders çalışmanıza etkisi ölçeğine ilişkin olumlu-olumsuz sıfat çiftine verilen cevaplar (Tablo 11.) incelendiğinde aritmetik ortalamasının 2,47 oranında olduğu görülmektedir. Kullanıcıların %27,27'si olumlu %43,93'ü ise ne olumlu ne olumsuz yanıtlarını vermiştir.

Tablo 12. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Tavan Malzemesine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Tavan Malzemesi		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Kullanışlı-Kullanışsız	f	127	46	85	2	4	1,81	0,89
	%	48,10	17,42	32,19	0,75	1,51		
Sessiz-Gürültülü	f	156	58	29	19	2	1,65	0,93
	%	59,09	21,96	10,98	7,19	0,75		
Uygun-Uygun değil	f	160	45	53	4	2	1,59	0,81
	%	60,60	17,04	20,07	1,51	0,75		
Sade-Abartılı	f	169	53	38	1	3	1,52	0,76
	%	64,01	20,07	14,39	0,37	1,13		
Farklı-Sıradan	f	46	40	97	43	38	2,90	1,27
	%	17,42	15,15	36,74	16,28	14,39		

Kütüphanenin tavan malzemesini değerlendirme ölçeğine ilişkin ifadelere verilen yanıtlar Tablo 12'de gösterilmiştir. Yanıtlar incelendiğinde farklı-sıradan sıfat çiftine verilen yanıtların aritmetik ortalamasının 2,90 olduğu görülmektedir. Farklı-sıradan sıfat çiftine verilen cevaplar incelendiğinde kullanıcıların 36,74'ünün ne farklı-ne sıradan, 17,42'sinin farklı, 16,28'in ise az sıradan cevaplarını verdiği görülmektedir. Diğer ifadelere verilen cevaplara bakıldığında aritmetik ortalamaların bir iki arasında olumlu yönde dağıldığı görülmektedir.

Tablo 13. Kütüphanenin Bıraktığı Etki Ölçeğinin Alt İfadesi Olan Kütüphanenin Tavan Malzemesinin Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Tavan Malzemesinin Ders Çalışmaya Etkisi		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Olumlu-Olumsuz	f	52	56	144	5	7	2,45	0,92
	%	19,69	21,21	54,54	1,89	2,65		

Kütüphanenin tavan malzemesinin ders çalışmaya etkisini yönelik ölçeğe verilen yanıtlara (Tablo 13.) bakıldığında olumlu-olumsuz sıfat çiftinin aritmetik ortalaması 2,45 olarak tespit edilmiştir. Verilen yanıtlar incelendiğinde 54,54 ile ne olumlu-ne olumsuz cevabının en çok tercih edildiği görülmektedir. 21,21 oranıyla az olumlu ifadesi 2. olarak tercih edilmiştir.

7.3.2. Kaynak Arama ve Kitap Ödünç Alma Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 14. Kaynak Arama ve Kitap Ödünç Alma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Kitap Sınıflandırma ve İç Yönlendirme Düzenine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Kitap Sınıflandırma ve İç Yönlendirme		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Yeterli-yetersiz	f	113	28	15	7	5	1,57	1,03
	%	67,26	16,66	8,92	4,16	2,97		
Düzenli-düzensiz	f	107	35	18	5	3	1,53	0,83
	%	63,69	20,83	10,71	2,97	1,78		
Kullanışlı-kullanışsız	f	112	31	8	11	6	1,60	1,1
	%	66,66	18,45	4,76	6,54	3,57		
Sade-karmaşık	f	102	17	35	7	6	1,78	1,13
	%	60,71	10,11	20,83	4,16	3,57		

Kaynak arama ve kitap ödünç alma ölçeğinin alt ölçeği kitap sınıflandırma ile ilgili ifadelere verilen yanıtlar incelendiğinde (Tablo 14.); kullanıcıların kitap sınıflandırma ve iç yönlendirme ifadelerine yaklaşık oranlarda 1 ila 2 arasında olumlu yönde cevaplar verdiği görülmektedir. Kitap sınıflandırma ve iç yönlendirme sıfat çiftlerine olumlu yönde cevap verme oranı 60 düzeylerindedir.

Tablo 15. Kaynak Arama ve Kitap Ödünç Alma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Raf Üniteleri ve Kitaplık Düzenine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Raf Üniteleri Ve Kitaplık Düzeni		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Düzenli-Düzensiz	f	121	17	29	1	-	1,46	0,79
	%	72,02	10,11	17,26	0,59	-		
Yeterli-Yeterli Değil	f	118	20	10	11	8	1,60	1,13
	%	70,23	11,96	5,95	6,54	4,76		
Rahat-Rahat Değil	f	119	23	13	6	7	1,53	1,03
	%	70,83	13,69	7,73	3,57	4,16		
Ferah-Sıkışık	f	95	28	19	18	8	1,85	1,20
	%	56,54	16,66	11,30	10,71	4,76		
Kullanışlı-Kullanışlı Değil	f	107	29	22	4	6	1,60	0,99
	%	63,69	17,26	13,09	2,38	3,57		
Sade-Karmaşık	f	101	19	27	18	3	1,78	1,10
	%	60,11	11,3	16,07	10,71	1,78		
İyi Konumlandırılmış-Kötü Konumlandırılmış	f	97	45	12	13	1	1,64	0,91
	%	57,73	26,78	7,14	7,73	0,59		
Amacına Uygun-Amacına Uygun Değil	f	105	34	23	3	5	1,50	0,74
	%	62,5	20,23	13,69	1,78	2,97		
İyi Tasarlanmış-Kötü Tasarlanmış	f	96	30	22	13	7	2,85	5,82
	%	57,14	17,85	13,09	7,73	4,16		

Kaynak arama ve kitap ödünç alma ölçeğinin diğer bir alt ölçeği alan raf üniteleri ve kitaplık düzeninin ifadelerine verilen yanıtlar Tablo 15'te verilmiştir. Kullanıcıların verdiği cevaplar incelendiğinde, aritmetik ortalaması 2,85 ile en yüksek olan iyi tasarlanmış-kötü tasarlanmış sıfat çiftinin cevaplarına bakıldığında kullanıcıların 57,14'ü iyi tasarlanmış, 17,85'i az iyi tasarlanmış, 13,09'u ise ne iyi tasarlanmış-ne kötü tasarlanmış cevaplarını işaretlemiştir. Aritmetik ortalaması 1,85 olan ferah-sıkışık sıfat çiftinin yanıtları incelendiğinde kullanıcıların 56,54'ü ferah, 16,66 az ferah, 11,30'u ne ferah-ne sıkışık, 10,71'i ise az sıkışık yanıtlarını vermiştir.

Tablo 16. Kaynak Arama ve Kitap Ödünç Alma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Raf Üniteleri ve Kitaplık Düzeninin Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Raf ve Kitaplık Ünitelerinin Ders Çalışmaya Etkisi		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Olumlu-Olumsuz	f	65	31	38	23	5	2,14	1,13
	%	38,69	18,45	22,61	13,69	2,97		

Raf ve kitaplık ünitelerinin ders çalışmaya etkisi ölçeğinin olumlu-olumsuz ifadesine verilen yanıtlar (Tablo 16.) incelendiğinde aritmetik ortalamasının 2,14 oldu görülmüştür. Kullanıcıların 38,69'u olumlu yüzde 22,61'i ise ne olumlu ne olumsuz yanıtlarını verdiği görülmektedir. Ayrıca %18,45'i az olumlu, %13,69'u ise az olumsuz yanıtlarını vermiştir.

7.3.3. Referans Kaynakları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 17. Referans Kaynakları Bölümü Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Referans Kaynakları Bölümü		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Kullanışlı-Kullanışsız	f	42	5	10	2	1	1,46	0,83
	%	70,00	8,33	16,67	3,33	1,67		
Sessiz-gürültülü	f	35	16	5	1	3	1,53	0,74
	%	58,33	26,67	8,33	1,67	5,00		
Uygun-Uygun değil	f	42	6	5	4	3	1,40	0,83
	%	70,00	10,0	8,33	6,67	5,00		
Yeterli-yeterli değil	f	40	8	9	2	1	1,53	0,83
	%	66,67	13,33	15,00	3,33	1,67		
Aydınlık-karanlık	f	43	3	7	4	3	1,53	0,99
	%	71,67	5,00	11,67	6,67	5,00		
Ferah-sıkışık	f	35	7	5	9	4	1,66	1,11
	%	58,33	11,67	8,33	15,00	6,67		
Sıcak-soğuk	f	30	12	10	3	5	1,80	1,01
	%	50,00	20,00	16,67	5,00	8,33		

Referans kaynakları ölçeğine ilişkin ‘kütüphanenin referans kaynakları bölümünü değerlendiriniz’ ifadesinin sıfat çiftlerine verilen cevaplar incelendiğinde (Tablo 17.)

kullanıcıların büyük çoğunluğunun olumlu yönde cevaplar verdiği görülmektedir. Aritmetik ortalaması 1,80 ile en yüksek olan sıcak-soğuk sıfat çiftinin yanıtları incelendiğinde %50 sıcak, %20 az sıcak, %16,67 ne sıcak-ne soğuk ifadelerinde bulunmuştur.

7.3.4. Bireysel Ders Çalışma Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 18. Bireysel Ders Çalışma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Bireysel Ders Çalışma Masalarına İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Bireysel Ders Çalışma Masaları		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Düzenli-Düzensiz	f	173	59	7	11	8	1,51	0,93
	%	67,05	22,87	2,71	4,26	3,10		
Sayısı Yeterli-Sayısı Yeterli Değil	f	99	63	16	43	37	2,37	1,51
	%	38,37	24,42	6,20	16,67	14,34		
İyi Konumlandırılmış-Kötü Konumlandırılmış	f	174	53	7	19	5	1,55	1,00
	%	67,44	20,54	2,71	7,36	1,94		
İşlevine Uygun-İşlevine Uygun Değil	f	168	55	17	6	12	1,60	1,04
	%	65,12	21,32	6,59	2,33	4,65		
Ferah-Sıkışık	f	161	35	42	7	13	1,72	1,11
	%	62,40	13,57	16,28	2,71	5,04		
Kullanışlı-Kullanışlı Değil	f	170	37	29	8	14	1,62	1,09
	%	65,89	14,34	11,24	3,10	5,43		
İlgi Çekici-Sıkıcı	f	103	40	58	35	22	2,32	1,32
	%	39,92	15,50	22,48	13,57	8,53		
Konforlu-Rahatsız Edici	f	135	37	18	40	28	2,13	1,45
	%	52,33	14,34	6,98	15,50	10,85		

Bireysel ders çalışma ölçeğinin alt ölçeği olan kütüphanenin bireysel ders çalışma masalarını değerlendiriniz ifadesine verilen yanıtlar Tablo 18'de verilmiştir. Sıfat çiftlerine verilen yanıtlar incelendiğinde, aritmetik ortalaması 2,37 ile en yüksek olan sayısı yeterli-sayısı yeterli değil sıfat çiftine verilen yanıtlar %38,37 ile sayısı yeterli, %24,42 ile sayısı az yeterli, %16,67 ile sayısı az yeterli değil, %14,34 ile sayısı yeterli değil şeklinde tespit edilmiştir. Aritmetik ortalaması 2,37 olan ilgi çekici-sıkıcı sıfat çiftinin yanıtları incelendiğinde kullanıcıların %39,92'si ilgi çekici ifadesini kullanırken,

%22,48'i ne ilgi çekici-ne sıkıcı ifadesini kullanmıştır. Daha sonra 2,13 aritmetik ortalamaya sahip konforlu rahatsız edici sıfat çiftinin yanıtları %52,33 ile konforlu, %15,50 ile az rahatsız edici, %14,34 ile az konforlu şeklinde değerlendirilmiştir.

Tablo 19. Bireysel Ders Çalışma Ölçeğinin Alt Ölçeği Olan Kütüphanenin Bireysel Ders Çalışma Bölümünün Ders Çalışmaya Etkisine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Bireysel Ders Çalışma Bölümünün Ders Çalışmaya Etkisi		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Olumlu-Olumsuz	f	148	65	32	11	2	1,62	0,87
	%	57,36	25,19	12,40	4,26	0,78		

7.3.5. Bilgisayar-Multimedya Salonu Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 20. Bilgisayar-Multimedya Salonu Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Bilgisayar-Multimedya Salonu		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Ferah-Kasvetli	f	59	34	16	9	2	1,85	1,01
	%	49,17	28,33	13,33	7,50	1,67		
Yeterli- yeterli değil	f	58	18	19	13	12	2,15	1,42
	%	48,33	15,00	15,83	10,83	10,00		
Rahat-Rahat değil	f	65	35	15	2	3	1,85	1,18
	%	54,17	13,57	5,81	0,78	1,16		
Aydınlık-Karanlık	f	67	33	17	2	1	1,60	0,75
	%	55,83	27,50	14,17	1,67	0,83		
Kullanışlı- kullanışlı değil	f	75	22	18	4	1	1,50	0,76
	%	62,50	18,33	15,00	3,33	0,83		
Sıcak-soğuk	f	66	23	17	10	4	1,80	1,05
	%	55,00	19,17	14,17	8,33	3,33		
Sessiz-gürültülü	f	59	32	11	13	5	1,95	1,23
	%	49,17	26,67	9,17	10,83	4,17		

Bilgisayar multimedya salonu ölçeğine ilişkin kütüphanenin multimedya salonunu bilgisayar laboratuvarını değerlendiriniz ölçeğinin ifadelerine verilen yanıtlar tablo 20'de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde yeterli-yeterli değil sıfat çiftinin aritmetik

ortalaması 2,15 olarak tespit edilmiştir. Kullanıcıların 48,33'ü yeterli, 15,83'ü ne yeterli-ne yeterli değil 15'i ise az yeterli ifadelerini kullanmıştır. Sessiz-gürültülü sıfat çiftinin aritmetik ortalaması ise 1,95 olarak tespit edilmiştir. Verilen yanıtlar incelendiğinde kullanıcıların 49,17'sinin sessiz, 26,67'sinin az sessiz, 10,83'ünün ise az gürültülü cevaplarını verdiği görülmüştür.

7.3.6. Grup Çalışma Odaları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 21. Grup Çalışma Odaları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
Kütüphanenin Grup Çalışma alanları		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Ferah-Kasvetli	f	42	12	13	9	15	2,16	1,52
	%	46,15	13,19	14,29	9,89	16,48		
Konforlu-Rahat değil	f	48	11	15	3	14	2,07	1,49
	%	52,75	12,09	16,48	3,30	15,38		
İşlevine uygun-İşlevine uygun Değil	f	50	13	7	8	13	2,15	1,57
	%	54,95	14,29	7,69	8,79	14,29		
Sayısı yeterli-Sayısı yeterli değil	f	46	8	6	13	18	2,30	1,65
	%	50,55	8,79	6,59	14,29	19,78		
Sessiz-gürültülü	f	47	15	20	1	8	1,92	1,25
	%	51,65	16,48	21,98	1,10	8,79		
Sıcak-soğuk	f	41	12	32	4	2	1,92	0,95
	%	45,05	13,19	35,16	4,40	2,20		
Aydınlık-Karanlık	f	59	8	15	2	7	1,69	1,25
	%	64,84	8,79	16,48	2,20	7,69		

Kütüphanenin grup çalışma alanlarını değerlendirmeye yönelik alt ölçeğin ifadelerine verilen cevaplara bakıldığında (Tablo 21.) cevapların aritmetik ortalamalarının 1,69 ile 2,30 arasında değiştiği görülmektedir. Kullanıcıların grup çalışma alanları ile ilgili sayısı yeterli-sayısı yeterli değil ifadesine verdiği yanıtların aritmetik ortalaması 2,30'dur. Verilen yanıtlar incelendiğinde kullanıcıların %50,55'i sayısı yeterli, %19,78'i ise sayısı yeterli değil cevaplarını vermiştir. 2,16 aritmetik ortalamaya sahip ferah-kasvetli sıfat çiftinin yanıtlarına bakıldığında kullanıcıların %46,15 ferah, %16,48 ise kasvetli ifadelerini kullanmıştır. İşlevine uygun-işlevine uygun değil ifadesine verilen

yanıtlar ise %54,95 işlemine uygun, %14,29 işlevine az uygun ve yine %14,29 işlevine uygun değil seçeneklerini işaretlemiştir.

7.3.7. Oturma ve Dinlenme Alanları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 22. Oturma ve Dinlenme Alanları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

İfadeler	Katılım Düzeyi						$\bar{X}$	s.s
		2(1)	1(2)	0(3)	-1(4)	-2(5)		
Kütüphanenin Oturma ve Dinlenme Alanları								
Düzenli-Düzensiz	f	53	22	14	11	2	1,82	1,07
	%	51,96	21,57	13,73	10,78	1,96		
Sayısı yeterli-Sayısı yeterli değil	f	42	23	7	17	13	2,35	1,49
	%	41,18	22,55	6,86	16,67	12,75		
Konforlu-Konforlu Değil	f	59	16	7	5	15	1,94	1,43
	%	57,84	15,69	6,86	4,90	14,71		
Ferah-Sıkışık	f	49	10	21	8	14	2,23	1,43
	%	48,04	9,80	20,59	7,84	13,73		
Aydınlık-Karanlık	f	45	24	11	13	9	2,05	1,29
	%	44,12	23,53	10,78	12,75	8,82		
Sade-Karmaşık	f	54	17	22	4	5	1,88	1,16
	%	52,94	16,67	21,57	3,92	4,90		
Davetkar-İtici	f	35	36	23	3	5	2,05	1,08
	%	34,31	35,29	22,55	2,94	4,90		
İyi konumlandırılmış-Kötü konumlandırılmış	f	58	12	17	5	10	1,94	1,39
	%	56,86	11,76	16,67	4,90	9,80		
İyi tasarlanmış- Kötü tasarlanmış	f	59	22	10	7	4	1,70	1,10
	%	57,84	21,57	9,80	6,86	3,92		
Ortama uygun-Alakasız	f	70	16	8	4	4	1,52	1,06
	%	68,63	15,69	7,84	3,92	3,92		

Oturma ve dinlenme alanlarına yönelik ölçeğin oturma alanları ve mobilyalarını değerlendirme ifadesinin sıfat çiftlerine verilen cevaplar incelendiğinde (Tablo 22.); 2,35 ile en yüksek aritmetik ortalamaya sahip sayısı yeterli-sayısı yeterli değil sıfat çiftinin sonuçları; kullanıcıların %41,18 sayısı yeterli, %22,55'e sayısı az yeterli, %16,67'si sayısı az yeterli değil olarak tespit edilmiştir. Ferah-sıkışık sıfat çiftinin aritmetik ortalaması 2,23 olarak tespit edilmiştir. Ferah-sıkışık sıfat çiftinin yanıtları incelendiğinde kullanıcıların %48,04'ü ferah, %20,59'u ne ferah ne sıkışık, %13,73 ise sıkışık yanıtlarını

vermiştir. 2,05 aritmetik ortalamaya sahip davetkar-itici sıfat çiftinin yanıtlarına bakıldığında ise kullanıcıların %35,29'u az davetkar, %34,31'i davetkar %22,55'i ise ne davetkar-ne itici ifadelerini kullanmıştır. Bunlara ek olarak aydınlık-karanlık sıfat çiftinin aritmetik ortalaması 2,05, iyi konumlandırılmış-kötü konumlandırılmış sıfat çiftinin aritmetik ortalaması 1,94, konforlu-konforlu değil sıfat çiftinin aritmetik ortalaması ise 1,94 olarak tespit edilmiştir.

7.4. KÜTÜPHANE İÇ MİMARİ TASARIMININ ÖĞRENCİLERİN DERS ÇALIŞMALARINA ETKİSİNİN KULLANICILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR

7.4.1. Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisinin Kullanıcıların Cinsiyet Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Anket sonuçlarında ifadelere verilen cevaplar cinsiyete göre karşılaştırıldığında; 7. ifade olan “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin düzenli-düzensiz, uyumlu-uyumsuz sıfat çiftleri, 13. ifade olan “Kütüphanenin Zemin Kaplamasını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin uygun-uygun değil, 15. ifade olan “Kütüphanenin Tavan Malzemesini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin sessiz-gürültülü, 18. ifade olan “Kütüphanenin Raf Ünitelerini Ve Kitaplık Düzenini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin yeterli-yeterli değil, 25. ifade olan “Kütüphanenin Oturma Alanlarını Ve Mobilyalarını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin konforlu-konforlu değil sıfat çiftlerine verilen cevaplarda cinsiyete yönelik “T testi” sonuçları görülmektedir. Bu sonuçlara göre, ifadelerde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 23. “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Düzenli-Düzensiz Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

		Cinsiyet			
		Kadın		Erkek	
		n	%	n	%
İ.7.Düzenli-Düzensiz	2(1)	132	81,99%	48	46,60%
	1(2)	23	14,29%	25	24,27%
	0(3)	6	3,73%	18	17,48%
	-1(4)	0	0,00%	11	10,68%
	-2(5)	0	0,00%	1	0,97%
		Chi-Square Değeri:46,800, p:<0,001			

7. ifadenin düzenli-düzensiz sıfat çiftine verilen yanıtların cinsiyete göre karşılaştırılması ve Chi-square değeri Tablo 23'de verilmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında düzenli düzensiz sıfat çiftine kullanıcıların verdiği cevaplar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık ($p<0,001$) içermektedir. Bu sonuçlara göre kadın kullanıcılar kütüphaneyi daha düzenli bulurken erkek kullanıcılarda kütüphanenin düzenli olduğunu düşünen kullanıcı oranı %46,60 düzeyinde kalmıştır.

Tablo 24. “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Uyumlu-Uyumsuz Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

		Cinsiyet			
		Kadın		Erkek	
		n	%	n	%
İ.7. Uyumlu-Uyumsuz	2(1)	98	61,25%	18	17,31%
	1(2)	48	30,00%	47	45,19%
	0(3)	12	7,50%	32	30,77%
	-1(4)	0	0,00%	6	5,77%
	-2(5)	2	1,25%	1	0,96%
		Chi-Square Değeri: 60,894, p:<0,0405			

7. ifadenin uyumlu-uyumsuz sıfat çiftine verilen yanıtların cinsiyete göre karşılaştırılması ve Chi-square değeri Tablo 24'de verilmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında sıfat uyumu-uyumsuz çiftine kullanıcıların verdiği cevaplar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık ($p<0,0405$) içermektedir. Sonuçlara bakıldığında kadın kullanıcılar kütüphanenin uyumlu olduğunu erkek kullanıcılara göre daha fazla belirtmişlerdir. Erkek

kullanıcılarda ise kütüphanenin az uyumlu olduğunu düşünen kullanıcı sayısı daha fazladır.

Tablo 25. “Kütüphanenin Zemin Kaplamasını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Uygun-Uygun Değil Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

		Cinsiyet			
		Kadın		Erkek	
		n	%	n	%
İ.13. Uygun-Uygun Değil	2(1)	103	62,42%	19	19,19%
	1(2)	30	18,18%	37	37,37%
	0(3)	24	14,55%	11	11,11%
	-1(4)	6	3,64%	22	22,22%
	-2(5)	2	1,21%	10	10,10%
		Chi-Square Değeri:74,844, p:<0,014			

13. ifadenin uygun-uygun değil sıfat çiftine kullanıcıların verdiği yanıtlar Tablo 25'de cinsiyete göre karşılaştırılmıştır. Ve Chi-square değeri verilmiştir. Bu karşılaştırmaya göre uygun-uygun değil sıfat çiftine kullanıcıların verdiği cevaplar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık(p<0,014) oluşmaktadır. Sonuçlara bakıldığında kadın kullanıcılar genel anlamda kütüphanenin zemin kaplamasının uygun olduğunu düşünürken, erkek kullanıcıların verdiği cevaplar daha olumsuz yönde ve kütüphanenin zemin kaplamasının uygun olmadığını belirtmektedir.

Tablo 26. “Kütüphanenin Tavan Malzemesini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Sessiz-Gürültülü Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

		Cinsiyet			
		Kadın		Erkek	
		n	%	n	%
İ.15.Sessiz-Gürültülü	2(1)	112	69,57%	44	42,72%
	1(2)	34	21,12%	24	23,30%
	0(3)	11	6,83%	18	17,48%
	-1(4)	3	1,86%	16	15,53%
	-2(5)	1	0,62%	1	0,97%
		Chi-Square Değeri:42,660, p:<0,002			

15. ifadenin sessiz-gürültülü sıfat çiftine kullanıcıların verdiği cevaplar cinsiyete göre karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık(p<0,002) görülmektedir. Chi-Square değeri

ve kullanıcıların verdiği cevapların cinsiyete göre karşılaştırılması Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 27. “Kütüphanenin Raf Ünitelerini ve Kitaplık Düzenini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Yeterli-Yeterli Değil Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

		Cinsiyet			
		Kadın		Erkek	
		n	%	n	%
İ. 18.Yeterli-Yeterli Değil	2(1)	90	84,91%	28	45,90%
	1(2)	12	11,32%	8	13,11%
	0(3)	1	0,94%	9	14,75%
	-1(4)	1	0,94%	10	16,39%
	-2(5)	2	1,89%	6	9,84%
		Chi-Square Değeri: 67,285, p:<0,001			

18. ifadenin yeterli-yeterli değil sıfat çiftine kullanıcıların verdiği cevaplar incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık($p<0,001$) bulunmuştur. Kullanıcıların cinsiyete göre verdiği cevaplar ve Chi-Square değeri Tablo 27'de belirtilmiştir. Kütüphanenin raf üniteleri ve kitaplık düzeninin yeterli veya yeterli değil ifadesini bulunduğu sonuçlara göre, kadın kullanıcılar kütüphanenin raf ünitelerini ve kitaplık düzenini çoğunlukla yeterli bulurken; erkek kullanıcıların büyük bir bölümü yetersiz bulmuştur.

Tablo 28. “Kütüphanenin Oturma Alanlarını Ve Mobilyalarını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Konforlu-Konforlu Değil Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

		Cinsiyet			
		Kadın		Erkek	
		n	%	n	%
İ. 25.Konforlu-Konforlu Değil	2(1)	41	74,55%	18	38,30%
	1(2)	10	18,18%	6	12,77%
	0(3)	1	1,82%	6	12,77%
	-1(4)	0	0,00%	5	10,64%
	-2(5)	3	5,45%	12	25,53%
		Chi-Square Değeri:35,969, p:<0,001			

25. ifadedeki konforlu-konforlu değil sıfat çiftine verilen cevapların Chi-Square değeri ve cinsiyete göre değerlendirilmesi Tablo 28'de verilmiştir. Tabloya göre konforlu-

konforlu değil sıfat çiftine kullanıcıların verdiği cevaplar arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık($p<0,001$) görülmektedir.

7.4.2. Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisinin Kullanıcıların Okudukları Bölüm Niteliğine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Anket sonuçlarında ifadelere verilen yanıtlar kullanıcıların okudukları bölümün niteliğine göre karşılaştırıldığında 7. ifade olan “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Kişilere Göre Değerlendiriniz” ifadesinin kalabalık-seyrek, 8. ifade olan “Kullanılan Renkleri Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin uyumlu-uyumsuz, 15. ifade olan “Kütüphanenin Tavan Malzemesini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin kullanışlı-kullanışsız ve 21. ifade olan “Kütüphanenin Bireysel Ders Çalışma Masalarını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin düzenli-düzensiz sıfat çiftlerine verilen yanıtlarda kullanıcıların okudukları bölümün niteliğine göre Anova testi ile karşılaştırma yapıldığında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Kullanıcıların verdiği yanıtlar aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 29. “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Kalabalık-Seyrek Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Bölüm Niteliğine Göre Değerlendirilmesi

		Bölüm Niteliği					
		Ön Lisans		Lisans		Yüksek Lisans	
		n	%	n	%	n	%
İ.7.Kalabalık-seyrek	2(1)	4	6,67%	53	30,29%	1	3,45%
	1(2)	44	73,33%	37	21,14%	16	55,17%
	0(3)	10	16,67%	31	17,71%	6	20,69%
	-1(4)	1	1,67%	47	26,86%	0	0,00%
	-2(5)	1	1,67%	7	4,00%	6	20,69%
		Chi-Square Değeri:100,169, $p<0,001$					

7. ifadenin kalabalık-seyrek sıfat çiftine katılımcıların verdiği yanıtlar ve Chi-Square değeri Tablo 29'da verilmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların 7. ifadenin kalabalık-seyrek sıfat çiftine verdiği yanıtların bölüm niteliğine göre karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık($p<0,001$) tespit edilmiştir.

Tablo 30. “Kütüphanede Kullanılan Renkleri Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Uyumlu-Uyumsuz Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Bölüm Niteliğine Göre Değerlendirilmesi

		Bölüm Niteliği					
		Ön Lisans		Lisans		Yüksek Lisans	
		n	%	n	%	n	%
İ.8.Uyumlu-Uyumsuz	2(1)	34	56,67%	84	48,00%	17	58,62%
	1(2)	19	31,67%	51	29,14%	2	6,90%
	0(3)	6	10,00%	37	21,14%	5	17,24%
	-1(4)	1	1,67%	2	1,14%	0	0,00%
	-2(5)	0	0,00%	1	0,57%	5	17,24%
		Chi-Square Değeri:60,824, p:<0,001					

8. ifadenin uyumlu-uyumsuz sıfat çiftine kullanıcıların verdiği cevaplar bölüm niteliklerine göre karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık($p<0,001$) tespit edilmektedir. Tablo 30'da kullanıcıların verdiği yanıtlar ve Chi-Square değerleri belirtilmiştir.

Tablo 31. “Kütüphanenin Tavan Malzemesini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Kullanışlı-Kullanışsız Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Bölüm Niteliğine Göre Değerlendirilmesi

		Bölüm Niteliği					
		Ön Lisans		Lisans		Yüksek Lisans	
		n	%	n	%	n	%
İ.15.Kullanışlı-Kullanışsız	2(1)	30	50,00%	86	49,14%	11	37,93%
	1(2)	23	38,33%	11	6,29%	12	41,38%
	0(3)	6	10,00%	74	42,29%	5	17,24%
	-1(4)	0	0,00%	2	1,14%	0	0,00%
	-2(5)	1	1,67%	2	1,14%	1	3,45%
		Chi-Square Değeri:53,199, p:0,005					

15.ifadenin kullanışlı-kullanışsız sıfat çiftlerine kullanıcıların verdiği yanıtlar, bölüm niteliklerine göre karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık($p:0,005$) olduğu görülmektedir Chi-Square değeri ve katılımcıların verdiği yanıtlar Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 32. “Kütüphanenin Bireysel Ders Çalışma Masalarını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Düzenli-Düzensiz Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Bölüm Niteliğine Göre Değerlendirilmesi

		Bölüm Niteliği					
		Ön Lisans		Lisans		Yüksek Lisans	
		n	%	n	%	n	%
İ.21.Düzenli-Düzensiz	2(1)	50	83,33%	105	60,00%	18	62,07%
	1(2)	7	11,67%	47	26,86%	4	13,79%
	0(3)	0	0,00%	6	3,43%	1	3,45%
	-1(4)	2	3,33%	10	5,71%	0	0,00%
	-2(5)	1	1,67%	1	0,57%	6	20,69%
		Chi-Square Değeri:69,886, p:0,006					

21. ifadenin düzenli-düzensiz sıfat çiftine kullanıcıların verdiği yanıtların bölüm niteliklerine göre karşılaştırılması ve Chi-Square değerleri Tablo 32'de görülmektedir. Kullanıcıların verdiği yanıtlar bölüm nitelikleri ile karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık(p:0,005) tespit edilmektedir.

7.4.3. Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisinin Kullanıcıların Yaş Özelliklerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Kütüphane iç mimari tasarımının öğrencilerin ders çalışmalarına etkisi kullanıcıların yaş özelliklerine göre karşılaştırılması için anket formunda kullanılan ifadeler Anova ve Chi-square testleri uygulanmış, ancak kullanıcıların yaş aralıkları arasında ki farkın orantısız ve yüksek olması sebebiyle anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir.

7.4.4. Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisinin Kullanıcıların Kullanım Sıklığına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Kütüphane iç mimari tasarımının öğrencilerin ders çalışmalarına etkisinin kullanıcıların kullanım sıklığına göre karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar incelendiğinde; 7.ifade olan “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Kişilere Göre Değerlendiriniz” ifadesinin geniş-dar, 8. ifade olan “Kullanılan Renkleri Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin odaklanmaya yardımcı-dikkat dağıtıcı, 17. ifade olan “Kütüphanenin Kitap Sınıflandırma Ve İç Yönlendirme Düzenini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” ifadesinin sade-karmaşık ve 24. ifade olan “Kütüphanenin Grup/Sesli Ders Çalışma Odalarını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre

Değerlendiriniz” ifadesinin konforlu-rahat değil sıfat çiftlerine verilen yanıtlar kullanıcıların kullanım sıklığı ile karşılaştırıldığında uygulanan Anova testi sonucunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu sıfat çiftlerine kullanıcıların verdiği yanıtlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 33. “Kütüphanenin Sizde Bıraktığı Genel Etkiyi Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz.” İfadesinin Geniş-Dar Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Kullanım Sıklığına Göre Değerlendirilmesi

		Kullanım Sıklığı							
		Neredeyse Her gün		Haftada Bir		Ayda Bir		Diğer	
		n	%	n	%	n	%	n	%
İ.7.Geniş-Dar	2(1)	82	57,34%	47	69,12%	34	97,14%	11	61,11%
	1(2)	38	26,57%	17	25,00%	1	2,86%	0	0,00%
	0(3)	1	0,70%	2	2,94%	0	0,00%	0	0,00%
	-1(4)	12	8,39%	2	2,94%	0	0,00%	5	27,78%
	-2(5)	10	6,99%	0	0,00%	0	0,00%	2	11,11%
		Chi-Square Değeri:60,703, p:0,006							

7. ifadenin geniş-dar sıfat çiftine verilen cevaplar kullanıcıların kullanım sıklığına göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık(p:0,006) tespit edilmiştir. Kullanıcıların geniş-dar sıfat çiftine verdiği yanıtlar ve Chi-Square değeri Tablo 33'te görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında kütüphaneyi kullanma sıklığı artıkcı kütüphaneyi dar bulma oranı çoğalmaktadır. Kütüphaneyi daha az kullanan kullanıcılar kütüphaneyi geniş bulurken her gün gelen kullanıcılar kütüphaneyi daha dar bulmaktadır.

Tablo 34. “Kullanılan Renkleri Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Odaklanmaya Yardımcı-Dikkat Dağıtıcı Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Kullanım Sıklığına Göre Değerlendirilmesi

		Kullanım Sıklığı							
		Neredeyse Her Gün		Haftada Bir		Ayda Bir		Diğer	
		N	%	N	%	N	%	N	%
İ.8.Odaklanmaya Yardımcı-Dikkat Dağıtıcı	2(1)	77	53,85%	24	35,29%	17	48,57%	18	100,00%
	1(2)	37	25,87%	13	19,12%	18	51,43%	0	0,00%
	0(3)	23	16,08%	13	19,12%	0	0,00%	0	0,00%
	-1(4)	6	4,20%	11	16,18%	0	0,00%	0	0,00%
	-2(5)	0	0,00%	7	10,29%	0	0,00%	0	0,00%
		Chi-Square Değeri:70,555, P:<0,001							

8. ifadenin odaklanmaya-yardımcı dikkat dağıtıcı sıfat çiftlerine verilen yanıtlar ve Chi-Square değeri Tablo 34'de verilmiştir. Kullanıcıların verdiği yanıtlar kullanım sıklığına göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ($p:<0,001$) oluşmaktadır. Yine kütüphanenin odaklanamaya yardımcı-dikkat dağıtıcı sıfat çiftinde de kullanım sıklığı arttıkça odaklanmaya yardımcı seçeneğini işaretleme oranları azalmaktadır. Kütüphaneyi her gün ve ya haftada bir kullanan kullanıcılar kütüphanedeki renklerin dikkat dağıtıcı olduğunu daha fazla düşünmektedir.

Tablo 35. “Kütüphanenin Kitap Sınıflandırma ve İç Yönlendirme Düzenini Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Sade-Karmaşık Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Kullanım Sıklığına Göre Değerlendirilmesi

		Kullanım Sıklığı							
		Neredeyse Her gün		Haftada Bir		Ayda Bir		Diğer	
		n	%	n	%	n	%	n	%
İ.17.Sade-Karmaşık	2(1)	42	51,22%	41	66,13%	15	88,24%	4	66,67%
	1(2)	16	19,51%	0	0,00%	1	5,88%	0	0,00%
	0(3)	23	28,05%	10	16,13%	1	5,88%	1	16,67%
	-1(4)	1	1,22%	5	8,06%	0	0,00%	1	16,67%
	-2(5)	0	0,00%	6	9,68%	0	0,00%	0	0,00%
Chi-Square Değeri:53,859, $p:<0,001$									

17. ifadenin sade-karmaşık sıfat çiftine kullanıcıların verdiği cevaplar kullanım sıklıklarına göre karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık ($p:<0,001$) ortaya çıkmaktadır. Tablo 35'te kullanıcıların sade-karmaşık sıfat çiftine verdiği cevaplar kullanım sıklıklarıyla karşılaştırılmış ve Chi-Square değeri verilmiştir. Kütüphaneyi kullanma sıklığına göre değişen bir diğer ifade ise kütüphanenin sade-karmaşık olduğunu belirten sıfat çiftidir. Kütüphane kullanımı arttıkça kullanıcıların kütüphanenin iç düzeninin karmaşık olduğunu düşünme oranı artmaktadır.

Tablo 36. “Kütüphanenin Grup/Sesli Ders Çalışma Odalarını Aşağıdaki Sıfat Çiftlerine Göre Değerlendiriniz” İfadesinin Konforlu-Rahat Değil Sıfat Çiftinin Yanıtlarının Kullanım Sıklığına Göre Değerlendirilmesi

		Kullanım Sıklığı							
		Neredeyse Her gün		Haftada Bir		Ayda Bir		Diğer	
		n	%	n	%	n	%	n	%
İ.24.Konforlu-Rahat değil	2(1)	22	64,71%	15	42,86%	10	71,43%	1	12,50%
	1(2)	1	2,94%	5	14,29%	1	7,14%	4	50,00%
	0(3)	1	2,94%	12	34,29%	1	7,14%	1	12,50%
	-1(4)	0	0,00%	1	2,86%	1	7,14%	1	12,50%
	-2(5)	10	29,41%	2	5,71%	1	7,14%	1	12,50%
		Chi-Square Değeri:80,403, p:<0,001							

24. ifadede konforlu-rahatsız değil sıfat çiftlerine kullanıcıların verdiği cevapların, kullanım sıklıklarına göre değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bilgiler ve Chi-Square değeri Tablo 36'da verilmiştir. Kullanıcıların verdiği cevaplar kullanım sıklıkları ile değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık($p<0,001$) ortaya çıkmaktadır. Sonuçlara bakıldığında grup çalışma odalarını sık kullandığı varsayılan kütüphaneyi neredeyse her gün ve haftada bir kullanan kullanıcılar, grup çalışma odalarının rahat değil ifadesine daha uygun olduğunu belirtmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tez çalışmasında Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesinin İç Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışma Psikolojisine Etkilerini incelemek amacıyla; öncelikle kütüphane kavramını anlayabilmek için kütüphanelerin tarihsel gelişimine, üniversite kütüphanesinin diğer kütüphanelerden farkını ve önemini anlayabilmek için kütüphane türlerine, üniversite kütüphanelerinin tarihi temel öğelerini ve tanımına bakılmıştır. Üniversite kütüphanelerinin tasarımının yapılması gereken şeklini açıklayabilmek için üniversite kütüphanesinin tasarım kriterlerine ve kullanıcıların konforunu sağlamak adına tasarımda konfor şartlarına bakılmıştır. Daha sonra üniversite kütüphanelerinin iç bölümleri ve bu bölümlerin nasıl tasarlanması gerektiği araştırılmıştır. Dünyada ve Türkiye'de üniversite kütüphanesi tasarımı örnekleri incelenmiştir.

Üniversite kütüphanelerinin kullanıcıların psikolojisine etkisini saptamak amacıyla; tasarım faktörlerinin insan psikolojisine etkileri araştırılmıştır. Tezin ana konusu olan Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerinin Ders Çalışmalarına Etkisi Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesinde yapılan anket çalışması sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Anket sonuçlarında ilk olarak ankete katılan kullanıcıların demografik özellikleri incelenmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların bölüm nitelikleri incelendiğinde; 60 ön lisans öğrencisi, 174 lisans öğrencisi ve 30 yüksek lisans öğrencisi araştırmaya katılmıştır. Bu sonuçlarda orantılı bir dağılım olduğu söylenebilir.

Ankete katılan kullanıcıların yaşlarına bakıldığında 234 18-24 yaş arası, 29 25-27 yaş arası ve 1 28 yaş ve üzeri katılımcının araştırmaya katıldığı görülmüştür. Araştırma bir üniversite kütüphanesinde yapıldığı için bu yaş oranları normal karşılanmıştır.

Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında 264 katılımcının 162'sinin kadın, 102'sinin erkek olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre kadın öğrencilerinin üniversite kütüphanesini, erkek öğrencilere göre daha fazla kullandığı sonucuna varılmıştır.

Kütüphaneyi kullanım sıklığı sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların %54,5'i kütüphaneyi neredeyse her gün kullandığını belirtmiştir. Katılımcıların %25'i kütüphaneyi haftada bir gün kullanmaktadır. Katılımcıların %13,6'sı ise kütüphaneyi ayda bir kullandığını ifade etmektedir. Günümüzde teknolojinin de

gelişimi ile kütüphaneleri öğrencilerin kullanım oranlarının azaldığı sonucuna varılmaktadır.

Tez çalışmasında 4. bölümün 7.2. başlığında kullanılan anket çalışmasının ölçeklerinin geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Bu sonuçlara göre 6 ölçek ve 18 alt ölçeğin oluşturduğu, 91 ifadeli anket çalışmasının güvenilir ve iç tutarlılık düzeyinin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesinin iç tasarımının kullanıcılar üzerinde bıraktığı genel etkilere bakıldığında; kullanıcıların kütüphaneden memnuniyet düzeylerinin ifadelerle büyük oranda olumlu cevap vermelerinden yola çıkılarak yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak bu memnuniyet düzeyinin %50 civarlarında kaldığı düşünülürse, bir üniversite kütüphanesinin kullanıcılarının beklentilerini yeterince iyi karşılamadığı çıkarımı yapılmaktadır. Özellikle aydınlık-karanlık sıfat çiftine kullanıcıların %11,36'sı az karanlık yanıtını vermesi kütüphane ortamının yeterince aydınlık olmadığı belirtmektedir. Kütüphane ortamının aydınlık oranının öğrencilerin ders çalışmasında etkisinin çok yüksek olması nedeniyle bu sonuç kullanıcıların kütüphaneden memnun olmamasına neden olabilmekte ve öğrencilerin kütüphanede ders çalışmayı tercih etmemelerine sebep olabilmektedir. Ayrıca kullanıcıların %34,46'sı çekici-itici sıfat çiftine ne çekici ne itici yanıtını vermiştir. Bu yanıt kütüphanenin tasarımının öğrenciler tarafından yeterince davetkar olmadığını belirtmektedir.

Kütüphanede kullanılan renklerin değerlendirilmesine ilişkin ifadeye verilen yanıtlar incelendiğinde; kullanıcıların memnuniyet düzeyinin %50 civarlarında olduğu görülse de rahatlatıcı-rahatsız edici sıfat çiftine kullanıcıların %25,37'si ne rahatlatıcı-ne rahatsız edici yanıtını verdiği görülmektedir. Ayrıca kullanıcıların %7,57'si kütüphanede kullanılan renklerin az karanlık olduğunu düşünmektedir. Kütüphanede kullanılan renklerin ders çalışmaya etkisine ilişkin ifadeye ise kullanıcılar %33,33 olumlu yanıtını verirken %32,57 az olumlu, 24,62 ise ne olumlu-ne olumsuz yanıtını vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığında kütüphanede kullanılan renklerin kullanıcılar için olabilecek en iyi renkler olmadığı, kullanıcıların ders çalışmasına yeterince olumlu etki edemediği görülmektedir. Tasarımda kullanılan renklerin insan psikolojisine etkisini büyük olduğu bilinmektedir. Araştırma sonucunda insanları sakinleştirdiği ve odaklanmaya yardımcı olduğu tespit edilen ve kütüphanelerde kullanılması önerilen mavinin açık tonları ve

yeşilin açık tonları gibi renkler kullanılırsa öğrencilerin ders çalışırken daha rahat, daha sakin ve odaklanmalarına fayda sağlayabileceği sonucuna varılmıştır.

Kütüphanenin aydınlatmasını değerlendiren ifadeye verilen yanıtlar incelendiğinde; kullanıcıların % 31,81'i az yeterli, 12,12'si ne yeterli-ne yetersiz, 9,47'si ise az yetersiz yanıtlarını vermiştir. Aydınlik-karanlık sıfat çiftine ise kullanıcıların 10,98'i az karanlık, 12,12'si ne aydınlık-ne karanlık yanıtlarını vermiştir. Bu durum kütüphanenin aydınlatmasının öğrenciler açısından yeterince iyi olmadığı sonucuna varılmasını sağlamıştır. Bu sorunun düzeltilmesi için araştırmanın aydınlatma tasarımı nasıl olmalıdır bölümünde yer alan “Aydınlatmalar planlanırken DIN EN 12464-1 şartlarına göre sirkülasyon alanlarının aydınlık düzeyi 100 lüks, kitap raflarında 200 lüks, okuma ve çalışma alanlarında 500 lüks olmalıdır” (Bozkurt, 2013). “Kütüphanenin bölümlerinin belirli aydınlatma düzeylerinde olması gereklidir. Örneğin genel kullanım bölümü 250-300 lüks, okuma ve çalışma yerleri, kitap ödünç alıp verme bölümü gibi yerler 500 lüks değerlerinde olmalıdır” (Neufert, 2000). Gibi ifadeler dikkate alınarak aydınlatma tasarımlarının kütüphane ortamına uygun, kullanıcı sayısına göre yeterli ve konumlandırılmasının doğru yapılması önerilmektedir. Kütüphanenin aydınlatması kullanıcıların %50'si tarafından ferah bulunurken, %12,12'si tarafından az kasvetli %14,77'si tarafından ise ne ferah-ne kasvetli bulunmuştur. Ayrıca kütüphanenin aydınlatma elemanlarının öğrencilerin ders çalışmasına etkisi kullanıcıların %45,83'ü tarafından olumlu olarak değerlendirilirken %18,93 tarafından az olumlu yüzde 17,42'si tarafından ne olumlu-ne olumsuz, %14,77'si tarafından ise az olumsuz bulunmuştur. Bu oranlar kullanıcıların kütüphane içerisinde ders çalışırken aydınlatma elemanlarından yeterince memnun olmadığını göstermektedir. Kütüphane ortamında en gerekli unsurlardan olan aydınlatma yeterli olmadığında kullanıcıların kütüphaneyi tercih etme oranları düşebilmektedir.

Kütüphanenin zemin kaplamasının değerlendirilmesine ilişkin ifadenin sonuçlarına bakıldığında; özellikle sessiz-gürültülü sıfat çiftine verilen cevaplar doğrultusunda kullanıcıların 10. 22'si kütüphanenin zemin kaplamasını gürültülü, 19,31'i az gürültülü, 12,87 ise ne gürültülü-ne sessiz bulmuştur. Kütüphane ortamı için bu sonuçlar olumsuz olarak değerlendirilebilmektedir. Araştırma sonucunda kütüphane ortamı için kullanılması gereken zemin kaplaması akustik açıdan gürültü önleyici özelliğe sahip olmalıdır. Kullanıcıların yüzde 25,37'si kütüphanenin zemin kaplaması için az uygun ifadesinde bulunurken 13,25'i ne uygun ne uygun değil, 11, 60'ı ise az uygun değil

ifadelerini seçmiştir. Bu durumun sonucu olarak kullanıcıların kütüphanenin zemin kaplamasından memnun olmadığı sonucuna varılmaktadır. Ayrıca kütüphanenin zemin kaplamasının ders çalışmaya etkisine ilişkin ifadeye verilen cevaplarda %43,93 ile kullanıcıların büyük çoğunluğu ne olumlu-ne olumsuz yanıtını verirken %9,46'sı olumsuz yanıtını vermiştir. Bu sonuca göre kütüphanenin mevcut zemin kaplaması kullanıcıların ders çalışmasına olumsuz etkilerde bulunmaktadır.

Zemin kaplaması gibi tavan malzemesinin de akustik açıdan gürültü önleyici özelliğe sahip olarak seçilmesi gerektiği düşünüldüğünde kütüphanenin mevcut tavan malzemesinin kullanıcıların ders çalışmasına etkisi ifadesi incelendiğinde kullanıcıların 54,54'ü ne olumlu-ne olumsuz yanıtını vermiştir. Bu sonuca göre kütüphanenin tavan malzemesi kullanıcıların ders çalışırken daha sessiz bir ortamda bulunmaları açısından akustik gürültü önleyici özelliğe sahip malzemeden seçilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Kütüphanenin bireysel ders çalışma alanlarını ve mobilyalarını değerlendirme ifadesine verilen yanıtlar incelendiğinde; ders çalışma masalarının düzeninden, konumundan, işlevine uygunluğundan, kullanılabilirliğinden öğrencilerin memnun olduğu görülmektedir. Ancak kütüphanede bulunan bireysel ders çalışma masalarının sayısı yeterli-sayı yeterli değil sıfat çiftine verilen cevaplar dikkate alındığında 14,34 sayısı yeterli değil, 16,67 sayısı az yeterli değil, 24,42'si ise sayısı az yeterli seçeneklerini işaretlemiştir. Bu durum kütüphanenin özellikle sınav haftaları gibi zamanlarda kullanıcı yoğunluğuna göre bireysel ders çalışma alanlarının sayısının yetersiz kalabildiği sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle kütüphanenin mevcut kullanıcı sayısı ve potansiyel kullanıcı sayısı dikkate alınarak bireysel ders çalışma masalarının yeterli düzeyde artırılması gerekmektedir. Bireysel ders çalışma alanları ve masaları konforlu-rahatsız edici sıfat çiftine verilen yanıtlara göre değerlendirildiğinde; kullanıcıların 10,85'i rahatsız edici, 15,50 az rahatsız edici cevaplarını vermiştir. Kütüphanede her ne kadar ulusal ergonomik ölçülere sahip mobilyalar kullanılsa da çıkan sonuca göre kullanıcıların bu mobilyaları rahatsız edici bulma oranı kabul edilebilir düzeylerin üstündedir. Bu nedenle kütüphanedeki bireysel çalışma masalarının kullanıcılar tarafından rahatsız edici bulunmasının sebepleri araştırılarak çözüm üretilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Kütüphanenin grup sesli çalışma odaları ile ilgili ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde; kullanıcıların %50'lik bir bölümü olumlu yanıtlar vermiş olsa da özellikle sayısı yeterli-sayı yeterli değil sıfat çiftine kullanıcıların 19,78'in sayısı yeterli değil,

14,29'unun ise sayısı az yeterli değil cevaplarını verdiği görülmektedir. Bu nedenle kütüphanede bulunan grup çalışma odalarının kütüphanenin yoğun olduğu dönemlerde kullanıcıların taleplerine karşılık veremediği tespit edilmiştir. Bu durum kullanıcıların grup çalışma alanlarını istedikleri zaman kullanamayacağını veya grup çalışma odalarında sınırlı vakitlerde çalışılabileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum kullanıcıların kütüphaneyi tercih etme oranlarını düşürebilmektedir.

Grup çalışma odaları ile ilgili bir diğer ifade olan konforlu-rahat değil sıfat çiftine her ne kadar kullanıcıların 52,75'i konforlu yanıtını vermiş olsa da, kullanıcıların 15,38'i rahat değil 16,48'i ise ne konforlu-ne rahat değil cevabını vermiştir. Bu durum kullanıcıların grup çalışma odalarını yeterince rahat bulmadıklarını ifade etmektedir. Ayrıca ferah-kasvetli sıfat çiftine kullanıcıların 16,48'i kasvetli, 9,89'u az kasvetli, 14,29'u ise ne ferah-ne kasvetli yanıtını vermiştir. Bu sonuç kullanıcıların görmezden gelinemeyecek bir bölümünün grup çalışma odalarını kasvetli bulduğunu göstermektedir. Bu durum grup çalışma odalarının kullanım oranını düşürebilmektedir.

Kullanıcıların kütüphane içerisinde vakit geçirirken sosyalleşmesini, dinlenmesini sağlaması gereken oturma ve dinlenme alanlarıyla ilgili ifadeye verilen yanıtlara bakıldığında; genel anlamda kullanıcıların %50 civarlarında bir memnuniyet duyduğu görülmektedir. Ancak sayısı yeterli-sayı az yeterli değil sıfat çiftine kullanıcıların %12,75 sayısı yeterli değil, %16,67 sayısı az yeterli değil, %22,55'i ise sayısı az yeterli yanıtlarını verdiği görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında oturma ve dinlenme alanlarının sayısının her kullanıcı için yeterli olmadığı sonucuna varılmaktadır. Ayrıca kullanıcıların dinlenebilmesi, kendilerini sıcak ve ev ortamında gibi rahat hissetmeleri için konforlu olması gereken oturma ve dinlenme alanlarındaki mobilyaların, konforlu-konforlu değil sıfat çiftine verilen cevaplara bakıldığında kullanıcıların %57,84'ü konforlu, %15,69'u az konforlu, yüzde 14,71'i ise konforlu değil yanıtını vermiştir. Bu yanıtlara göre oturma ve dinlenme alanındaki mobilyalar kullanıcıların bir kısmı tarafından yeterince konforlu bulunmamaktadır. Bu durum kullanıcıların kütüphanede geçirdikleri zamanın azalmasına, ders çalışırken yoruldukları zaman kütüphaneden ayrılmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu duruma çözüm olarak farklı kullanıcıların ihtiyaçlarına yönelik farklı oturma ve dinlenme alanları tasarlandığında kullanıcıların oturma ve dinlenme alanlarından memnuniyet düzeylerinin artabileceği düşünülmektedir. Ayrıca oturma ve dinlenme alanları kullanıcılar tarafından %35,29 az davetkar, %34,31 davetkar, %22,55

ise ne davetkar-ne itici bulunmuştur. Bu durum oturma ve dinlenme alanlarının kullanıcıların istek ve ihtiyaçlarına yeterince uygun olmadığı ortaya koymaktadır.

Anket sonuçlarına göre kütüphanenin genel memnuniyet düzeyi ve bölümlerinin kullanıcılar tarafından memnuniyet düzeyleri %50 seviyelerindedir. Kütüphanenin iç tasarımının kullanıcıların ders çalışırken olumlu veya olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Kütüphanenin kullanıcılara daha iyi hizmet verebilmesi, kullanıcıların kütüphane ortamında kendilerini daha rahat hissetmeleri ve ders çalışırken daha iyi odaklanabilmeleri için araştırmada tespit edilen kütüphane tasarımı kriterleri ve kütüphane tasarımının insan psikolojisine etkileri dikkate alınarak üniversite kütüphanesi tasarımında olması gereken özelliklere uygun mevcut kütüphanenin iç tasarımında kullanılan renklerin turuncu ve beyazdan ziyade, insan psikolojisi için daha rahatlatıcı olan renklerden seçilmesi, kullanılan aydınlatmanın sıradan ve tekdüze yerine kütüphane tasarımında olması gerektiği gibi kütüphanenin bölümlerine uygun ve öğrencilerin ders çalıştığı alanlarda daha rahat çalışabilmeleri için seviyesinin ve aydınlatma düzeyinin ders çalışma alanları için uygun ve yeterli seçilmesi, yine ders çalışma alanlarında tek tip donatı elemanları yerine; her öğrencinin rahat edebileceği, birbirinden farklı birkaç tip donatı elemanları konumlandırılarak öğrencilerin istediği konfor şartlarını sağlayan masa sandalye gibi donatı elemanlarını seçme fırsatının öğrencilere sunulması, kütüphane iç mekanında kullanılan zemin döşemesi, tavan malzemesi ve donatı elemanları gibi öğelerin kütüphane ortamının ses düzeyinin kontrol edilerek belirli seviyelerde kalmasına yardımcı olacak akustik özelliklere sahip olması gibi iç mekan tasarımında yapılacak değişikliklerle öğrencilerin daha konforlu ve daha verimli kullanabileceği bir kütüphane tasarımı oluşturulabileceği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Acartürk, R. (2021). *Üniversite Kütüphanesi Kullanımında Kütüphane Kaygısı Faktörü ve Öğrencilerin Kütüphane Kullanımına Etkisi: Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- ALA, (American Library Association) (1983). *Glossary Of Library and Information Science*. Chicago, IL.
- Alar, H. (2001). Kütüphaneciliğin Tarihçesi ve İlk Kütüphaneler. *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 0(16).
- Alici, N. (2019). *İç Mekanda Renk Ve Renklerin İnsan Psikolojisine Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Alpay, Meral. *Kütüphanecilik Terimleri*. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:1886, 1973.
- Altuğ, B. (2019). *Üniversite Kütüphanelerinin Mekânsal Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atılgan, D. (2008). Türkiye'de Üniversite Kütüphanelerinin Tarihi. *Türk Kütüphaneciliği* 22(4). 451-458.
- Aydoğan Moza, E. (2020). *Gelenekselden Bilişime: Sürdürülebilir Kütüphane Tasarımının Güncel İlkeleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aydoğan, H. (2017). *İstanbul'daki Üniversite Kütüphanelerinde Mekan İle Kullanıcı İlişkilerinin Sentaktik Olarak İrdelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baltacıoğlu, İ. (2022). *Çağdaş Kütüphanelerin Yeni Anlamı ve İç Mekan Tasarımı Üzerine Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Baysal, Jale. *Kütüphanecilik Alanında Yeni Kavramlar Araçlar Yöntemler*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1982.
- Baysal, Jale. *Kitap Ve Kütüphane Tarihine Giriş*. İstanbul, Türk Kütüphaneciler Derneği, 1991.
- Bozkurt, C. (2013). *Yirmibirinci Yüzyıl Halk Kütüphanelerinde Aydınlatma Tasarımı Ve Teknolojik Gelişmelerin İç Mekana Yansımaları Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Coşkun, D. (2020). *Konferans Salonlarında Aydınlatma Tasarımının İnsan Psikolojisi Üzerine Etkilerinin İncelenmesi (Afyon Kocatepe Üniversitesi İbrahim Küçük Kurt Konferans Salonu Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çelik A., U. N. (1993, Aralık). Üniversite Kütüphaneleri Üzerine. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(2), 115-121.

- Çevik, E. (2015). *Kütüphanelerde Fiziksel Ortam Ve Kullanıcı Menuniyeti:Örnek Bir Uygulama Galatasaray Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Duran Sağocak, M. (2005). *Ergonomik Tasarımda Renk*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne .
- Edwards, Brian. *Libraries And Learning Resource Centres(2. Baskı)*. Amsterdam, Boston, London: Architectural, 2009.
- Erdem, L. (2007). *Aydınlatmada Sübjektif Analiz İçin Bilimsel Anket Yöntemlerinin Uygulamalı İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erkan, T. (2017). *Bilgi Teknolojileri Bağlamında Kütüphane İç Mekan Analizi: İstanbul Teknik Üniversitesi Mustafa İnan Kütüphanesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ersoy, Osman. *Halk Kütüphanelerimiz Üzerine Bir Araştırma*. Güven Matbaası, Ankara, 1966.
- Günel, B. (2006). *İnsan-Mekan İletişim Modeli Bağlamında Konutta Psiko-Sosyal Kalitenin İrdelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 11.11.2022)
- <https://wannart.com/icerik/9149-dunya-tarihinin-bilinen-ilk-kutuphanesi-ninova> (Erişim Tarihi: 12.11.2022)
- <https://dusunbil.com/yeryuzunun-en-buyuk-kitap-cenneti-iskenderiye-kutuphanesi/> (Erişim Tarihi: 15.11.2022)
- <https://www.baskentgazete.com.tr/kultursanat/turkiyenin-kulturel-hafizasi-milli-kutuphane-72-yasinda/haber-30566> (Erişim Tarihi: 20.11.2022)
- <https://www.timeout.com/istanbul/tr/goeruelmesi-gereken-yerler/ataturk-kitapligi> (Erişim Tarihi: 20.11.2022)
- <https://www.loc.gov/collections/world-digital-library/about-this-collection/> (Erişim Tarihi: 21.11.2022)
- <https://ozgenberkoldogan.com/bilimkurgu-kutuphanesi/> (Erişim Tarihi: 23.11.2022)
- <https://www.archdaily.com/22711/tama-art-university-library-toyo-ito-by-iwan-baan> (Erişim Tarihi: 25.11.2022)
- <https://graphicarts.princeton.edu/2020/08/01/gottingen-university-library/> (Erişim Tarihi: 28.11.2022)
- <https://www.library.boun.edu.tr/fotograflar.php> (Erişim Tarihi: 30.11.2022)
- <https://data.tuik.gov.tr/bulten/index?p=kutuphane-istatistikleri-2021-45700#:~:Text=K%C3%Bct%C3%Bcphane%20say%C4%B1s%C4%B1%202021%20y%C4%B1%C4%B1nda%20%251,Yayg%C4%B1n%20e%C4%9fitim%20kuru mu%20k%C3%Bct%C3%Bcphanesi%20mevcuttur> (Erişim Tarihi: 01.12.2022)
- <https://www.arkitektuel.com/tama-sanat-universitesi-kutuphanesi/> (Erişim Tarihi: 15.12.2022)

- https://www.archdaily.com/523598/library-and-learning-centre-university-of-economics-vienna-zaha-hadid-architects?Ad_Source=Myad_Bookmarks&Ad_Medium=Bookmark&Show&Ad_Content=Other-User (Erişim Tarihi: 18.12.2022)
- <https://www.sabanciuniv.edu/tr/bilgi-merkezi> (Erişim Tarihi: 25.01.2022)
- <https://www.oktayaras.com/sabanci-universitesi-bilgi-merkezi/tr/56444> (Erişim Tarihi: 30.01.2022)
- <https://www.arkiv.com.tr/proje/itu-mustafa-inan-kutuphanesi/1461> (Erişim Tarihi: 02.02.2023)
- <https://kutuphane.aku.edu.tr/tarihce/> (Erişim Tarihi: 10.02.2023)
- <https://bubfa.aku.edu.tr/2020/08/14/akuden-kurucu-rektor-prof-dr-sehabettin-yigitbasina-vefa/> (Erişim Tarihi: 15.02.2023)
- IFLA-UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesi 2022 (E. Ezenel ve B. Yılmaz, Çev.) . *Türk Kütüphaneciliği* , 3(3) , ss.388-391 . DOI: 10.24146/tk.1180073
- IFLA-UNESCO. *Okul Kütüphanesi Bildirgesi*. (İnci Önal,Çev.) Türk Kütüphaneciliği , Kanacı, A. (2023). *Kütüphane Mekanlarında Akustik Konfor Koşullarının İrdelenmesi ve Tasarım Önerilerinin Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kocaeli
- Kandişer, S. (2003). *Kütüphanelerde Doğal Aydınlatma Sistemi Ve Tasarım Kararlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Küçükcan, Berrin. *Üniversitelerde Kütüphane Binaları Kullanım Verimliliğinin Yapı Biyolojisi Açısından İncelenmesi*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları, 2007.
- Lerner, Fred. *Kütüphanelerin Hikayesi: Yazının İcadından Bilgisayar Çağına*(Çev.D.Çenkçiler). İstanbul Bilişim Yayınları, 2007.
- Metcalf, Keyes. *Planing Academic And Research Library Buudings (2'nd Ed)*. Newyork: Ala, 1986.
- Neufert, Ernst. *Yapı Tasarım Bilgisi*(35.Baskı) Ç.Özaslan(Ed.) (Çev:G. Tercüme). Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2000.
- Oksel, Y. (2013). *Sergi Mekanlarında Aydınlatma Biçimlerinin Kullanıcı Algısı Üzerindeki Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Ömeroğlu, A. (2010). *Kaya Bahçelerinin Anlamsal Farklılaşım Tekniğine Göre Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
- Özgüç, M. (1999). *TEM Hadımköy-Kınalı Arası Peyzaj Planlaması Üzerinde Görsel Araştırmalar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Özkum, E. (2011). *Doğal Ve Yapay Aydınlatmanın İnsan Psikolojisi Üzerindeki Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul

- Rogers, Rutherford. D. *University Library Administration*. H. W. Wilson Company, New York, 1971
- Seçal Sarıgül, S., ve Canbay Türkyılmaz, Ç. (2019). *Kentsel Alanlarda Ergonomi Ölçütleri:Adana Bilim Ve Teknoloji Üniversitesi Kampüsü Örneği*. *Ergonomi* 2(2), 101-117.
- Subaşıoğlu, Fatoş. A. *Liseler İçin Kütüphanecilik (4.Basım)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2006.
- Şenalp, L. (2002). *Milli Kütüphanelerin Ekonomik Sosyal Ve Kültürel Kalkınmadaki Önemi*. *Türk Kütüphaneciliği* 16(4).
- Topatan, S. (2021). *21. Yüzyıl Kütüphane Binalarının Mimari Özelliklerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Uçar, Tevfik. *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul : Inkılap Yayınları, 2004.
- Ünsal Bozkurt, İ. (2020). *Bir Özel Konu Kütüphanesi Türü Olarak Bilimkurgu Kütüphaneleri: Yurt Dışından Örnekler Ve Türkiye’deki Tek Örneği “Özgen Berkol Doğan Bilimkurgu Kütüphanesi*. *Türk Kütüphaneciliği*, 34(2), 285-295
- Yalçın, S. (1998). *İçmimari Mekanda Ses ve Görüntünün İnsan Üzerine Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Yazıcı, F. (2018). *KTÜ Faik Ahmet Barutçu Kütüphanesi’nin Geçirdiği Mekansal Değişimlerin Mekan Kullanımına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yıldırım , K., Hidayetoğlu, M., ve Şen , A. (2007). *Farklı Mimari Biçimlerdeki Kafe/Pastane Mekânlarının Kullanıcıların Algı-Davranışsal Performansı Üzerine Etkisi*. *Politeknik Dergisi*, 10(3), 295-301.
- Yıldız, Nuray. *Eskiçağda Yazı Malzemeleri ve Kitabın Oluşumu*, Türk Tarih Kurumu p., Ankara, 2000.
- Yücel, M. (2022). *Üniversite Kütüphanelerinin Evrensel Tasarım ve Sürdürülebilirlik Kapsamında Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yozgat Bozok Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Entitüsü, Yozgat.

EKLER DİZİNİ

Ek 1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu.....	108
Ek 2: Etik Kurul Onay Formu	117
Ek 3: Zemin Kat Planı	118
Ek 4: 1. Kat Planı.....	119
Ek 5: 2. Kat Planı.....	120

Ek 1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu

Bu anket formu Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yürütülmekte olan “**Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı Kütüphanesi Örneği**” başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Sizlerden edinilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Şimdiden değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Tez Danışmanı
Öğrencisi

Yüksek Lisans

Doç. Dr. Mehmet SARIKAHYA

Sema ERSÖZ

AÇIKLAMA:

Ankette istenen genel soruları cevapladıktan sonra; 7. Sorudan itibaren olan soruları aşağıdaki örneğe uygun olarak işaretleyiniz.

Aşağıdaki örneği inceleyiniz ve içinde bulunduğunuz mekânı çeşitli yanları ile değerlendirerek ölçek üzerinde uygun sıfatları seçerek işaretleyiniz.

Örnek 1:

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Geniş	X					Dar

Ölçek 5 noktalıdır. Ortadan sağa ve sola gittikçe uçlarda yazan sözcük anlamları güçlenmektedir. Yukarıdaki örnekte işaretlenen yer “çok geniş” anlamındadır.

Örnek 2:

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Geniş				X		Dar

Ölçek 5 noktalıdır. Ortadan sağa ve sola gittikçe uçlarda yazan sözcük anlamları güçlenmektedir. Yukarıdaki örnekte işaretlenen yer “az dar” anlamındadır.

1.	Cinsiyetiniz	Erkek ()	Kadın ()	
2.	Yaşınız	18-24 ()	25-27 ()	28 ve üzeri ()
3.	Eğitim aldığınız bölümün ismi			
4.	Eğitim aldığınız bölümün niteliği	Ön lisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora ()		
5.	Genellikle kütüphaneyi ne sıklıkla kullanırsınız	Neredeyse Her gün () Haftada bir () Ayda bir () Diğer :.....		
6.	Kütüphaneyi hangi amaçla kullanıyorsunuz (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)	Kaynak arama ve kitap ödünç alma () Araştırma yapmak /referans kaynaklarını kullanmak () Bireysel ders çalışma () Ödev yapmak () Bilgisayar / internet / E-Kaynakları kullanmak () Grup çalışmaları ve sesli çalışma odaları () Dinlenmek / vakit geçirmek () Diğer (belirtiniz) ().....		

7. Kütüphanenin sizde bıraktığı genel etkiyi aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Düzenli						Düzensiz
Kalabalık						Seyrek
Sessiz						Gürültülü
Çekici						İtici

Aydınlık						Karanlık
Uyumlu						Uyumsuz
Özgün						Sıradan
Sıcak						Soğuk
Geniş						Dar
İşlevine uygun						İşlevine uygun değil

8. Kütüphanede kullanılan renkleri aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Rahatlatıcı						Rahatsız edici
Aydınlık						Karanlık
Uyumlu						Uyumsuz
Odaklanmaya yardımcı						Dikkat dağıtıcı
Sakinleştirici						Heyecan verici
Huzurlu						Huzursuz edici

9. 9.Kullanılan renklerin ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Olumlu						Olumsuz

10. Kütüphanenin kampüsün içinde bulunduğu konumu aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Yakın						Uzak
Kolay ulaşılabilir						Zor ulaşılabilir

11. Kütüphanenin aydınlatmasını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Yeterli						Yetersiz
Aydınlık						Karanlık
Ferah						Kasvetli
Doğal ışık alıyor						Doğal ışık almıyor
İşlevine uygun						İşlevine uygun değil

12. Kütüphanede kullanılan aydınlatma elemanlarının ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Olumlu						Olumsuz

13. Kütüphanenin zemin kaplamasını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Kullanışlı						Kullanışsız
Sessiz						Gürültülü
Uygun						Uygun değil
Sade						Abartılı
Parlak						Mat

14. Zemin kaplaması türünün ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Olumlu						Olumsuz

15. Kütüphanenin tavan malzemesini aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Kullanışlı						Kullanışsız
Sessiz						Gürültülü
Uygun						Uygun değil
Sade						Abartılı
Farklı						Sıradan

16. Tavan malzemesinin ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Olumlu						Olumsuz

Anketin bu bölümünde soru 6'da yer alan kütüphaneyi kullanma amacınıza yönelik sorular yer almaktadır. Dolayısıyla;

Kaynak arama ve kitap ödünç alma ()

Araştırma yapmak /referans kaynaklarını kullanmak ()

Bireysel ders çalışmak / Ödev yapmak ()

Bilgisayar / internet / E-Kaynakları kullanmak ()

Grup çalışmaları ve sesli çalışma odaları ()

Dinlenmek / vakit geçirmek ()

Seçeneklerinden işaretlediğiniz kısımların sorularını lütfen doldurunuz.

Aşağıdaki sorular kaynak arama ve kitap ödünç alma bölümüne yönelik olup

Bu bölümü kullanıyorum (x) diyen kullanıcılar içindir.

17. Kütüphanenin kitap sınıflandırma ve iç yönlendirme düzenini aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Yeterli						Yetersiz
Düzenli						Düzensiz
Kullanışlı						Kullanışsız
Sade						Karmaşık

18. Kütüphanenin raf ünitelerini ve kitaplık düzenini aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Düzenli						Düzensiz
Yeterli						Yeterli değil
Rahat						Rahat değil
Ferah						Sıkışık
Kullanışlı						Kullanışlı değil
Sade						Karmaşık
İyi konumlandırılmış						Kötü konumlandırılmış
Amacına uygun						Amacına uygun değil
İyi tasarlanmış						Kötü tasarlanmış

Raf üniteleri ve kitaplık düzeni tasarımının ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Olumlu						Olumsuz

Aşağıdaki sorular Araştırma yapmak /referans kaynaklarını kullanmak seçeneğine yönelik olup

Bu bölümü kullanıyorum (x) diyen kullanıcılar içindir

19. Referans kaynakları bölümünü aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Kullanışlı						Kullanışsız
Sessiz						Gürültülü
Uygun						Uygun değil
Yeterli						Yeterli değil
Aydınlık						Karanlık
Ferah						Sıkışık
Sıcak						Soğuk

Aşağıdaki sorular bireysel ders çalışma bölümünü yönelik olup

Bu bölümü kullanıyorum (x) diyen kullanıcılar içindir

20. Kütüphanenin bireysel ders çalışma masalarını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Düzenli						Düzensiz
Sayısı yeterli						Sayısı yeterli değil
İyi konumlandırılmış						Kötü konumlandırılmış
İşlevine uygun						İşlevine uygun değil
Ferah						Sıkışık
Kullanışlı						Kullanışlı değil
İlgi çekici						Sıkıcı
Konforlu						Rahatsız edici

21. bireysel ders çalışma bölümünün tasarımının ders çalışmanıza etkisini işaretleyiniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Olumlu						Olumsuz

Aşağıdaki sorular Bilgisayar / internet / E-Kaynakları kullanmak seçeneğine yönelik olup

Bu bölümü kullanıyorum (x) diyen kullanıcılar içindir

22. Kütüphanenin multimedya salonunu / bilgisayar laboratuvarını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Ferah						Kasvetli
Yeterli						Yeterli değil
Rahat						Rahat değil
Aydınlık						Karanlık
Kullanışlı						Kullanışlı değil
Sıcak						Soğuk
Sessiz						Gürültülü

Aşağıdaki sorular grup çalışma ve sesli çalışma odalarını kullananlara yönelik olup

Bu bölümü kullanıyorum (x) diyen kullanıcılar içindir

23. Kütüphanenin Grup/Sesli ders çalışma odalarını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
--	-----	----	------	----	-----	--

Ferah						Kasvetli
Konforlu						Rahat değil
İşlevine uygun						İşlevine uygun değil
Sayısı yeterli						Sayısı yeterli değil
Sessiz						Gürültülü
Sıcak						Soğuk
Aydınlık						Karanlık

Aşağıdaki sorular Dinlenmek / vakit geçirmek seçeneğine yönelik olup

Bu bölümü kullanıyorum (x) diyen kullanıcılar içindir

24. Kütüphanenin oturma alanlarını ve mobilyalarını aşağıdaki sıfat çiftlerine göre değerlendiriniz.

	Çok	Az	Nötr	Az	Çok	
Düzenli						Düzensiz
Sayısı yeterli						Sayısı yeterli değil
Konforlu						Konforlu değil
Ferah						Sıkışık
Aydınlık						Karanlık
Sade						Karmaşık
Davetkar						İtici
İyi konumlandırılmış						Kötü konumlandırılmış
İyi tasarlanmış						Kötü tasarlanmış
Ortama uygun						Alakasız

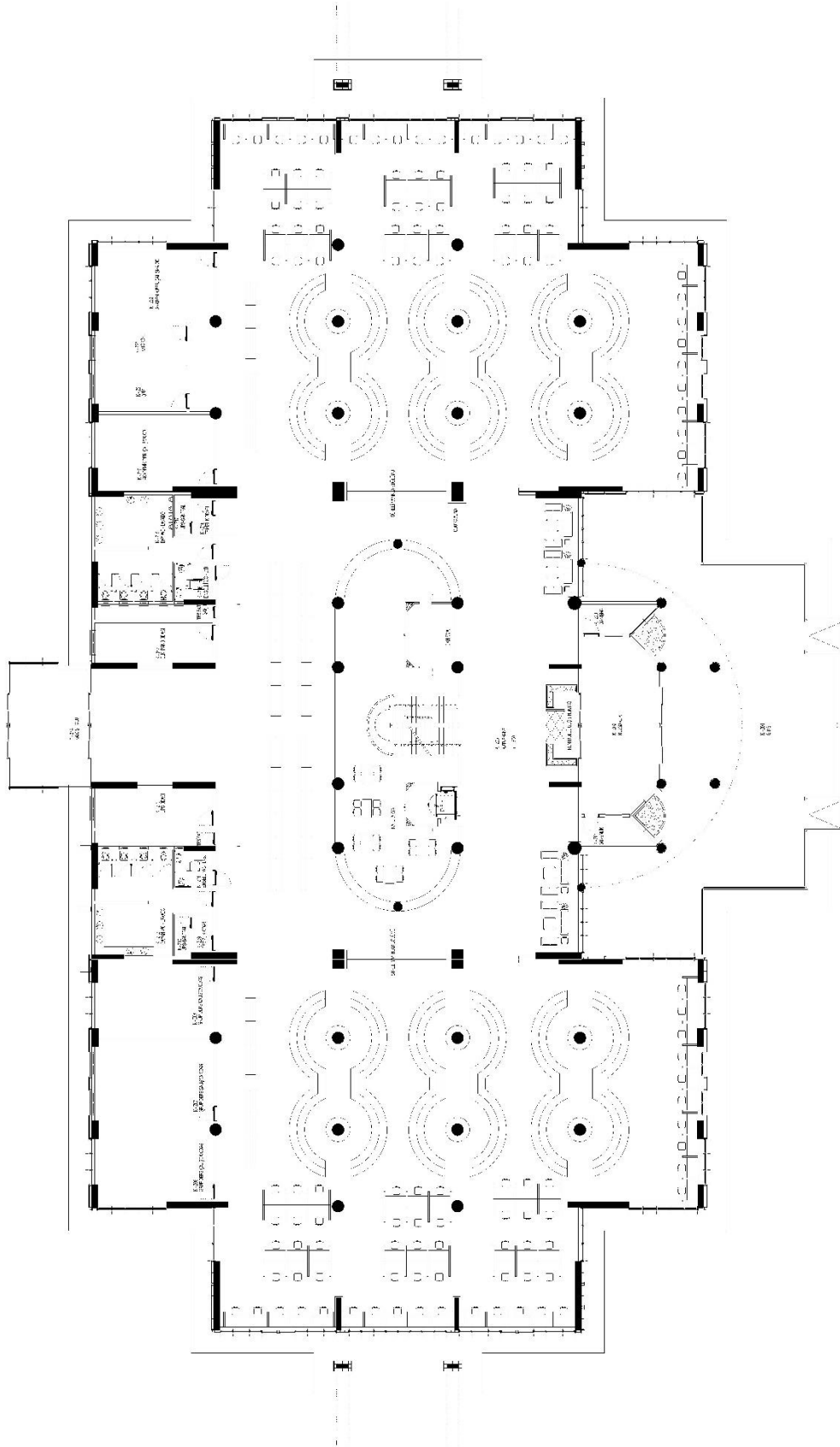
Ek 2: Etik Kurul Onay Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 22.03.2023-172818

T.C.	
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI	
TOPLANTI SAYISI:03	KARAR TARİHİ: 22.03.2023
KARAR 2023/109	
Üniversitemiz Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim elemanı Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SARIKAHYA tarafından yürütülen (Diğer Araştırmacılar: Sema ERSÖZ), "Kütüphane İç Mimari Tasarımının Öğrencilerin Ders Çalışmalarına Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof.Dr. Şehabettin Yigitbaşı Kütüphanesi Örneği" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacak veri toplama araçlarının, etik açıdan sakıncalı olmadığına, katılanların oy birliği ile karar verildi.	
ASLI GİBİDİR	
e-imzalıdır	
Prof. Dr. İsa SAĞBAŞ	
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul Başkanı	

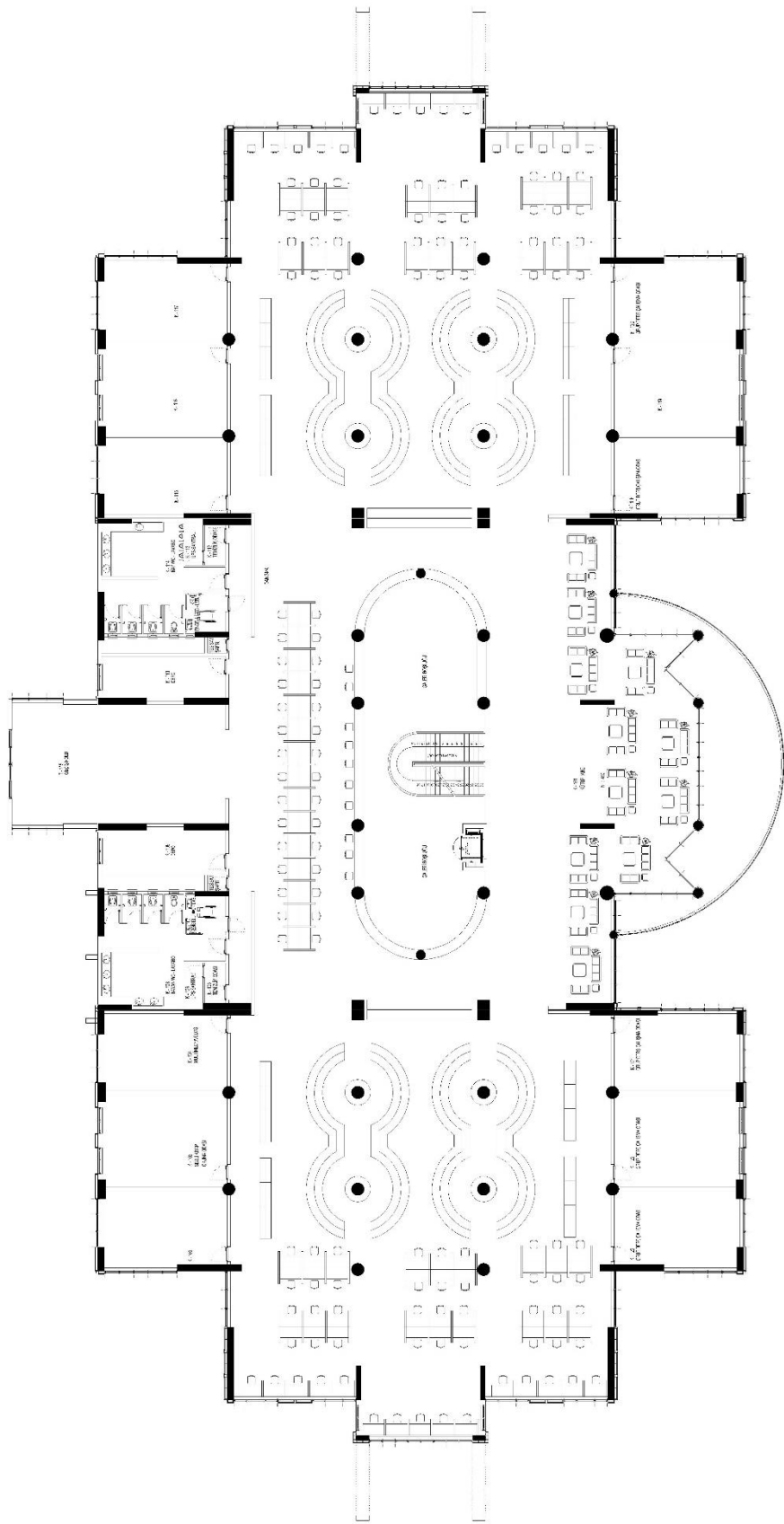
Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak Doğrulaması <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5381&eD=BS5KEBVTk5&eS=172818> adresinden yapılabilir.

Ek 3: Zemin Kat Planı

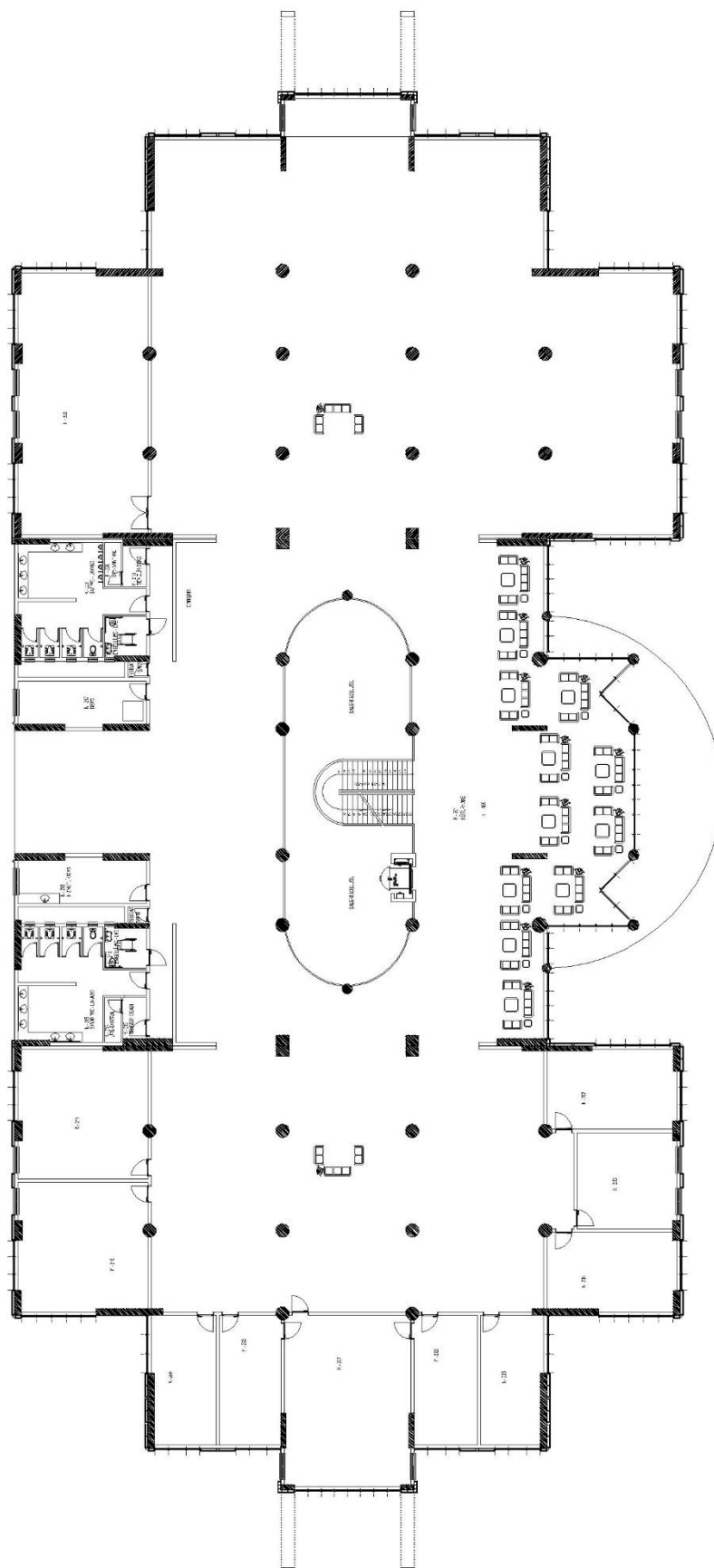
ZEMİN KAT PLANI
2736,32 m².

Ek 4: 1. Kat Planı

1. KAT PLANI
2756,32 m2.

Ek 5: 2. Kat Planı

2. KAT PLANI
2756,32 m2.